

Nr 5

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om bankrörelse m. m.

I en den 17 december 1954 dagtecknad proposition, nr 3, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om bankrörelse
- 2) lag angående införande av nya lagen om bankrörelse;
- 3) lag angående ändrad lydelse av 28 a § konkurslagen; samt
- 4) lag angående ändrad lydelse av 36 § lagen den 18 juni 1937 (nr 521) om aktiebolags pensions- och andra stiftelser.

Berörda lagförslag är av följande lydelse.

Förslag

till

lag om bankrörelse

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelser

1 §.

Bankrörelse må, förutom av Sveriges riksbank, drivas endast av bankaktiebolag, som därtill erhållit Konungens tillstånd (oktroj).

Med bankrörelse förstås i denna lag sådan verksamhet, i vilken ingår inlåning från allmänheten på räkning som av bank allmänligen begagnas.

Angående postsparbanken och postgirorörelsen samt sparbank, centralkassa för jordbrukskredit och järnkontoret är särskilt stadgat.

2 §.

Ej må annan än riksbanken, bankaktiebolag, postsparbanken, sparbank och Sveriges allmänna hypoteksbank i sin firma eller eljest vid beteckning av affärsrörelsen använda ordet bank. Beträffande användningen av ordet bank i registrerad understödsförenings firma är särskilt stadgat.

3 §.

Bankaktiebolag skola stå under tillsyn av en för hela riket gemensam tillsynsmyndighet, varom förmåles i 162 §.

För inskrivning av de uppgifter, vilka enligt denna lag skola anmälas för registrering eller vilkas intagande i registret eljest är föreskrivet, skall föras bankregister hos registreringsmyndighet, varom förmäles i 174 §.

Om bankaktiebolags bildande

4 §.

1 mom. De som vilja stifta bankaktiebolag skola upprätta bolagsordning samt därå söka Konungens stadfästelse.

Stiftarna skola vara myndiga här i riket bosatta svenska medborgare och till antalet minst tio.

Den som är i konkurstillstånd kan ej vara stiftare.

Konungen prövar bolagsordningens överensstämmelse med denna lag samt lag och författning i övrigt, så ock om och i vad mån därutöver, med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras.

Finnes den tillämnade rörelsen vara nyttig för det allmänna, stadfäster Konungen bolagsordningen samt beviljar oktroj för en tid av högst tio år och därutöver intill slutet av då löpande räkenskapsår.

2 mom. A beslut om ändring av stadfäst bolagsordning skall ock sökas Konungens stadfästelse. Konungen må uppdraga åt tillsynsmyndigheten att i Konungens ställe meddela stadfästelse å ändringsbeslut.

3 mom. Ansökan om stadfästelse skall inlämnas till tillsynsmyndigheten.

4 mom. Vid meddelande av oktroj äger Konungen stadga skyldighet för bankaktiebolag att vid huvudkontoret och avdelningskontor, som bestämmes av Konungen, mottaga värdehandlingar till förvaring och förvaltning i enlighet med de i föräldrabalken och eljest i lag givna bestämmelserna.

5 §.

Bolagsordning för bankaktiebolag skall angiva:

1. bolagets firma;
2. de rörelsegrenar bolaget må utöva;
3. aktiekapitalet eller, där detta skall kunna utan ändring av bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet;

4. det belopp varå aktie skall lyda (nominella beloppet);

5. den ort inom riket, där bolagets styrelse skall hava sitt säte;

6. antalet styrelseledamöter och, där suppleanter för dem skola finnas, antalet styrelsesuppleanter, antalet revisorer, tiden för styrelseledamots uppdrag, så ock, där styrelseledamot och styrelsesuppleant ej skola väljas å bolagsstämma, huru de skola tillsättas;

7. tiden för ordinarie bolagsstämmas hållande och vilka ärenden som skola förekomma å ordinarie stämma, utöver dem som omförmälas i 106 §; samt

8. det sätt, varpå kallelse till bolagsstämma skall ske och andra meddelanden bringas till aktieägarnas kännedom, ävensom den tid före stämma, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna.

Antalet styrelseledamöter, styrelsesuppleanter och revisorer kan så bestämmas, att lägsta och högsta antalet anges.

6 §.

Bankaktiebolags firma skall innehålla ordet bank.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annan, förut i laga ordning registre-

rad, ännu bestående banks firma, så ock från benämning å utländsk bankinrättning, som är allmänt känd här i riket.

7 §.

Aktiekapitalet skall fördelas i aktier å lika belopp i svenskt mynt. Där aktiekapitalet skall, utan ändring av bolagsordningen, kunna bestämmas till lägre eller högre belopp, må lägsta beloppet ej utgöra mindre än tredjedelen av högsta beloppet.

Vad för aktie skall inbetalas må ej bestämmas till lägre belopp än nominella beloppet. Betalningen skall erläggas i penningar, där den ej må annorledes fullgöras efter vad i 26, 187 och 189 §§ sägs. Sedan för aktie full betalning blivit erlagd, är aktieägaren icke pliktig att ytterligare tillskjuta något.

Aktie är mot bolaget odelbar. Å aktierna skola utfärdas brev, vilka ställas till viss man.

8 §.

1 mom. Skall för bankaktiebolag, vars aktiekapital skall kunna utan ändring av bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, förbehåll träffas om aktiekapitalets nedsättning genom inlösen av aktier enligt bestämda grunder efter vad i 45 § sägs, eller skola, i den mån sådant må ske, grunderna för utövande av rösträtt och fattande av beslut å bolagsstämma avvika från vad därom finnes föreskrivet i denna lag, skall bestämmelse härom intagas i bolagsordningen.

Skall kalenderåret ej utgöra bolagets räkenskapsår, angives räkenskapsåret i bolagsordningen.

Där ej alla aktier skola medföra samma rätt, skall bolagsordningen angiva det belopp, vartill aktier av olika slag må kunna utgivas, och den rätt de skola medföra. Skola aktierna icke medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar och vinst, skall, såframt aktiekapitalet skall kunna utan ändring av bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, i bolagsordningen särskilt angivas den rätt till teckning eller erhållande av nya aktier, som vid aktiekapitalets ökning må tillkomma varje slag av aktier.

2 mom. Ej må i bolagsordningen bestämmas annan inskränkning i rätten att förfoga över aktie än som framgår av 18 §.

Ej heller må i bolagsordningen intagas bestämmelse, som inskränker bolagsstämmas rätt att besluta om bildande av stiftelse enligt lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser eller om överföring av vinstmedel till sådan stiftelse.

9 §.

Sedan oktroj beviljats, skola stiftarna upprätta teckningslista. Teckningslistan, som skall vara försedd med stiftarnas bevittnade namnunderskrifter, skall angiva:

1. det belopp, som skall inbetalas för aktie;
2. den tid, inom vilken inbetalning av aktie skall ske, samt, där inbetalningen må äga rum i poster, tiden för varje inbetalning;
3. där i bolagsordningen minimi- och maximikapital angivits men allenast visst belopp understigande maximikapitalet skall få tecknas, storleken av detta belopp; samt
4. den tid, ej överstigande sex månader från det oktroj beviljats, inom vilken konstituerande stämma skall hållas.

I teckningslistan skall jämväl intagas erinran om den i 18 § stadgade in-

skränkningen i rätten att förvärva aktier. Äga andra än stiftare teckna aktier, må i teckningslistan föreskrivas, att tilldelning av aktier, som ej tillkomma stiftarna på grund av teckning före listans framläggande, skall ske efter stiftarnas bestämmande. Meddelas ej sådan föreskrift, skall i teckningslistan angivas den beräkningsgrund, efter vilken de aktier, som tecknas efter listans framläggande, i händelse av överteckning skola å konstituerande stämman fördelas mellan tecknarna.

10 §.

1 mom. Teckning av aktier skall ske å teckningslistan i huvudskrift eller i avskrift som bestyrkts av notarius publicus eller landsfiskal eller av stiftarna. Vid teckningslistan skola vara fogade på enahanda sätt styrkta avskrifter av oktrojbeslutet och bolagsordningen.

Innan teckningslistan framlägges i huvudskrift eller avskrift, skall teckning av stiftarna hava ägt rum med angivande av dagen därför.

2 mom. Varje stiftare skall teckna minst en aktie. Av annan än stiftare må tecknas allenast det antal aktier, vilket återstår efter den teckning, som gjorts av stiftarna innan teckningslistan framlagts. Å varje lista skall finnas uppgift om det antal aktier, som envar av stiftarna tecknat, så ock om dagen för listans framläggande.

När aktieteckning sker, böra tecknarna vid sina namn angiva yrke och postadress.

11 §.

Ej må stiftare eller annan njuta gottgörelse av bankaktiebolaget för dess bildande utöver ersättning för utgifter, som för bildandet varit uppenbarligen nödvändiga. Ej heller må, utom i fall varom stadgas i 189 §, stiftare förbehålla sig eller annan särskild förmån eller rättighet.

12 §.

Aktieteckning är ogiltig, där den göres annorledes än å teckningslista i huvudskrift eller sådan avskrift som i 10 § 1 mom. sägs, eller där listan saknar uppgift om aktieteckning av stiftarna efter vad i 10 § 2 mom. stadgas.

Aktieteckning med villkor är, utom i fall som sägs i 189 §, ogiltig.

13 §.

Har ej beslut om bankaktiebolagets bildande fattats å konstituerande stämma inom den i teckningslistan föreskrivna tiden eller å stämma, till vilken frågan uppskjutits enligt 15 §, jämförd med 23 § 1 mom. tredje stycket lagen om aktiebolag, är aktieteckningen icke vidare bindande.

Detsamma skall gälla, där ansökan om bolagets registrering icke gjorts inom ett år efter det oktroj beviljats eller genom lagakraftgående beslut ansökan om bolagets registrering blivit avslagen.

14 §.

Ej må, sedan bankaktiebolaget registrerats, sådan grund för aktietecknings ogiltighet, som avses i 12 § och 13 § första stycket, göras gällande, utan så är att den hos registreringsmyndigheten anmäls före registreringen.

15 §.

1 mom. Konstituerande stämma skall utlysas av stiftarna att inom tid, som blivit bestämd i teckningslistan, hållas å ort inom riket. Å stämman

skola stiftarna framlägga de listor, å vilka aktieteckning skett, jämte oktrojbeslutet och bolagsordningen. Om tilldelning av aktier skall ske efter stiftarnas bestämmande, skall framläggas en av stiftarna undertecknad handling med uppgift om tilldelningen.

2 mom. Å konstituerande stämman skall till avgörande företagas, huruvida bankaktiebolaget skall komma till stånd. Biträdes beslut om bolagets bildande av samtliga närvarande röstberättigade, eller finnas vid omröstning de flesta röstande med ett sammanlagt aktiebelopp av mer än halva det vid stämman företrädda aktiekapitalet och minst en fjärdedel av hela aktiekapitalet hava förenat sig därom, skall bolaget anses bildat. I annat fall är frågan om bolagets bildande förfallen.

3 mom. I övrigt skall beträffande konstituerande stämma i tillämpliga delar gälla vad i 21 och 22 §§, 23 § 1 mom. tredje stycket samt 25 § lagen om aktiebolag finnes stadgat.

16 §.

Är bankaktiebolag bildat, skall å konstituerande stämma förrättas val av styrelse och revisorer.

17 §.

I fråga om talan å beslut, som fattats på konstituerande stämman, skall vad om talan å bolagsstämmobeslut är stadgat i 115 § 1 mom. första stycket och andra stycket första punkten samt 2 mom. så ock i 116 § äga motsvarande tillämpning. Har bankaktiebolag i strid med vad i 164 § 1 mom. sägs blivit registrerat, ehuru sådan grund till klander mot beslutet om bolagets bildande förelåg som avses i 115 § 1 mom. andra och tredje styckena, är beslutet gällande, om klandertalen ej instämts inom föreskriven tid eller instämd klandertalan ogillats.

18 §.

Aktie i bankaktiebolag må genom teckning eller överlåtelse förvärfvas endast av svenska medborgare, av svenska bolag och föreningar, som utan hinder av bestämmelserna i lagen den 30 maj 1916 om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag äga förvärva fast egendom eller gruva, ävensom av andra svenska samfälligheter och stiftelser. Har aktieförvärv skett annorledes än genom teckning eller överlåtelse, skall vad nyss stadgats icke i något fall medföra hinder för aktieägaren att med stöd av den företrädesrätt till teckning eller erhållande av nya aktier, vilken enligt denna lag eller den vid förvärvet gällande bolagsordningen är förenad med de förvärvade aktierna, bekomma ytterligare aktier.

Förvärv av aktie, som skett i strid med innehållet i första stycket, är ogillt.

19 §.

Sedan styrelse och revisorer utsetts, må bankaktiebolaget enligt föreskrifterna i denna lag registreras, såframt bolagets aktiekapital, som är det tecknade belopp för vilket tilldelning av aktier ägt rum, efter avdrag för aktier som må hava förklarats förverkade enligt 28 §, uppgår till minimikapitalet samt full betalning behörigen erlagts för aktier med sammanlagt nominellt belopp ej understigande minimikapitalet.

20 §.

Innan bankaktiebolaget registrerats, kan det ej förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet söka,

kära eller svara. Sedan styrelse blivit utsedd, äger den dock föra talan i mål rörande bolagsbildningen, så ock eljest vidtaga åtgärd för utbekommande av tecknat aktiebelopp.

I fråga om ansvarighet för stiftare, styrelsen, annan ställföreträdare för bolaget eller aktieägare, som handla å bolagets vägnar innan det registrerats, så ock beträffande giltigheten av avtal, som ställföreträdare ingått för oregistrerat bolag, skola bestämmelserna i 28 § andra stycket samt 29 och 30 §§ lagen om aktiebolag äga motsvarande tillämpning, därvid i nämnda lagrum upptagna hänvisningar till 32, 87 och 204 §§ samma lag i stället skola avse 22, 81 och 173 §§ denna lag.

21 §.

Bliver bankaktiebolaget ej registrerat, äro styrelseledamöterna, en för alla och alla för en, ansvariga för att vad styrelsen uppburit å tecknade aktier återbäres till aktieägarna, efter avdrag för kostnad till följd av åtgärd, som må vidtagas enligt 20 § första stycket. Återbäringen skall ock omfatta förkovran, där sådan uppkommit.

22 §.

Ansökan om bankaktiebolagets registrering skall göras av styrelsen senast ett år från det oktroj beviljats.

Ansökningen skall beträffande styrelseledamot och styrelsesuppleant innehålla uppgift om fullständiga namnet ävensom hemvist, så ock förklaring att dessa personer äro svenska medborgare och ej äro omyndiga.

I ansökningen skall uppgivas, av vilka och huru bolagets firma skall tecknas, där den ej tecknas av styrelsen allenast på grund av denna lag. Skall firman tecknas av annan person än som avses i andra stycket, gäller vad där är stadgat även i fråga om sådan firmatecknare.

Bolagets postadress skall angivas.

Vid ansökningen skola fogas:

1. de listor, å vilka aktieteckningen ägt rum, jämte avskrift av desamma;
2. avskrift av protokollet vid konstituerande stämman;
3. två avskrifter av oktrojbeslutet och bolagsordningen;
4. avskrift av den i 15 § 1 mom. omnämnda handlingen rörande tilldelningen av aktier;
5. en av samtliga styrelseledamöter undertecknad handling, innehållande uppgift *dels* om det tecknade belopp, för vilket tilldelning av aktier ägt rum, samt om det belopp, för vilket aktier må hava förklarats förverkade enligt 28 §, *dels* angående det belopp, som inbetalts å aktiekapitalet, och, där aktiekapitalet icke blivit till fullo inbetalt, sammanlagda nominella beloppet av de aktier, som till fullo betalats, *dels ock* om det sätt varpå inbetalningen skett.

Har ej å ansökningen varje styrelseledamot och styrelsesuppleant eller annan, som är bemyndigad att teckna bolagets firma, egenhändigt skrivit sin av vittnen styrkt namnteckning, skall vid ansökningen fogas en särskild bilaga, därå namnteckningen finnes och blivit styrkt av vittnen.

Om aktiebrev och aktiebok

23 §.

Aktiebrev skola undertecknas av styrelsen samt angiva bankaktiebolagets firma, ordningsnummer å den eller de aktier, å vilka breven lyda, akties nominella belopp och dagen för utfärdandet. Styrelseledamots namnteckning må kunna återgivas genom tryckning eller på annat dylikt sätt;

dock skall varje aktiebrev vara egenhändigt underskrivet av minst en styrelseledamot.

I varje brev å aktie skall angivas den i 18 § bestämda inskränkningen i rätten att förvärva aktier. Kunnna, då aktiebrev utgivas, enligt bolagsordningen aktier av olika slag finnas, skall aktieslaget anmärkas i aktiebrevet. Har i bolagsordningen intagits förbehåll, som i 45 § sägs, skall ock förbehållet angivas i varje brev å aktie som det avser.

Aktiebrev må ej utgivas, innan bolaget registrerats och full betalning erlagts för den eller de aktier varå brevet lyder. Vid ökning av aktiekapitalet må brev utgivas å högst så många aktier som enligt 42 § registrerats såsom till fullo betalda. Angående utgivande av brev å nya aktier vid sådan ökning av aktiekapitalet, som avses i 44 §, stadgas i nämnda paragraf. Aktiebrev må ej till aktieägaren utgivas, med mindre denne införts i aktieboken.

Angående utdelningskuponger till aktiebrev är stadgat i lagen om skuldebrev.

24 §.

Har aktiebrev blivit av någon, som hade det i händer, överlåtet och kommit i förvärvarens besittning och finnes sedan, att den, som verkställde överlåtelsen, ej var rätte aktieägaren eller behörig att å dennes vägnar förfoga över aktiebrevet, åger nye innehavaren ändock företräde till aktien, där han var i god tro, och överlåtaren kunde till stöd för sin rätt åberopa lydelsen av sammanhängande, till honom fortgående skriftliga överlåtelser till viss man eller in blanco.

Förvärvaren skall anses hava varit i ond tro, ej allenast där han visste, att den, som verkställde överlåtelsen, icke var den, å vilken handlingen var ställd eller senast överlåten, eller berättigad att handla å dennes vägnar, utan ock där han försummat att med skälig omsorg pröva, huruvida så var fallet. Huruvida tidigare överlåtelse är äkta och i övrigt giltig, är förvärvaren ej pliktig att pröva, med mindre särskild anledning därtill föreligger.

Vad nu är sagt om överlåtelse av aktiebrev gäller ock i fråga om pantsättning av dylik handling.

Har den, som till grund för förvärv av aktiebrev åberopar annat fång än överlåtelse, blivit införd i aktieboken, skall vid senare överlåtelse eller pantsättning av aktiebrevet vad förut i denna paragraf är stadgat äga tillämpning jämväl med avseende å förstnämnda fång.

Överlåtelse eller pantsättning av aktiebrev är ej gällande mot överlåtarens eller pantsättarens borgenärer, med mindre den till vilken överlåtelse eller pantsättning skett fått handlingen i besittning.

25 §.

1 mom. Över bankaktiebolags samtliga aktier har styrelsen att ofördröjligen efter bolagets bildande upplägga en aktiebok. Denna må bestå av betryggande lösblads- eller kortsystem.

I aktieboken skola genom styrelsens försorg aktierna upptagas i nummerföljd med uppgift å aktietecknarna.

Av förvärvare vid konstituerande stämman eller hos styrelsen anmälda och styrkta förändringar i äganderätten till aktie skola ofördröjligen införas i aktieboken, där ej hinder möter av stadgandet i 18 §. Om förvärv av aktie ägt rum annorledes än genom överlåtelse, skall, om förvärvet ej införts i aktieboken, införelse därav ske, när senare förvärv av aktien införes. Har förvärv av aktie ägt rum annorledes än genom överlåtelse, skall fånget

beskaffenhet anmärkas i aktieboken. I denna skall antecknas dagen då införing sker.

Det åligger styrelsen att omedelbart före bolagsstämman vara tillstådes för att pröva de frågor om nya aktieägares införande i aktieboken som då kunna yppas. Dock skall, där enligt bolagsordningen rätten till deltagande i bolagsstämmas förhandlingar gjorts beroende av att anmälan därom sker viss tid före stämman, styrelsesammanträde för prövning av frågor som nyss sagts hållas omedelbart före anmälningstidens utgång.

Styrelsen åligger att låta envar, som sådant önskar, å bankaktiebolagets huvudkontor taga kännedom om aktieboken å de tider banken hålles öppen för allmänheten, ävensom, mot avgift, erhålla till riktigheten styrkt utdrag därur.

2 mom. Där hinder ej möter av stadgandet i 18 §, må styrelsen ej vägra att i aktieboken såsom ägare införa den som företer aktiebrev, såframt han kan till stöd för sin rätt till aktien åberopa lydelsen av sammanhängande, till honom fortgående skriftliga överlåtelse. Är sista överlåtelsen tecknad in blanco, må införing ej ske med mindre namnet utsättes i överlåtelsen.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning vid införing av förvärv på grund av skriftlig överlåtelse av aktiebrev, om förvärvet skett efter förvärv som ägt rum annorledes än genom överlåtelse och sistnämnda fång blivit infört i aktieboken.

Den till vilken aktie övergått är ej gentemot bolaget att anse såsom aktieägare, innan han införts i aktieboken.

När ny ägare av aktie införes i aktieboken, skall brevet förses med påskrift om införingen med angivande av dagen därför. Har förvärvet skett annorledes än genom överlåtelse, skall tillika fångets beskaffenhet anmärkas i påskriften.

Om inbetalning av aktiekapital

26 §.

Senast inom två månader från bankaktiebolags bildande skall aktie till fullo betalas.

Ej må kvittning ske av skuld på grund av aktieteckning mot fordran hos bolaget, med mindre styrelsen det medgiver. Kvittning må icke medgivas, där den skulle lända till nackdel för bolaget eller dess borgenärer.

Innan styrelse valts, må inbetalning å aktie verkställas allenast genom insättning för bolaget å bankräkning, varom stadgas i 187 §.

27 §.

Fordran å oguldet aktiebelopp må ej av bolaget överlåtas eller pantsättas.

28 §.

Fullgöres ej inbetalning å aktie i rätt tid, äger styrelsen utsöka det förfallna beloppet, och skall ränta därå gäldas efter sex procent om året från förfalldagen.

Verkställes ej inbetalning inom en månad efter anmaning, äger styrelsen, där annan anmäler sig vilja övertaga aktien, förklara denna övertagen av honom eller, i annat fall, förklara aktien förverkad. Då aktie förklarats förverkad, kan vad å aktien inbetalts ej återfordras. Har aktie förklarats övertagen av annan, må ej heller vad som tidigare inbetalts återfordras, förrän den som övertagit aktien till fullo betalt denna.

Har från aktietecknare aktie övergått å annan, må aktien ej av styrelsen

förklaras övertagen eller förverkad, med mindre anmaning enligt andra stycket gjorts hos den som senast i aktieboken införts såsom ägare till aktien.

I avseende å den, som förklarats hava övertagit aktie, skall vad om aktietecknare är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Anmaning skall innehålla erinran om påföljden av att den ej efterkommes. Anmaning skall anses vara given, när den kungjorts på det sätt, som gäller för kallelse till ordinarie bolagsstämma, samt, där aktietecknarens postadress uppgivits eller upplysning om adressen utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt kan inhämtas, till honom försänts i rekommenderat brev.

29 §.

Ändå att aktie av styrelsen förklarats övertagen eller förverkad, är aktietecknaren, där bankaktiebolaget försattes i konkurs på ansökan som gjorts inom två år från utgången av den för aktiernas inbetalning bestämda tiden, skyldig att, såvitt borgenärens rätt därpå beror, fullgöra återstående inbetalning å aktien.

30 §.

Fullgöres, efter det ansökan om bankaktiebolagets registrering gjorts, ytterligare inbetalning å aktier, skall inom sex månader efter inbetalningen anmälan om sålunda inbetalt belopp göras för registrering. Anmälningen, som skall vara undertecknad av samtliga styrelseledamöter, skall innehålla uppgift om det sätt varpå inbetalningen skett.

I anmälningen skall ock för registrering uppgivas sammanlagda nominella beloppet av alla de aktier som vid tiden för anmälningen äro till fullo betalda.

31 §.

Hava, sedan ansökan om bankaktiebolagets registrering gjorts, aktier förklarats förverkade, åligger det styrelsen eller verkställande direktör att för registrering av den sålunda skedda minskningen av aktiekapitalet ofördröjligen anmäla antalet förverkade aktier.

Om å dessa aktier något var inbetalt och registrering därav skett, skall anmälningen innehålla uppgift därom; och skall i registret införas, att det belopp, som förut registrerats såsom inbetalt å aktiekapitalet, minskats med det belopp, som inbetalts å de förverkade aktierna.

Om aktiekapitalets ökning

32 §.

Ökning av aktiekapitalet medelst ny aktieteckning må beslutas av bolagsstämma. Erfordras för beslutet ändring av vad i bolagsordningen stadgas om aktiekapitalet, må beslutet fattas först sedan stadfästelse å ändringen meddelats.

Förslag till ökningsbeslut, så ock ett av samtliga styrelseledamöter undertecknat yttrande över den föreslagna kapitalökningens betydelse för bankaktiebolaget skola genom styrelsens försorg dels minst en vecka före bolagsstämman hållas hos bolaget tillgängliga för aktieägarna dels ock framläggas å stämman. Där ej balansräkningen för nästföregående räkenskapsår fastställes å stämman, skola ock efter vad nyss sagts hållas tillgängliga och framläggas å stämman:

1. avskrift av den senaste fastställda balansräkningen, försedd med an-

teckning om bolagsstämmans beslut rörande bolagets vinst eller förlust, samt avskrift av förvaltningsberättelsen och revisionsberättelsen för det år balansräkningen avser;

2. en av samtliga styrelseledamöter undertecknad berättelse, däri upplysning lämnas, i den mån det finnes kunna ske utan förfång för bolaget, om händelser av väsentlig betydelse för dess ställning vilka inträffat efter förvaltningsberättelsens avgivande; samt

3. ett av revisorerna avgivet yttrande över berättelsen.

33 §.

Beslutet om aktiekapitalets ökning skall angiva:

1. det belopp, varmed aktiekapitalet må ökas;

2. där enligt bolagsordningen aktier av olika slag kunna finnas, till vilket aktieslag de nya aktierna skola hänföras;

3. den företrädesrätt att teckna nya aktier, som enligt denna lag eller bolagsordningen må tillkomma aktieägare;

4. den tid, ej understigande en månad från den dag då beslutet enligt 35 § kungjorts i tidningarna, inom vilken aktieägare må begagna företrädesrätt till teckning;

5. akties nominella belopp och det belopp som skall inbetalas för aktie;

6. den beräkningsgrund, efter vilken vid övertäckning de aktier som icke tecknats med företrädesrätt skola av styrelsen fördelas, där ej jämlikt stämans beslut fördelningen skall ankomma på styrelsen; samt

7. det räkenskapsår, för vilket vinstutdelning å de nya aktierna först må utgå, varvid dock detta år må bestämmas senast till året efter det räkenskapsår, under vilket aktierna skolat till fulla inbetalas.

I ökningsbeslutet skall ock angivas det belopp, vartill aktiekapitalet uppgår vid beslutets fattande, och vad därav svarar mot aktier som registrerats såsom till fulla inbetalda. Har ökning av aktiekapitalet förut beslutats, skall beträffande sista ökningen anmärkas, huruvida aktier som icke förklarats förverkade ännu ej registrerats såsom till fulla inbetalda.

Bestämmelse må i ökningsbeslutet meddelas, att det teknade belopp, för vilket tilldelning av nya aktier sker, skall uppgå till visst angivet minimibelopp för att aktieteckningen skall bliva bindande.

I fall, då beträffande de nya aktierna skall gälla sådant förbehåll om aktiekapitalets nedsättning genom inlösen av aktier som avses i 45 §, skall i beslutet intagas erinran därom.

34 §.

Bolagsstämmans beslut om aktiekapitalets ökning skall av styrelsen eller verkställande direktör ofördröjligen anmälas för registrering.

Vid anmälningen skola fogas två avskrifter av protokoll rörande beslutet, så ock i huvudskrift och avskrift det i 32 § andra stycket första punkten omnämnda yttrandet samt berättelse och yttrande som avses i nämnda stycke 2 och 3.

Om villkor för registrering av beslutet är stadgat i 167 § 1 mom.

35 §.

Sedan bolagsstämman fattat beslut om aktiekapitalets ökning, skola teckningslista och kungörelse om beslutet upprättas samt undertecknas av samtliga styrelseledamöter.

I såväl teckningslistan som kungörelsen skall upptagas bolagsstämmans beslut om aktiekapitalets ökning ävensom erinran om den i 18 § stadgade

inskränkningen i rätten att förvärva aktier. Har i ökningsbeslutet bestämmelse ej meddelats om tiden för betalning av nya aktier, skall sådan bestämmelse upptagas i teckningslistan och kungörelsen.

Sedan ökningsbeslutet registrerats, skall styrelsen låta införa kungörelsen i allmänna tidningarna och tidning inom den ort, där styrelsen har sitt säte. Det åligger ock styrelsen att ofördröjligen i rekommenderat brev om bolagsstämmans beslut underrätta varje aktieägare, om vars postadress upplysning utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt kan inhämtas.

36 §.

Där alla förutvarande aktier medföra lika rätt till andel i bankaktiebolagets tillgångar och vinst, är varje aktieägare berättigad att, i den mån det kan ske, av de nya aktierna efter teckning erhålla det antal som svarar mot hans andel i det förutvarande aktiekapitalet. Finnas aktier av olika slag och medföra dessa icke lika rätt till andel i bolagets tillgångar och vinst, skall i fråga om företrädesrätten till teckning av nya aktier gälla vad i bolagsordningen föreskrives.

37 §.

Aktieägare, som vill begagna honom tillkommande företrädesrätt till teckning av nya aktier, är skyldig att förete det eller de aktiebrev, å vilka teckningsrätten grundas; och skall genom styrelsens försorg sådant aktiebrev förses med påskrift att teckningsrätten begagnats.

38 §.

Teckning av de nya aktierna skall ske å teckningslistan i huvudskrift eller i avskrift, som bestyrkts av notarius publicus eller landsfiskal eller av två styrelseledamöter.

Vid teckningslistan skola vara fogade ett exemplar av bolagsordningen samt i avskrift de enligt 32 §, jämte förslaget till ökningsbeslut, framlagda handlingarna, så ock avskrift av kungörelsen om ökningsbeslutet samt i huvudskrift eller avskrift av styrelsen eller verkställande direktör undertecknad uppgift om de tidningar, i vilka kungörelsen om ökningsbeslutet varit införd, och om dagen därför, eller ock ett exemplar av dessa tidningar. Å varje teckningslista skall finnas uppgift om dagen för listans framläggande.

När aktieteckning sker, böra tecknarna vid sina namn ange yrke och postadress.

39 §.

Teckning av ny aktie är ogiltig, där den ej göres å teckningslista i huvudskrift eller sådan avskrift som i 38 § sägs.

Teckning med villkor är, utom i fall varom stadgas i 189 §, ogiltig.

Ej må sådan grund för aktieteckningens ogiltighet, som i första och andra styckena avses, göras gällande, utan så är att den anmäls hos registreringsmyndigheten, innan registrering jämlikt 42 § ägt rum i anledning av anmälan, som gjorts efter det aktien till fullo betalats.

40 §.

Sedan teckning av nya aktier avslutats, skall ofördröjligen genom styrelsens försorg tilldelning av nya aktier till aktietecknarna ske med tillämpning av vad i 36 § samt i ökningsbeslutet enligt 33 § första stycket 6 är föreskrivet. Rörande tilldelningen skall skriftlig uppgift upprättas och undertecknas av styrelsen. Aktierna skola genom styrelsens försorg ofördröjligen upptagas i aktieboken.

41 §.

Senast ett år från det bolagsstämmans beslut om aktiekapitalets ökning fattades eller, om registrering av ökningsbeslutet vägrats och besvär däröver anförts, inom ett år från det besvären blivit bifallna, skall full betalning för ny aktie erläggas.

Vad i 7 § samt 28 och 29 §§ är stadgat om betalning för aktie skall äga motsvarande tillämpning vid ny aktieteckning.

42 §.

1 mom. Senast sex månader efter utgången av den för inbetalning av de nya aktierna bestämda tiden skall för registrering anmälas, huru många nya aktier som till fullo betalats. Anmälningen, som skall vara undertecknad av samtliga styrelseledamöter, skall innehålla uppgift om det sätt varpå inbetalningen skett.

I anmälningen skall för registrering uppgivas det tecknade belopp, för vilket tilldelning av nya aktier skett. Vid anmälningen skola fogas:

1. teckningslistorna jämte avskrift av desamma;
2. ett exemplar av de tidningar, i vilka kungörelsen angående bolagsstämmans beslut om ökningen varit införd; samt
3. avskrift av den i 40 § omförmälda uppgiften rörande tilldelningen av nya aktier.

Innehåller ökningsbeslutet bestämmelse om minimiteckning, må registrering ej ske, med mindre full betalning erlagts för nya aktier med sammanlagt nominellt belopp ej understigande minimibeloppet. Har, enligt vad i 167 § 2 mom. sägs, i registret antecknats att den tidigare anteckningen om ökningsbeslutets registrering avföres ur registret, är aktieteckningen icke vidare bindande, och skall vad å de tecknade aktierna inbetalats återbäras till aktietecknarna jämte fem procent ränta därå.

2 mom. Bliva efter anmälan som avses i 1 mom. nya aktier ytterligare till fullo betalda, skall inom sex månader efter inbetalningen antalet sådana aktier anmälas för registrering. Anmälningen skall vara undertecknad av samtliga styrelseledamöter samt innehålla uppgift som i 1 mom. första stycket sägs.

3 mom. Aktiekapitalet skall, så snart registrering skett i anledning av anmälan enligt 1 eller 2 mom., anses ökat med sammanlagda nominella beloppet av det antal nya aktier som anmälts hava till fullo betalats.

4 mom. Om nya aktier förklaras förverkade, skola inom sex månader därefter styrelsen eller verkställande direktör för registrering anmäla antalet förverkade aktier. Med sådan anmälan skall dock anstå, till dess anmälan sker jämlikt 1 mom.

43 §.

Utän hinder av vad i 32—42 §§ finnes stadgat må styrelsen besluta aktiekapitalets ökning under förutsättning av bolagsstämmans godkännande. I sådant fall skall vad i nämnda paragrafer är föreskrivet äga motsvarande tillämpning, därvid dock skall iakttagas vad nedan är särskilt stadgat.

Sedan styrelsen fattat beslut om aktiekapitalets ökning, må kungörelse och underrättelse om beslutet samt aktieteckning ske.

Å bolagsstämmans beslut om godkännande av styrelsens ökningsbeslut samt å styrelsens skyldighet att viss tid före stämma hålla handlingar tillgängliga och på stämman framlägga handlingarna skola bestämmelserna i 32 § äga tillämpning.

Vad i 34 och 41 §§ sägs beträffande bolagsstämmas beslut om aktiekapitalets ökning skall tillämpas å bolagsstämmas beslut om godkännande av kapitalökningen.

Innan ökningsbeslutet godkänts av bolagsstämman, må ej de nya aktierna upptagas i aktieboken eller den i 42 § 1 mom. föreskrivna anmälningen för registrering äga rum.

44 §.

1 mom. Finnas i bankaktiebolag, enligt den för nästföregående räkenskapsår fastställda balansräkningen och bolagsstämmas beslut i anledning av bolagets vinst enligt balansräkningen, besparade vinstmedel, som ej avsatts till reservfond, må aktiekapitalet ökas genom överföring av sådana vinstmedel.

I avseende å ökningsbeslutet skall gälla vad i 32 § första stycket är stadgat. Ökningsbeslutet skall ange det belopp varmed aktiekapitalet skall ökas och, där enligt bolagsordningen aktier av olika slag kunna finnas, till vilket aktieslag de nya aktierna skola hänföras. Tillika skall beträffande ökningsbeslutets innehåll gälla vad i 33 § första stycket 7 och andra stycket sägs.

Förslag till ökningsbeslut skall genom styrelsens försorg dels minst en vecka före bolagsstämman hållas hos bolaget tillgängligt för aktieägarna dels ock framläggas å stämman. Är stämman ej ordinarie bolagsstämma, skola ock efter vad nyss sagts hållas tillgängliga och framläggas å stämman:

1. avskrift av den för nästföregående räkenskapsår fastställda balansräkningen, försedd med anteckning om bolagsstämmas beslut rörande bolagets vinst eller förlust, samt avskrift av förvaltningsberättelsen och revisionsberättelsen för samma år;

2. en av samtliga styrelseledamöter undertecknad handling, innehållande dels upplysning, i den mån det finnes kunna ske utan förfång för bolaget, om händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning, vilka inträffat efter förvaltningsberättelsens avgivande, dels ock försäkran, att anledning ej yppats att balansräkningen upprättats i strid med bestämmelserna i 91 §; samt

3. ett av revisorerna avgivet yttrande över sistnämnda handling.

Där alla förutvarande aktier medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar och vinst, är varje aktieägare berättigad att av de nya aktierna erhålla det antal, som svarar mot hans andel i det förutvarande aktiekapitalet. Finnas aktier av olika slag och medföra dessa icke lika rätt till andel i bolagets tillgångar och vinst, skall i fråga om rätten att erhålla nya aktier gälla vad i bolagsordningen föreskrives.

2 mom. Beslutet om ökningen skall genom styrelsens försorg kungöras på sätt i 35 § stadgas. Ökningsbeslutet skall därefter av styrelsen eller verkställande direktör anmälas för registrering. Vid anmälningen skola fogas dels två avskrifter av protokoll, som förts i ärendet, dels ett exemplar av de tidningar, i vilka beslutet varit infört, dels ock avskrift av den för nästföregående räkenskapsår fastställda balansräkningen eller, där beslutet ej fattats å ordinarie bolagsstämma, av de handlingar, som efter vad i 1 mom. tredje stycket sägs skola hava framlagts å bolagsstämman.

Aktiekapitalet skall, så snart registrering av beslutet skett, anses ökat med det belopp, som enligt beslutet skall överföras till aktiekapitalet.

De nya aktierna skola i aktieboken upptagas i nummerföljd.

Ej må brev å ny aktie utlämnas till aktieägare, innan registrering av beslutet om ökningen skett och aktieägaren företett det eller de aktiebrev,

varå rätten att erhålla ny aktie grundas. Genom styrelsens försorg skall sådant aktiebrev förses med påskrift angående uppvisandet. När brev å ny aktie utlämnas, skall ägaren införas i aktieboken.

Om aktiekapitalets nedsättning

45 §.

I bankaktiebolag, vars aktiekapital kan utan ändring av bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, må aktiekapitalet, såframt förbehåll därom träffats i den vid bolagets bildande stadfästa bolagsordningen, kunna genom inlösen av aktier med ekonomisk företrädesrätt nedsättas enligt grunder som stadgas i förbehållet, dock ej under det i bolagsordningen bestämda minimikapitalet.

Sådan nedsättning av aktiekapitalet må även äga rum, där efter bolagets registrering stadfästelse meddelats å ändring av bolagsordningen, varigenom förbehåll som avses i första stycket intages i denna. I dylikt fall må dock nedsättningen ske allenast genom inlösen av aktier med företrädesrätt, utgivna på grund av sådant beslut om ökning av aktiekapitalet, som av bolagsstämman eller, enligt 43 §, av styrelsen fattats, sedan ändringen av bolagsordningen registrerats.

Då enligt de i förbehållet stadgade grunderna blivit bestämt att vissa aktier skola inlösas, skall styrelsen eller verkställande direktör ofördröjligen göra anmälan för registrering av aktiekapitalets nedsättning med motsvarande belopp. Vid anmälan skall fogas, där inlösen beslutats av bolagsstämman, två avskrifter av protokollet i ärendet samt i annat fall i två exemplar en av styrelsen underskriven handling rörande bestämmandet av vilka aktier som skola inlösas. Då registrering skett, skall aktiekapitalet anses nedsatt, och må inlösen ej dessförinnan ske.

När aktie inlöses, skall aktiebrevet genom styrelsens försorg förses med påskrift om inlösandet.

46 §.

1 mom. Beslut om nedsättning av aktiekapitalet i annat fall än i 45 § sägs fattas av bolagsstämman efter vad i 111 och 112 §§ stadgas.

Förslag till nedsättningsbeslut skall genom styrelsens försorg dels minst en vecka före bolagsstämman hållas hos bankaktiebolaget tillgängligt för aktieägarna dels ock framläggas å stämman. Där ej balansräkningen för nästföregående räkenskapsår fastställs å stämman, skola ock efter vad nyss sagts hållas tillgängliga och framläggas å stämman:

1. avskrift av den senaste fastställda balansräkningen, försedd med anteckning om bolagsstämmans beslut rörande bolagets vinst eller förlust, samt avskrift av förvaltningsberättelsen och revisionsberättelsen för det år balansräkningen avser;

2. en av samtliga styrelseledamöter undertecknad berättelse, däri upplysning lämnas, i den mån det finnes kunna ske utan förfång för bolaget, om händelser av väsentlig betydelse för dess ställning, vilka inträffat efter förvaltningsberättelsens avgivande; samt

3. ett av revisorerna avgivet yttrande över berättelsen.

Handlägges nedsättningsfrågan å två stämmor, skall vad i andra stycket sägs gälla beträffande båda stämmorna.

Nedsättningsbeslutet skall angiva det belopp varmed aktiekapitalet skall nedsättas och det sätt varpå nedsättningen jämlikt 2 mom. skall genomföras. I beslutet skall ock upptagas föreskrift, att det nedsättningen mot-

svarande beloppet skall återbetalas till aktieägarna, eller att det skall avsättas till reservfonden, eller att det skall avsättas till en särskild fond att användas enligt beslut av bolagsstämman. Rörande olika delar av nämnda belopp kunna olika sådana föreskrifter meddelas.

Inom fyra månader från det nedsättningsbeslutet fattades eller, om klandertalan därå anställes, från det denna talan genom lagakraftgående dom ogillades, skall nedsättningsbeslutet av styrelsen eller verkställande direktör anmälas för registrering. Vid anmälningen skola fogas två avskrifter av protokoll som förts i ärendet, så ock avskrift av den för nästföregående år fastställda balansräkningen eller, där fastställelse av balansräkningen ej skett i samband med nedsättningsbeslutet, av de i andra stycket 1, 2 och 3 omnämnda handlingarna.

Har anmälan ej inkommit inom föreskriven tid, är nedsättningsbeslutet förfallet.

2 mom. Nedsättning av aktiekapitalet genomföres genom inlösen av aktier, genom indragning av aktier utan återbetalning eller genom minskning av aktiernas nominella belopp.

Genom styrelsens försorg skall, när aktie inlöses eller nominella beloppet minskas mot återbetalning av aktiekapital, aktiebrevet förses med påskrift därom. Påskrift skall ock, så snart ske kan, verkställas, när aktie indragits eller nominella beloppet minskats utan återbetalning.

47 §.

1 mom. Beslut om nedsättning av aktiekapitalet enligt 46 § må, där beslutet icke innefattar föreskrift, att det nedsättningen motsvarande beloppet skall avsättas till reservfonden, ej bringas till verkställighet utan rättens tillstånd.

Rättens tillstånd skall av styrelsen sökas senast inom sex månader efter det nedsättningsbeslutet registrerades. Vid ansökningen skall fogas bevis att beslutet blivit registrerat. Rätten skall utfärda kallelse å bolagets borgenärer, med föreläggande för den som vill bestrida ansökningen att sist å viss dag, sedan sex månader förflutit, skriftligen hos rätten göra anmälan därom vid äventyr att han eljest anses hava medgivit ansökningen. Kallelsen skall anslås i rättens kansli sex månader före inställedagen samt kungöras i allmänna tidningarna och minst en tidning i orten tre gånger, första gången fem och tredje gången sist två månader innan den dagen inträffar. Styrkes inför rätten, att de borgenärer, vilka hos rätten bestritt ansökningen, blivit till fullo förnöjda för sina fordringar eller medgivit aktiekapitalets nedsättning eller att säkerhet, som av rätten godkännes, ställts för deras fordringar, skall ansökningen bifallas.

Har stiftelse, som bildats enligt lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser, hos bolaget fordran, som avses i 2 § nämnda lag, skall fordringen ej utgöra hinder mot bifall till ansökningen, där inför rätten visas att å fordringen avbetalats så stor del som svarar mot nedsättningen av aktiekapitalet.

Om ansökan, som gjorts inom föreskriven tid, så ock om beslut, som meddelats i anledning av ansökningen, skall genom rättens försorg underrättelse ofördröjligen avsändas till registreringsmyndigheten.

Rättens beslut, varigenom tillstånd till nedsättningens verkställande givits, skall inom sex månader sedan beslutet vunnit laga kraft av styrelsen eller verkställande direktör anmälas för registrering. Anmälningen skall vara åtföljd av rättens beslut i huvudskrift eller avskrift, så ock av lagakraftbevis.

Aktiekapitalet skall anses nedsatt, då rättens beslut om tillstånd blivit registrerat.

2 mom. Sådan nedsättning av aktiekapitalet, som avses i 1 mom., är, där bolaget försattes i konkurs på ansökan som gjorts inom ett år från det rättens beslut om tillstånd till nedsättningen efter verkställd registrering kungjordes i allmänna tidningarna, utan verkan mot borgenär, som ej samtyckt till nedsättningen eller som vid fordringens tillkomst ej ägde eller, enligt vad i 173 § stadgas, skall anses hava ägt kännedom om rättens beslut, varigenom nedsättning medgivits.

48 §.

Innefattar beslut om nedsättning av aktiekapitalet enligt 46 § föreskrift att det nedsättningen motsvarande beloppet skall avsättas till reservfonden, skall aktiekapitalet anses nedsatt, då beslutet om nedsättningen blivit registrerat. I sådant fall må vinstutdelning till aktieägare icke äga rum, utan att rättens tillstånd därtill erhållits eller aktiekapitalet enligt verkställd registrering är ökat med ett mot nedsättningen svarande belopp.

Ansökan om rättens tillstånd till sådan vinstutdelning skall göras av styrelsen. Vid ansökningen skall fogas bevis att beslutet om nedsättningen blivit registrerat. Rätten skall utfärda kallelse å bankaktiebolagets borgenärer, med föreläggande för den, som vill bestrida ansökningen, att sist å viss dag, sedan tre månader förflutit, skriftligen hos rätten göra anmälan därom vid äventyr att han eljest anses hava medgivit ansökningen. Kallelsen skall anslås i rättens kansli tre månader före inställelsedagen samt kungöras i allmänna tidningarna och minst en tidning i orten tre gånger, första gången två månader och tredje gången sist en månad innan den dagen inträffar. Bestrides ej ansökningen eller styrkes inför rätten, att de borgenärer, vilka hos rätten bestritt ansökningen, blivit till fullo förnöjda för sina fordringar eller medgivit vinstutdelning eller att säkerhet, som av rätten godkännes, ställts för deras fordringar, skall rätten lämna tillstånd att utan hinder av nedsättningen vinstutdelning därefter må äga rum.

Har stiftelse, som bildats enligt lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser, hos bolaget fordran, som avses i 2 § nämnda lag, utgör fordringen ej hinder mot bifall till ansökningen om tillstånd till vinstutdelning till aktieägarna, men skall, där vinstutdelning äger rum innan aktiekapitalet enligt verkställd registrering ökats med ett mot nedsättningen svarande belopp, skyldighet åvila bolaget att erlægga betalning för så stor del av stiftelsens fordran vid tiden för nedsättningsbeslutet som vinstutdelningen motsvarar av aktiekapitalet efter nedsättningen. Sådan skyldighet upphör när å fordringen avbetalats så stor del som svarar mot nedsättningen av aktiekapitalet.

Rättens beslut, varigenom tillstånd till vinstutdelning givits, skall, sedan det vunnit laga kraft, av styrelsen eller verkställande direktör anmälas för registrering. Anmälningen skall vara åtföljd av rättens beslut i huvudskrift eller avskrift, så ock av lagakraftbevis.

49 §.

Egen aktie må bankaktiebolag ej förvärva i annan ordning än i 45 eller 46 § sägs eller mottaga såsom pant. Avtal, som träffats i strid med förbud varom nu sagts, är ogillt.

*Om reservfond så ock om bolagsstämmas rätt att genom vinstutdelning
eller eljest förfoga över bolagets egendom*

50 §.

Av bankaktiebolags årsvinst, efter avdrag för vad som åtgår till täckande av möjligen förefintlig förlust från föregående år, skola minst femton procent avsättas till reservfond. Vid beräkning av det belopp, som sålunda minst skall avsättas, må ej från årsvinsten avdragas den andel däri, som kan hava tillerkänts styrelseledamot eller annan såsom arvode (tantiem). Sedan fonden uppgått till ett belopp motsvarande femtio procent av aktiekapitalet, må vidare avsättning till fonden upphöra; nedgår fonden under det sålunda stadgade beloppet, skall avsättning därtill ånyo vidtaga.

Till reservfonden skall alltid läggas vad på grund av aktieteckning må hava erhållits för aktierna utöver det nominella beloppet, så ock, där aktie förklarats förverkad, vad dessförinnan blivit inbetalt å aktien.

Nedsättning av reservfonden må beslutas allenast för täckande av förlust, som enligt fastställd balansräkning finnes hava uppstått å bolagets verksamhet i dess helhet och som icke kan ersättas av befintliga, till framtida förfogande avsatta medel.

51 §.

1 mom. Ej må till aktieägarna annorledes än i följd av aktiekapitalets nedsättning efter ty i 45 och 47 §§ sägs utbetalas annat än den vinst, som förefinnes enligt fastställd balansräkning för sista räkenskapsåret, i den mån vinsten icke skall avsättas till reservfond. Angående förbud mot vinstutdelning är för visst fall stadgat i 48 §.

2 mom. Beslutas och verkställs vinstutdelning i strid med vad i 1 mom. eller 48 § stadgats eller med bestämmelse i bolagsordningen, äro de, som uppburit sådan utdelning, skyldiga att återbära denna jämte fem procent ränta därå.

Detsamma gäller, om utdelning skett av vinst som utvisats av fastställd balansräkning till följd därav att balansräkningen upprättats i strid med bestämmelser som avses i 91 och 92 §§; dock må utdelningen ej återkrävas från den, som vid dess uppbärande varken insåg eller bort inse balansräkningens oriktighet.

För brist, som kan uppkomma vid återbäringen, äro de, som medverkat till beslutet om vinstutdelning eller verkställande av detta eller till upprättandet eller fastställandet av oriktig balansräkning, ansvariga efter de bekräftande skadeståndsskyldighet i 177, 180 och 181 §§ stadgade grunderna.

3 mom. Sker nedsättning av aktiekapitalet medelst inlösen av aktier i strid med förbehåll som i 45 § sägs eller med bestämmelserna i nämnda paragraf eller äger nedsättning av aktiekapitalet rum i förening med återbetalning till aktieägarna enligt 47 § utan iakttagande av vad där i 1 mom. är föreskrivet, skall vad i 2 mom. första och tredje styckena här ovan är stadgat om återbäringsskyldighet och om ansvarighet för brist vid återbäringen äga motsvarande tillämpning.

52 §.

Det tillkommer bolagsstämman att i enlighet med bolagsordningens föreskrifter besluta, huruvida och i vad mån utdelning skall ske av den vinst som enligt 51 § må utbetalas till aktieägarna.

Bolagsstämman må ej besluta om användande av bolagets vinstmedel eller

övriga tillgångar eller om åtagande av förpliktelser för ändamål, som uppenbarligen är främmande för föremålet för bankaktiebolagets verksamhet eller för verksamhetens syfte. Dock äger bolagsstämman använda tillgångar till allmännyttigt eller därmed jämförligt ändamål, såvitt det med hänsyn till ändamålets beskaffenhet, bolagets ställning och omständigheterna i övrigt får anses skäligt.

Bolagsstämman må ej heller, med mindre annat följer av vad i denna lag eller bolagsordningen är stadgat, besluta om sådan användning av bolagets tillgångar eller eljest om sådan åtgärd, att uppenbarligen fördel beredes vissa aktieägare till nackdel för bolaget eller övriga aktieägare.

Om rörelsen

53 §.

Med den inskränkning nedan sägs må bankaktiebolag, jämte in- och utlåning av penningar, idka annan verksamhet som därmed står i samband.

Om rätt för bankbolag att idka fondkommissionsrörelse är särskilt stadgat.

54 §.

Bankaktiebolag må för egen räkning driva handel allenast med guld samt in- och utländskt mynt, växlar, checkar, anvisningar ävensom obligationer och andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar, utom sådana som medföra rätt till betalning först efter utfärdarens övriga fordringsägare (*förlagsbevis*). Egendom, varmed bolag ej må driva handel för egen räkning, äger bolag ej heller förvärva, där ej nedan i denna paragraf eller i 55 § annorlunda stadgas.

Bankbolag må förvärva:

dels fast egendom eller tomträtt, såframt med fånget åsyftas att bereda banken lokaler för dess inrymmande, eller bostadsrätt till lägenhet för sådant ändamål, aktie i bolag, som uteslutande har till syfte att förvalta för omfördälda användning förvärd fast egendom eller tomträtt och vars aktiekapital uppgår till minst en tredjedel av egendomens bokförda värde, eller förlagsbevis, utfärdat av bolag, som nu nämnts;

dels inventarier, vilka anskaffas för rörelsen eller till fastighet, som bankbolaget äger, eller till lokaler, som bolaget i övrigt innehaver;

dels ock, såframt tillstånd därtill lämnas av Konungen, aktie i annat svenskt bankbolag, i utländskt bankföretag eller i svenskt aktiebolag, vars ändamål kan anses gagneligt för bankväsendet eller det allmänna, ävensom förlagsbevis, utfärdat av bolag eller företag som nu nämnts.

55 §.

Till skyddande av fordran må bankaktiebolag å offentlig auktion eller fondbörs inköpa egendom, som är för fordringen utmätt eller pantsatt, så ock såsom betalning för fordran övertaga för fordringen pantsatt eller annan egendom, där uppenbart är att bolaget eljest skulle lida avsevärd förlust, dock icke i någotdera fallet egen aktie. Om sålunda inköpt eller övertagen egendom utgöres av fastighet, gruva, fabrik eller annan liknande anläggning eller fartyg, må bankbolag i utbyte mot sådan egendom jämte tillhörande lös egendom förvärva aktie i bolag, som bildas för förvaltning av ifrågavarande egendom eller för fortsättande av en därmed bedriven verksamhet, eller förlagsbevis, utfärdat av sådant bolag. Bankbolag må ock förvärva aktie i bolag, vari bankbolaget enligt bestämmelserna i detta styc-

ke förut förvärvat aktie, där uppenbar fara är, att bankbolaget eljest skulle lida förlust.

Har bankbolag med stöd av vad i första stycket stadgas förvärvat aktie i bolag eller av aktiebolag utfärdad förlagsbevis, må bankbolaget, om aktiebolaget överlåter sina tillgångar å annat aktiebolag, utbyta aktie eller förlagsbevis, som sålunda förvärvats, mot aktie i det andra aktiebolaget eller förlagsbevis utfärdad av detta bolag.

Egendom, som bankbolag förvärvat med stöd av bestämmelserna i denna paragraf, skall åter avyttras, så snart lämpligen kan ske och senast då avyttring kan äga rum utan förlust för bolaget.

Angående förvärv enligt denna paragraf skall anmälan ofördröjligen göras hos tillsynsmyndigheten.

56 §.

Bankaktiebolag må icke bevilja kredit, utan att säkerhet som av bolaget prövas betryggande ställes antingen i fast eller lös egendom eller ock i fordringsrätt jämväl mot annan än den, åt vilken krediten beviljas. Utan hinder av vad sålunda stadgas må dock

1. stat, kommun eller annan därmed jämförlig samfällighet ävensom allmän kassa eller inrättning, vars reglemente blivit av Konungen fastställt, så ock bankbolag, sparbank eller utländskt bankföretag kunna erhålla kredit utan särskild säkerhet;

2. kortvarig kredit kunna utan särskild säkerhet beviljas affärsidkare i och för hans rörelse, därest med hänsyn till omständigheterna trygghet för förbindelsens fullgörande ändock kan anses föreligga;

3. av vederhäftig person dragen växel, betalbar å annan ort, kunna diskonteras, ehuru accept å densamma ej erhållits; samt

4. kredit utan särskild säkerhet till ett belopp i varje särskilt fall av högst sjuttiofemtusen kronor och sammanlagt högst en tiondel av bankbolagets eget kapital kunna lämnas småföretagare.

57 §.

Är lån icke ställt att betalas inom sex månader, skall bankaktiebolaget förbehålla sig rätt att uppsäga lånet till återbetalning senast inom sagda tid.

Utän att förbehålla sig rätt som i första stycket sägs må bankbolag i enlighet med närmare bestämmelser i bolagsordningen utlämna lån med längre löptid än sex månader till sammanlagt belopp av högst tjugu procent av bolagets eget kapital, dock att beträffande lån, för vilkas fulla gäldande staten är ansvarig, nämnda belopp må överskridas med sammanlagt högst fem procent av bolagets eget kapital. Lån som nu sagts må, där icke staten är ansvarig för lånets fulla gäldande, icke ställas på längre återbetalningstid än tio år och ej heller uppgå till högre belopp i varje särskilt fall än etthundrafemtiotusen kronor. Beträffande lån, för vars fulla gäldande staten icke är ansvarig och för vilket säkerheten utgöres av borgen av annan än kommun eller därmed jämförlig samfällighet, skall i skuldebrevet utfästas årlig avbetalning i förhållande till den tid, för vilken lånet beviljats.

58 §.

Bankaktiebolag må icke bevilja kredit till verkställande direktör i bolaget eller ställföreträdare för verkställande direktör eller till befattningshavare, åt vilken uppdragits att ensam eller i förening med annan avgöra på styrelsen ankommande ärenden, eller till revisor eller revisorssuppleant, ej

heller till den som är gift med sådan person; och skall detsamma gälla beträffande bolag, förening eller annan sammanslutning, däri någon som nyss sagts i egenskap av delägare eller medlem äger ett väsentligt ekonomiskt intresse. Utan hinder av vad sålunda stadgats må dock kredit beviljas dels mot säkerhet av värdehandling, vari omyndigs medel må utan överförmyndares samtycke anbringas, dels utan dylik säkerhet åt sammanslutning som nyss nämnts genom diskontering av växlar grundade å verkliga handelsaffärer, dels ock, såvitt angår kredit om högst tjugufemtusen kronor till befattningshavare som sägs i detta stycke, mot pant som prövas i och för sig innebära fullgod säkerhet.

Bankbolag må ej vid beviljande av kredit såsom säkerhet godtaga borgen av eller fordringsbevis utfärdat av person eller sammanslutning som i första stycket sägs. Ej heller må kredit beviljas mot växel, varå person eller sammanslutning som nu sagts är acceptant, trassent eller endossent, dock med undantag för växel, som är grundad å verklig handelsaffär och för vilken betalningsskyldighet åligger sådan sammanslutning.

Till den som utan att vara befattningshavare, varom i första stycket sägs, är ledamot av bankbolagets styrelse eller till sammanslutning, vari sådan styrelseledamot såsom delägare eller medlem äger ett väsentligt ekonomiskt intresse, må kredit icke beviljas utan mot pant, som prövas i och för sig innebära fullgod säkerhet, eller genom diskontering av växel, vilken är grundad å verklig handelsaffär.

59 §.

I fråga om kredit mot pant av aktier skall bankaktiebolag särskilt iakttaga

att vid kreditens meddelande förefinnes en med hänsyn till de pantsatta aktiernas beskaffenhet och omständigheterna i övrigt skäligen marginal mellan aktiernas marknadsvärde och kreditbeloppet; samt

att kreditbeloppet såvitt möjligt icke vid någon tidpunkt under kreditens fortbestånd överstiger aktiernas marknadsvärde.

Bankbolag må icke såsom pant mottaga aktie i bolag, vars verksamhet huvudsakligen består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse.

Vad nu stadgats om kredit mot pant av aktier skall äga motsvarande tillämpning i fråga om kredit mot pant av förlagsbevis.

Föreskriften i 49 § angående förbud för bankbolag att som pant mottaga egen aktie skall även gälla i fråga om förlagsbevis som bolaget utställt.

60 §.

Vad i 56—59 §§ stadgats angående kredit skall äga motsvarande tillämpning i fråga om garantiförpliktelse, som bankaktiebolaget ikläder sig.

61 §.

Bankaktiebolag är pliktigt ägna särskild uppmärksamhet däråt, att icke åt samma eller med varandra i väsentlig ekonomisk intressegemenskap förbundna kredittagare eller mot säkerhet av aktier i samma eller i dylik gemenskap förbundna aktiebolag beviljas kredit i sådan omfattning, att därav kan uppkomma fara för bankbolagets säkerhet. Med kredit skall härvid jämställas borgen och annan garantiförpliktelse till bankbolaget ävensom av bolaget ingången garantiförpliktelse för kredittagaren.

62 §.

Bankaktiebolag äger mottaga inlåning med *dels* ett belopp motsvarande summan av

- a) bolagets inneliggande kassa;
- b) vad för bolagets räkning innestår hos riksbanken eller riksgäldskontoret eller å postgiro eller hos annat inländskt bankbolag, svenska jordbrukskreditkassan eller centralkassa för jordbrukskredit;
- c) bolaget tillhöriga, å inländsk penninginrättning dragna checkar samt av inländsk bank, svenska jordbrukskreditkassan eller centralkassa för jordbrukskredit utställda egna växlar, betalbara vid anfordran;
- d) marknadsvärdet, dock högst nominella värdet, å bolaget tillhöriga av svenska staten utfärdade skattkammarväxlar samt å sådana bolaget tillhöriga obligationer, vilka utfärdats av svenska staten, Sveriges allmänna hypoteksbank eller konungariket Sveriges stadshypotekskassa, under förutsättning att obligationernas återstående löptid icke överstiger fem år;
- e) tre fjärdedelar av marknadsvärdet, dock högst tre fjärdedelar av nominella värdet, å sådana bolaget tillhöriga obligationer, som avses under d) men vilkas återstående löptid överstiger fem år;
- f) tre fjärdedelar av marknadsvärdet, dock högst tre fjärdedelar av nominella värdet, å andra bolaget tillhöriga inhemska obligationer, vilka äro av fullgod beskaffenhet; samt

g) intill ett sammanlagt belopp, motsvarande högst tre gånger bolagets eget kapital och högst etthundra miljoner kronor, fordringar, för vilka säkerheten utgöres av

fullgoda inhemska obligationer, därvid obligationerna skola medräknas till så stor del av sitt värde som angives under d)—f) här ovan,

inteckning i jordbruksfastighet eller sådan bostads- eller affärsfastighet, som är belägen inom område, för vilket stadsplan eller byggnadsplan fastställts, inom sextio procent av senast fastställda taxeringsvärdet, eller

inteckning i tomträtt till bebyggd fastighet, såvida den eller de byggnader, som finnas uppförda därå, äro avsedda väsentligen för bostadsändamål, inom sextio procent av senast fastställda taxeringsvärdet å byggnaderna;

dels ock ett belopp motsvarande, om bolagets eget kapital icke överstiger fem miljoner kronor, fem gånger det egna kapitalet samt, om bolagets eget kapital är större än nyss sagts, tjugufem miljoner kronor ökat med tio gånger skillnaden mellan bolagets eget kapital och fem miljoner kronor.

Såsom inlåning anses *dels* bankbolags samtliga skuldförbindelser utom vad som må vara uttaget av krediter i räkning, som bolaget beviljat, *dels* beloppet av de garantiförbindelser, som bolaget iklätt sig, i den mån dessa förpliktelser icke täckas av hos bolaget insatta, till bolaget pantförskrivna medel.

På ansökan av bankbolag äger Konungen, efter hörande av fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret samt tillsynsmyndigheten, medgiva att av bolaget utställda förlagsbevis icke skola anses såsom inlåning samt att med bolagets eget kapital må likställas, intill ett belopp motsvarande högst hälften av bolagets aktiekapital, nominella värdet å förlagsbevis, utställda av bolaget.

63 §.

Bankaktiebolag är skyldigt att hålla en med hänsyn till rörelsens art och omfattning tillräcklig kassareserv, bestående av tillgångar som kunna med lätthet förvandlas i penningar.

Kassareserven skall jämte den inneliggande kassan minst uppgå till belopp lika med summan av

a) tjugufem procent av de förbindelser, som det åligger bolaget att fullgöra vid anfordran eller efter uppsägning inom kortare tid än en månad, garantiförbindelser och inlåning å sparkasseräkning undantagna;

b) fyra procent av sådana bankbolagets förbindelser, som ej skola motsvaras av kassareserv enligt a), garantiförbindelser samt obligationer eller därmed jämförliga förbindelser undantagna.

Nedgår kassareserv under vad nu är sagt, skall den, så snart det kan ske, åter uppbringas till föreskrivet belopp.

Pantsatt sådan tillgång, som i första stycket sägs, må icke inräknas i kassareserven; dock att, där tillgången utgör säkerhet för avtalad kredit, som ej av bankbolaget till fullo begagnats, den må beräknas till det belopp, som bolaget enligt avtalet är berättigat att vid anfordran ytterligare utbetkomma.

64 §.

Ej må bankaktiebolag vid avtal om kredit eller eljest i sin rörelse förbehålla sig andel i vinst på affär, som bolaget självt icke äger avsluta.

Ej heller annorledes må bankbolag, där ej fråga är om utdelning å aktier eller vad bolaget såsom ägare av aktier eljest kan tillkomma, beredas andel i vinst på verksamhet, som bolaget självt icke äger bedriva.

65 §.

Vid beviljande av kredit må bankaktiebolag icke göra förbehåll därom, att kreditbeloppet eller del därav skall insättas hos bolaget för längre tid än sex månader eller på längre tids uppsägning än sex månader.

66 §.

Bankaktiebolag må ej utfärda tryckta eller graverade, till innehavaren eller till viss man eller order ställda förbindelser eller ikläda sig ansvarighet för sådana förbindelser.

Vad sålunda stadgats skall dock ej gälla av bankbolaget utställda räntebärande förlagsbevis lydande å minst etthundra kronor.

67 §.

Insättas penningar hos bankaktiebolag för att där innestå viss tid, mot eller utan ränta, skall bevis, som bolaget därom utfärdar, ställas till viss man och innehålla, att överlåtelse må ske endast till viss man samt att överlåtelsen bör till nye ägarens säkerhet anmälas hos bolaget.

En och samma insättares tillgodohavande på sparkasseräkning eller därmed likartad räkning må icke annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet ökas utöver femtontusen kronor. Då, efter vad i 70 § stadgas, för samma person utfärdats flera motböcker, skall dock vad nyss är sagt gälla i fråga om tillgodohavandet enligt varje särskild motbok.

Bankbolag må icke ikläda sig skyldighet att annorledes än viss tid, minst en vecka, efter uppsägning återbetala å sparkasseräkning insatta medel; styrelsen dock obetaget att, då sådant prövas kunna ske utan olägenhet, medgiva utbetalning utan avvaktan på uppsägningstidens utgång. Insättning å sparkasseräkning antecknas i motbok som utlämnas till räkningshavaren. Då medel å sådan räkning lyftas, skall anteckning därom göras i motboken. Ej må bolaget träffa förbehåll, som skulle medföra att betalning till annan än rätt innehavare av motboken kunde åberopas av bolaget.

I fråga om efterlysning och dödande av förkommen motbok gäller vad därom är särskilt stadgat.

68 §.

För inrättande av avdelningskontor i kommun, där bankaktiebolaget icke förut driver bankverksamhet vid kontor, fordras Konungens tillstånd. Sådant tillstånd må lämnas endast om verksamheten i kommunen finnes kunna vara till nytta för det allmänna.

Vid meddelande av tillstånd äger Konungen föreskriva, att tillståndet icke skall innebära rätt för bolaget att i kommunen driva verksamhet vid flera kontor än ett.

Inrättas avdelningskontor, då tillstånd ej erfordras, åligger det bolaget att ofördröjligen göra anmälan till tillsynsmyndigheten.

69 §.

Inom kommun, där bankaktiebolag icke är berättigat att utöva verksamhet vid kontor, må bolaget icke idka in- eller utlåning genom ombud eller eljest hava ombud för främjande av sin in- eller utlåning.

Vad sålunda stadgats gäller dock icke i fall, då det ombud som anlitas är annat bankbolag, sparbank eller kassa för jordbrukskredit.

70 §.

Omyndig må utan särskild tillåtelse av förmyndaren förfoga över medel, som den omyndige, efter det han fyllt sexton år, själv insatt hos bankaktiebolag. Sådana medel må ej av bolaget utbetalas till förmyndaren utan den omyndiges samtycke. Har förmyndaren erhållit överförmyndarens tillstånd att omhändertaga medlen och därom hos bolaget företett bevis, äger den omyndige ej längre förfoga över medlen. I fall varom nu är sagt skall anteckning, att den omyndige ej äger förfoga över innestående medel, verkställas å bevis eller i motbok, som av bolaget utlämnats, när beviset eller motboken företes hos bolaget.

I fråga om medel, som stå under förvaltning av förmyndare eller god man efter vad i föräldrabalken är stadgat, må, utom såvitt angår ränta som innestått kortare tid än ett år, uttag utan överförmyndarens tillstånd göras allenast såframt förbehåll därom skett enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk. Överförmyndaren äger när som helst förordna, att förbehållet ej skall gälla. Har sådant förordnande meddelats, skall anteckning därom verkställas å bevis, som utfärdats om insättningen, eller i motbok som utlämnats av bankbolaget. Överförmyndare, förmyndare och god man äga på begäran erhålla bevis angående beloppet av de medel, som insätts eller innestå, så ock, om meddelat tillstånd icke blivit använt, intyg därom.

Utan hinder därav, att motbok rörande insättning å sparkasseräkning eller därmed likartad räkning förut utfärdats, må ny motbok utfärdas för den, till vilkens förmån medel insätts med förbehåll som i andra stycket avses, så ock för omyndig, som fyllt sexton år, för vilken utfärdats motbok å medel, varöver den omyndige ej äger själv förfoga. Innestå medel, som förvaltas av förmyndare eller god man, å motbok med sådant förbehåll, må annan motbok utfärdas för insättning av medel utan förbehåll.

Om styrelse och firmateckning

71 §.

För bankaktiebolag skall finnas en styrelse bestående av minst fem högst femton ledamöter.

Styrelsen skall förvalta bankbolagets angelägenheter i enlighet med vad i denna lag är stadgat.

72 §.

Styrelseledamöterna skola vara myndiga, här i riket bosatta svenska medborgare.

Av styrelseledamöterna må icke flera än en för varje påbörjat femtal vara befattningshavare i banken.

73 §.

Styrelsen väljes å bolagsstämma; dock må enligt bestämmelse, som intagits i bolagsordningen, en eller flera av ledamöterna kunna tillsättas i annan ordning.

Styrelseledamot skall utses för tid intill dess ordinarie stämma hållits och må icke utses för längre tid än till och med den stämma som skall äga rum under tredje räkenskapsåret efter valet. Ändå att den tid, för vilken styrelseledamot blivit utsedd, ej gått till ända, må han skiljas från uppdraget genom beslut av den som utsett honom. Styrelseledamot äger ock rätt att avgå före utgången av nämnda tid. Anmälan om avgång skall göras hos styrelsen, så ock, där styrelseledamot ej är vald å bolagsstämma, hos den som tillsatt honom.

Om styrelseledamot, som är vald å bolagsstämma, entledigas eller eljest avgår eller avlider eller hinder för honom att vara styrelseledamot uppkommer enligt 72 § och suppleant ej finnes, åligger det övriga styrelseledamöter att ofördröjligen föranstalta om val av ny ledamot för återstående mandattid. Meddelas icke annan föreskrift i bolagsordningen, må dock med valet anstå till nästa ordinare bolagsstämma, såframt styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter samt antalet ej understiger fem.

74 §.

Styrelsen skall inom sig utse verkställande direktör att under styrelsens inseende leda verksamheten, däri inbegripet att i den utsträckning styrelsen bestämmer avgöra ärenden av beskaffenhet att eljest ankomma på styrelsens egen prövning. Där förhållandena så påkalla, må flera verkställande direktörer utses. Styrelsen skall även förordna styrelseledamot eller styrelsesuppleant att vara ställföreträdare för verkställande direktör.

Styrelsen må jämväl uppdraga åt annan än verkställande direktör att ensam eller i förening med annan avgöra ärenden av beskaffenhet att eljest ankomma på styrelsens egen prövning

Angående den befogenhet i olika avseenden, som skall tillkomma verkställande direktör eller person som avses i andra stycket, åligger det styrelsen att meddela föreskrifter i en för ett år i sänder fastställd instruktion. Avser uppdraget beviljande av kredit, skola grunderna för kreditgivningen fastställas. Hava flera verkställande direktörer utsetts, skall instruktionen angiva huru ledningen av bankens verksamhet skall mellan dem fördelas. Styrelsen skall, så snart kan ske, till tillsynsmyndigheten insända avskrift av instruktionen ävensom, där ändringar vidtagas i densamma, meddela myndigheten därom.

Uppdrag som sägs i denna paragraf må när som helst återkallas eller inskränkas. Utan hinder av uppdrag äger styrelsen själv avgöra ärende av varje slag.

Styrelsen må icke åt enskild styrelseledamot eller annan uppdraga att avgöra ärende, som avser:

1. inrättande eller indragning av avdelningskontor eller övertagande av annan bankrörelse;

2. förvärv eller avyttring av fastighet, avsedd för bankens inrymmande;

3. beviljande av kredit till person, vilken är sådan befattningshavare som i 58 § första stycket sägs eller ledamot av bankaktiebolagets styrelse eller av den särskilda styrelse, som kan finnas inrättad vid avdelningskontor, eller till bolag, förening eller annan sammanslutning, vari sådan person är styrelseledamot eller såsom delägare eller medlem äger ett väsentligt ekonomiskt intresse; styrelsen dock obetaget att för person eller sammanslutning, som nu nämnts, fastställa vissa gränser, inom vilka utan styrelsens beslut i varje särskilt fall kredit må beviljas vederbörande i och för en av honom idkad rörelse;

4. förvärv av aktie eller förlagsbevis i andra fall än då fråga är om aktie eller förlagsbevis, som är för bankbolagets fordran utmätt eller pantsatt;

5. fastställande av allmänna räntesatser för in- och utlåning; dock att beslut, där så påkallas av allmän ränteförändring, må utan styrelsens hörande meddelas för tiden intill nästkommande styrelsesammanträde;

6. antagande eller entledigande av ordinarie befattningshavare.

I denna paragraf meddelade bestämmelser angående kredit skola gälla även i fråga om garantiförpliktelse, som bankbolag ikläder sig.

75 §.

Verkställande direktör eller annan befattningshavare, åt vilken uppdragits att ensam eller i förening med annan avgöra på styrelsen ankommade ärenden, må icke vara ledamot av styrelsen i bolag, vars huvudsakliga verksamhet består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse. I styrelsen för annat bolag må han icke vara ledamot, med mindre bankbolagets styrelse genom beslut, som biträdes av minst två tredjedelar av samtliga ledamöter, i varje särskilt fall därtill lämnar tillstånd. Den för vilken tillstånd ifrågasättes må icke deltaga i beslutet. Kallelse till styrelsesammanträde, då prövning av fråga om tillstånd äger rum, skall innehålla uppgift att sådan fråga förekommer vid sammanträdet.

76 §.

Vad i denna lag är stadgat om styrelseledamot och verkställande direktör skall i tillämpliga delar gälla beträffande styrelsesuppleant och ställföreträdare för verkställande direktör.

I bolagsordningen må närmare bestämmelser upptagas om de förutsättningar, under vilka suppleant eller verkställande direktörs ställföreträdare äger inträda i tjänstgöring, så ock, där flera suppleanter eller ställföreträdare finnas, om ordningen för deras inträde. Sådana bestämmelser må jämväl meddelas av den som utsett suppleanten. Bestämmelse som i detta stycke sägs må ej registreras.

77 §.

Inom styrelsen skall en ledamot vara ordförande. Har bolagsstämman ej utsett ordförande eller skall, där en eller flera ledamöter tillsatts i annan ordning än genom val å bolagsstämman, sådan ledamot ej enligt bolagsordningen tillika vara styrelsens ordförande, skall styrelsen välja ordförande. Vid lika röstetal skall valet avgöras genom lottnings.

Verkställande direktör eller annan befattningshavare i banken må icke vara ordförande.

78 §.

Det åligger ordföranden att tillse att sammanträden hållas så ofta bolagsordningen föreskriver och eljest då så erfordras. Framställer styrelseledamot begäran om sammankallande av styrelsen, skall hans begäran efterkommas.

Vid styrelsens sammanträden skola föras protokoll, vilka skola till riktheten bestyrkas av ordföranden och den ledamot styrelsen därtill utser. Styrelseledamot är berättigad att på begäran få särskild från styrelsens beslut avvikande mening antecknad till protokollet. Protokollen skola föras i nummerföljd och förvaras på betryggande sätt.

79 §.

Styrelsen är beslutför, där de vid sammanträde tillstädesvarandes antal överstiger hälften av hela antalet styrelseledamöter, såframt ej för beslutförhet högre antal föreskrivits i bolagsordningen. Ärende må dock icke företagas, med mindre såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter eller, vid förfall för någon av dem, suppleant för honom erhållit tillfälle att deltaga i ärendets behandling.

Såsom styrelsens beslut gäller, där föreskrift om särskild röstpluralitet ej givits i bolagsordningen, den mening, om vilken vid sammanträde de flesta röstande förena sig, och vid lika röstetal den mening, som biträdes av ordföranden. Är styrelsen icke fulltalig, må beslut anses föreligga allenast där av de tillstädesvarande ett antal överstigande en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter enat sig.

80 §.

Ledamot av styrelsen må ej handlägga fråga rörande avtal mellan honom och bankaktiebolaget eller sådan fråga om avtal mellan bolaget och tredje man, i vilken han äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot bolagets. Ej heller må han deltaga i beslut angående avtal mellan bolaget och tredje man, som han ensam eller jämte annan äger företräda. Vad sålunda är stadgat skall äga motsvarande tillämpning beträffande gåva från bolaget, så ock beträffande rättegång eller annan talan mot styrelseledamoten eller tredje man.

81 §.

Styrelsen äger, i den mån annat icke följer av vad i denna lag är stadgat, att handla å bankaktiebolagets vägnar i förhållande till tredje man samt att företräda bolaget inför domstolar och andra myndigheter. Samma behörighet tillkommer ock dem som efter vad i 82 § sägs äga teckna bolagets firma.

82 §.

1 mom. Bankaktiebolags firma skall tecknas av minst två personer i förening.

2 mom. Bemyndigande för styrelseledamot eller styrelsesuppleant att teckna bankbolagets firma må meddelas av styrelsen. Styrelsen äger ock bemyndiga annan än nu sagts att teckna bolagets firma, om tillåtelse därtill givits i bolagsordningen eller av bolagsstämman; dock må i dylikt fall bemyndigande ej lämnas den som är omyndig eller den som icke är här i riket bosatt svensk medborgare.

Styrelsen må föreskriva att firmatecknare bör underskriva sitt namn en-

dast såsom kontrasignant. Dylig firmatecknare äger teckna bankbolagets firma endast tillsammans med firmatecknare, som ej är kontrasignant. Föreskrives annan inskränkning i rätten att teckna bolagets firma än nu sägs, må den ej registreras.

Bemyndigande att teckna bankbolagets firma må när som helst av styrelsen återkallas.

83 §.

Styrelsen eller annan, som jämlikt 81 § är ställföreträdare för bankaktiebolaget, må ej förfoga över dess tillgångar eller ikläda det förpliktelser eller eljest vidtaga åtgärd i strid med vad i 52 § andra stycket första punkten och tredje stycket är stadgat beträffande bolagsstämma. Styrelsen äger dock till allmännyttigt eller därmed jämförligt ändamål använda tillgång, som i förhållande till bolagets ställning är av ringa betydelse.

84 §.

I förhållande till bankaktiebolaget åligger det styrelsen att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter som meddelas i bolagsordningen eller av bolagsstämma. Detsamma skall gälla annan ställföreträdare för bolaget samt den som har befogenhet att avgöra på styrelsen ankommande ärenden; och äro dessa jämväl skyldiga att hörsamma föreskrift som meddelas av styrelsen.

Föreskrift, vilken såsom stridande mot denna lag eller bolagsordningen finnes ej vara gällande, må dock ej efterkommas, ej heller föreskrift av bolagsstämma om sådan åtgärd avseende förvaltningen av bolagets angelägenheter, vars verkställighet styrelsen finner innebära ett uppenbart åsidosättande av bolagets intressen.

Den som enligt 80 § icke må för bankbolaget handlägga fråga om avtal äger ej heller befogenhet att utan särskilt uppdrag av styrelsen företräda bolaget i avseende å avtalet.

85 §.

Har styrelsen eller annan ställföreträdare företagit rättshandling å bankaktiebolagets vägnar men därvid handlat i strid med vad i 83 § är stadgat eller med föreskrift, som avses i 84 §, eller eljest överskridit sin befogenhet, är rättshandlingen ej gällande mot bolaget, såframt tredje man insåg eller bort inse att sådant överskridande förelåg.

Har styrelsesuppleant utövat styrelseledamots befogenhet, är det förhållandet, att förutsättning för hans inträde i styrelseledamots ställe saknades, utan verkan gentemot tredje man, där denne ej insåg eller bort inse nämnda förhållande.

86 §.

Skriftlig handling, som utfärdas för bankaktiebolag, bör undertecknas med bolagets firma, och skola de, som teckna firman, därvid underskriva sina namn.

Har styrelsen eller annan ställföreträdare för bankbolaget utfärdat handling utan firmateckning och framgår icke av dess innehåll, att den utfärdats å bolagets vägnar, svara de, som undertecknat handlingen, för vad genom handlingen må hava slutits, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld. Sådan ansvarighet skall dock ej åvila undertecknarna, där av omständigheterna vid handlingens tillkomst framgick, att den utfärdades för bolaget, samt den, till vilken handlingen ställts, av bolaget er-

håller behörigen undertecknat godkännande av handlingen utan oskäligt dröjsmål efter det begäran därom framställts eller personlig ansvarighet gjorts gällande mot undertecknarna.

87 §.

Angående behörighet för styrelseledamot, så ock för den, som eljest be- myndigats teckna bankaktiebolagets firma, att mottaga delgivning i rät- tegång mot bolaget är stadgat i rättegångsbalken; och skall vad i sådant avseende gäller äga tillämpning jämväl då annat meddelande skall delgi- vas bolaget.

Vill styrelsen kära till bankbolaget, skall styrelsen kalla aktieägarna till bolagsstämma för val av ställföreträdare att föra bolagets talan i tvisten. Stämning delgives genom att föredragas å stämman.

88 §.

Sker ändring i avseende å de till styrelseledamöter eller styrelsesupple- anter utsedda personerna eller i fråga om rätten att teckna bankaktiebo- lagets firma eller ändras bolagets postadress eller ändrar styrelseledamot, styrelsesuppleant eller särskild firmatecknare hemvist, skall styrelsen eller verkställande direktör därom ofördröjligen göra anmälan för registrering. Å denna anmälan skall vad i 22 § andra, tredje och sjätte styckena sägs äga motsvarande tillämpning. Vid anmälan, som ej avser allenast ändring av hemvist eller av bolagets postadress, skall fogas avskrift av protokoll eller annan handling som bestyrker anmälningen.

Rätt att göra anmälan enligt första stycket tillkommer den som beröres av anmälningen.

Om styrelsens årsredovisning

89 §.

Det åligger styrelsen att för varje räkenskapsår avgiva redovisning för förvaltningen av bankaktiebolagets angelägenheter genom avlämnande av balansräkning, avseende bolagets ställning vid räkenskapsårets utgång, vinst- och förlusträkning samt förvaltningsberättelse. Dessa redovisnings- handlingar skola vara underskrivna av samtliga styrelseledamöter.

Har beträffande redovisningshandling avvikande mening antecknats till styrelsens protokoll, skall yttrandet fogas till redovisningshandlingen.

Minst en månad före ordinarie bolagsstämma skall styrelsen till reviso- rerna i huvudskrift eller avskrift avlämna redovisningshandlingarna för det förflutna räkenskapsåret.

90 §.

Räkenskapsår för bankaktiebolag skall vara helt år, dock må räkenskapsår vid rörelsens början ävensom vid omläggning av räkenskapsår avse del av år eller utsträckas att omfatta högst aderton månader.

91 §.

Jämte vad i bokföringslagen är stadgat skola i avseende å bankaktie- bolags inventarium, balansräkning samt vinst- och förlusträkning gälla följande bestämmelser.

1 mom. Tillgångarna må, såframt ej nedan annorlunda stadgas, icke upptagas vare sig över verkliga värdet eller till högre belopp än det vartill kostnaderna för deras anskaffning uppgått.

2 mom. Andra tillgångar än sådana, som äro avsedda till stadigvarande bruk för bankbolaget, må, såframt upplysning om förhållandet lämnas i förvaltningsberättelsen, upptagas till högre belopp än som motsvarar kostnaderna för deras anskaffning, dock ej över verkliga värdet.

3 mom. Hava under räkenskapsåret kostnader nedlagts för förbättring å tillgång avsedd till stadigvarande bruk för bankbolaget eller hava sådana kostnader balanserats från tidigare räkenskapsår, må de inräknas i anskaffningskostnaderna.

Tillgång varom nu sagts må ej eljest upptagas till högre belopp än det vartill den var uppförd i närmast föregående balansräkning. Dock må tillgång, vilken måste anses äga ett bestående värde väsentligt överstigande nämnda belopp, upptagas till högst detta värde, såframt tillsynsmyndigheten medgivit uppskrivningen. I fråga om fast egendom må ej i något fall uppskrivning ske över senast fastställda taxeringsvärdet.

4 mom. Osäkra fordringar skola upptagas högst till det belopp varmed de beräknas komma att inflyta. Värdelösa fordringar må icke upptagas såsom tillgång.

5 mom. Kostnader för bolagsbildningen eller för ökning av aktiekapitalet, så ock förvaltningskostnader må icke upptagas såsom tillgång.

92 §.

1 mom. I balansräkningen skola tillgångar och skulder fördelas i poster på sätt som må anses påkallat med hänsyn till verksamhetens art och allmänna bokföringsgrunder.

2 mom. Fond må ej redovisas under benämningen pensionsfond eller understödsfond eller under annan benämning, som utmärker att fonden bildats för tryggnad av pension eller eljest för anställdas eller deras anhörigas välfärd. Har efter vad i lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser är stadgat sådan stiftelse bildats, skall skuld på grund av överföring av medel från bankaktiebolaget till stiftelsen redovisas i särskild post med upptagande av stiftelsens benämning, därvid skuld på grund av överföring som beslutats vid balansräkningens fastställande, skuld för ränta för det år balansräkningen avser, i den mån den ej avräknats mot utgifter, och skuld på grund av tidigare överföringar skola angivas för sig.

3 mom. Inom linjen skall anmärkas sammanlagda beloppet av bankaktiebolagets borgens- och övriga garantiförpliktelser, i den mån de icke upptagits bland skulderna. Tillika skall inom linjen upptagas av bolaget ställda panters sammanlagda bokförda värde.

Inom linjen skall ock angivas sammanlagda beloppet för år av pensioner, utgående på grund av förpliktelser, vilka ej upptagits såsom skuld i balansräkningen eller motsvaras av där upptagen skuld till pensionsstiftelse. Pensionsförpliktelser, som i närmast föregående balansräkning upptagits såsom skuld, må ej redovisas inom linjen.

93 §.

Vinst- och förlusträkning skall så uppställas att en tillfredsställande redovisning erhålles för huru vinsten eller förlusten för räkenskapsåret uppkommit. Därvid skall iakttagas att intäkter och kostnader fördelas i lämpliga poster.

94 §.

I förvaltningsberättelsen skall, i den mån det finnes kunna ske utan förång för bankaktiebolaget, upplysning lämnas om sådana för bedömningen

av bolagets ställning och resultatet av dess verksamhet samt styrelsens förvaltning viktiga förhållanden, vilka ej framgå av balansräkningen eller vinst- och förlusträkningen, så ock om händelser av väsentlig betydelse för bolaget, jämväl där de inträffat efter räkenskapsårets slut.

I förvaltningsberättelsen skall uppgivas medelantalet under räkenskapsåret i bankbolagets tjänst anställda personer. I den mån motsvarande uppgifter ej lämnas i vinst- och förlusträkningen, skall ock i särskilda poster upptagas sammanlagda beloppet av utbetalda löner och ersättningar under räkenskapsåret dels till styrelsen och andra personer i ledande ställning, dels ock till övriga befattningshavare i bolaget.

Har uppskrivning av tillgång, avsedd till stadigvarande bruk för bolaget, verkställt för räkenskapsåret, skall redogörelse lämnas för grunden till uppskrivningen, för det belopp varmed uppskrivning skett och för användningen av beloppet. Att i förvaltningsberättelsen skall lämnas upplysning, därest andra tillgångar upptagits till högre belopp än kostnaderna för deras anskaffning, stadgas i 91 § 2 mom.

Styrelsen skall i förvaltningsberättelsen framställa förslag i anledning av bankbolagets vinst eller förlust enligt balansräkningen.

Om revision

95 §.

Styrelsens förvaltning och bankaktiebolagets räkenskaper skola granskas av minst två å bolagsstämma valda revisorer samt, enligt vad i 149 § är stadgat, en eller flera revisorer utsedda av tillsynsmyndigheten.

Då revisorer väljas å bolagsstämma, skola lika många suppleanter utses.

96 §.

Revisorer och revisorssuppleanter skola årligen utses för tid intill dess nästa ordinarie stämma hållits. Å bolagsstämma vald revisor må, ändå att den tid för vilken han blivit utsedd ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av stämman.

Den som utsetts till revisor eller revisorssuppleant skall ofördröjligen underrättas därom.

97 §.

1 mom. Revisor skall vara myndig här i riket bosatt svensk medborgare. Samtliga revisorer skola vara med det ekonomiska livet väl förtrogna personer.

Minst en av de å bolagsstämma valda revisorerna skall vara av handelskammare i riket auktoriserad revisor.

Till revisor må ej utses den, som är befattningshavare i bankaktiebolaget eller eljest intager en underordnad eller beroende ställning till styrelseledamot eller till annan befattningshavare i ledande ställning i bolaget, ej heller styrelseledamots eller sådan befattningshavares make eller den, som med honom är i rätt upp- eller nedstigande skyldskap eller svägerlag eller är hans syskon eller med honom är i det svägerlag, att den ene är gift med den andres syskon.

2 mom. Har bolagsstämma ej utsett revisorer till antal som i denna lag och bolagsordningen är föreskrivet eller hava revisorer utsetts utan iakttagande av bestämmelse i 1 mom., åligger det styrelsen och styrelseledamot att ofördröjligen om förhållandet göra anmälan till tillsynsmyndigheten. Anmälan må göras även av aktieägare eller borgenär.

3 mom. Vad i denna paragraf stadgats om revisor skall äga motsvarande tillämpning å revisorssuppleant.

98 §.

Revisorerna skola inom sig utse en ordförande att leda revisionen. Revisorerna skola sammanträda så ofta de finna nödigt. Det åligger ordföranden att kalla till sammanträde.

Vid revisorernas sammanträden skall föras protokoll.

99 §.

Det åligger revisorerna vid fullgörandet av sitt uppdrag att granska bankaktiebolagets böcker och andra räkenskaper; att taga del av styrelsens och bolagsstämmans protokoll samt av de föreskrifter rörande bolagets kreditgivning, som utfärdats av styrelsen eller verkställande direktör;

att verkställa inventering eller kontrollera verkställd inventering av bolagets kassa och övriga tillgångar;

att tillse huruvida bolagets organisation av och kontroll över bokföringen och medelsförvaltningen är tillfredsställande; samt

att, sedan de redovisningshandlingar som i 89 § omförmålas avgivits för bolaget, granska nämnda redovisningshandlingar.

Minst en gång varje halvår skola revisorerna:

granska större krediter och andra större placeringar av bankbolagets medel;

granska av styrelsen vidtagna åtgärder i fråga om förvaltning och avyttring av jämlikt 55 § inköpt eller övertagen egendom;

taga del av de förelägganden och erinringar, som av tillsynsmyndigheten kunna hava gjorts till styrelsen eller verkställande direktör; samt

taga del av rapporter över inspektioner och undersökningar rörande bolagets huvud- och avdelningskontor samt rörande av bolaget ägda företag av större betydelse.

I övrigt skola revisorerna vidtaga de åtgärder som för ett behörigt fullgörande av revisionsuppdraget må vara erforderliga.

100 §.

De å bolagsstämman valda revisorerna hava att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som meddelas av bolagsstämman och ej innefatta inskränkning i deras i lag stadgade skyldigheter eller eljest strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen.

Styrelsen skall giva revisor tillgång till bankaktiebolagets böcker, räkenskaper och andra handlingar samt i övrigt det biträde, som av honom påkallas för uppdraget. Av revisor begärd upplysning angående förvaltningen må ej av styrelsen vägras.

Revisorerna skola skriftligen delgiva styrelsen de erinringar i fråga om bankbolagets verksamhet, till vilka deras granskning må giva anledning.

101 §.

Revisorerna skola för varje räkenskapsår avgiva en av dem undertecknad revisionsberättelse, som skall överlämnas till styrelsen minst två veckor före ordinarie bolagsstämman. Revisorerna skola ock inom samma tid till styrelsen återställa de till dem överlämnade redovisningshandlingarna. Därvid skola revisorerna hava å balansräkningen samt vinst- och förlusträkningen tecknat påskrift med yttrande, huruvida dessa handlingar överensstämma

med bolagets av dem granskade böcker eller icke, och skall påskriften i övrigt beträffande granskningen innefatta hänvisning till revisionsberättelsen.

102 §.

Revisionsberättelsen skall innehålla redogörelse för resultatet av revisorernas granskning samt uttalande, huruvida anmärkning i avseende å de till revisorerna överlämnade redovisningshandlingarna, bankaktiebolagets bokföring eller inventeringen av dess tillgångar eller eljest beträffande förvaltningen av bolagets angelägenheter föreligger eller icke. Föreligger anledning till anmärkning, skall denna angivas i revisionsberättelsen. Revisorerna äga ock i berättelsen meddela erinringar, som de anse böra komma till aktieägarnas kännedom.

Revisionsberättelsen skall innehålla särskilt uttalande angående omfattningen av den av revisorerna verkställda granskningen;
bankbolagets förvaltningsutgifter;
den inre kontrollen inom bolaget;
fastställelse av balansräkningen;
ansvarsfrihet för styrelseledamöterna; samt
styrelsens förslag i anledning av bolagets vinst eller förlust enligt balansräkningen.

Har tillgång upptagits till högre värde än i senaste fastställda balansräkning eller har tillgång som anskaffats under räkenskapsåret upptagits till högre värde än anskaffningskostnaden, skall särskilt uttalande därom göras i revisionsberättelsen.

Revisor, som hyser från de i revisionsberättelsen gjorda uttalandena skiljaktig mening eller eljest finner särskilt uttalande påkallat, äger till revisionsberättelsen foga yttrande därom, såframt han ej avger särskild revisionsberättelse.

103 §.

Hör till bankaktiebolag stiftelse, som bildats enligt lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser, skall revisorernas granskning avse jämväl stiftelsens förvaltning samt dess räkenskaper; och skall vad som stadgas i 100 § andra stycket beträffande bolagets styrelse äga motsvarande tillämpning å styrelse eller god man för stiftelsen.

Där stiftelse, som sägs i första stycket, står under särskild förvaltning, skola revisorerna, samtidigt med överlämnande till bankbolagets styrelse av revisionsberättelsen, till styrelsen eller gode mannen för stiftelsen överlämna särskilt yttrande rörande granskningen av stiftelsens förvaltning och räkenskaper. I revisionsberättelsen skola revisorerna yttra sig om granskningen av stiftelsens förvaltning och dess räkenskaper.

Om bolagsstämma

104 §.

Aktieägares rätt att deltaga i handhavandet av bankaktiebolagets angelägenheter utövas å bolagsstämma. I fråga om aktieägares deltagande i förhandlingarna och aktieägares rösträtt så ock beträffande styrelseledamöters och revisorers närvaro vid bolagsstämma samt förfarandet i övrigt å stämma skall i tillämpliga delar gälla vad som finnes stadgat i 114—119 §§ lagen om aktiebolag, därvid dock skall iakttagas, att i 114 och 119 §§ upptagna hänvisningar till bestämmelser i 39 och 133 §§ nämnda lag i stället skola avse motsvarande bestämmelser i 25 och 110 §§ denna lag.

Bolagsstämma skall sammanträda å den ort, där styrelsen har sitt säte, såframt ej enligt bolagsordningen stämma må hållas å annan ort inom riket.

105 §.

Den som vill föra talan såsom fullmäktig för aktieägare å bolagsstämma skall, där ej aktieägaren å stämman muntligen bemyndigad honom därtill, styrka sin behörighet genom skriftlig dagtecknad fullmakt. Fullmakt är ej gällande för stämma, som börjar senare än fem år efter fullmaktens utfärdande.

106 §.

1 mom. Inom tre månader efter utgången av varje räkenskapsår skall hållas ordinarie bolagsstämma, å vilken styrelsen har att framlägga redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen för det sistförflutna räkenskapsåret.

Genom styrelsens försorg skola de handlingar, som sålunda skola framläggas å stämman, under minst två veckor närmast före denna å bankaktiebolagets huvudkontor hållas tillgängliga för aktieägarna i tillräckligt antal exemplar ävensom ofördröjligen översändas till aktieägare som med uppgivande av postadress anhåller därom.

2 mom. Å ordinarie bolagsstämma skola till avgörande företagas frågorna om fastställelse av balansräkningen med de ändringar eller tillägg, som må finnas erforderliga, samt om beviljande av ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna för den tid redovisningen omfattar. Stämman skall ock fatta beslut i anledning av bankbolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen.

Med beslut i nämnda frågor skall dock anstå till fortsatt stämma å viss dag minst en och högst två månader därefter, om det påfordras av aktieägare, vilkas sammanlagda röstetal utgör minst en femtedel av röstetalet för samtliga vid stämman företrädde aktier eller som företräda sammanlagt minst en tiondel av hela aktiekapitalet. Utöver nämnda tid är uppskov med sådant beslut ej medgivet.

Om skyldighet att inom viss tid till tillsynsmyndigheten insända avskrift av balansräkningen jämte andra handlingar stadgas i 152 §.

107 §.

1 mom. Aktieägare är berättigad att få ärende hänskjutet till prövning å ordinarie stämma, såframt han hos styrelsen skriftligen framställer yrkande därom minst tio dagar före stämman. Föranleder yrkandet särskilt tillkännagivande och meddelande till aktieägarna, skola kostnaderna därför gäldas av den som framställt yrkandet.

2 mom. Styrelsen äger, när den finner lämpligt, kalla aktieägarna till extra bolagsstämma.

Revisorerna må, om deras granskning föranleder därtill, skriftligen med angivande av skälet påfordra, att styrelsen skall utlysa extra bolagsstämma att hållas så snart det med iakttagande av föreskriven kallelsetid kan ske. Efterkommer styrelsen ej inom en vecka sådan påfordran, äga revisorerna själva utlysa stämma. Äro icke samtliga revisorer ense om stämmas utlysande, gäller den mening, varom de flesta förena sig, eller vid lika röstetal deras mening, som anse extra stämma böra hållas.

Extra bolagsstämma skall ock av styrelsen utlysas, då det för uppgivet ändamål skriftligen påfordras av aktieägare med ett sammanlagt aktiebelopp, utgörande minst en tiondel av hela aktiekapitalet eller den mindre del därav som kan vara bestämd i bolagsordningen.

3 mom. Kallelse till bolagsstämma skall utfärdas av styrelsen i enlighet med bolagsordningens föreskrifter. Kallelseåtgärderna skola vara vidtagna senast två veckor före ordinarie och senast en vecka före extra stämma. Uppskjutes stämma till dag som infaller mer än en månad därefter, skall kallelse utfärdas till den fortsatta stämman.

Där för giltighet av bolagsstämmebeslut erfordras att det fattas å två på varandra följande stämmor, må kallelse till sista stämman ej ske, innan första stämman hållits. Är icke någon av stämmorna ordinarie, skola mellan dem förflyta minst två månader. Kallelse till sista stämman skall, där för besluts giltighet erfordras att det å denna stämma biträdes av minst nio tiondelar utav samtliga röstande eller utav samtliga röstande för aktier av visst slag, ske i rekommenderat brev till varje i aktieboken införd aktieägare eller i sist angivna fall till varje ägare av aktie av nämnda slag, om vars postadress uppgift kan utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt inhämtas.

4 mom. Om kallelse till bolagsstämma och förteckning över ärenden, som skola förekomma å stämma, skall i övrigt gälla vad som föreskrives i 124 § lagen om aktiebolag, därvid i nämnda lagrum gjord hänvisning till 121 § samma lag i stället skall avse 1 mom. ovan i denna paragraf.

108 §.

Styrelsen är pliktig att å ordinarie bolagsstämma, i den mån det av aktieägare äskas och kan ske utan förfång för bankaktiebolaget eller nämnvärd olägenhet för enskild, meddela till buds stående närmare upplysningar angående förhållanden, som kunna inverka på bedömandet av värdet av bankaktiebolagets tillgångar, av dess ställning i övrigt och av resultatet av dess verksamhet samt av styrelsens förvaltning av bolagets angelägenheter.

Det åligger styrelsen att jämväl eljest å bolagsstämma meddela aktieägare upplysning efter vad nu är sagt i avseende å ärende, som skall förekomma å stämman.

Om för lämnande av begärd upplysning erfordras uppgifter, som ej äro tillgängliga å stämman, skall upplysningen inom två veckor därefter skriftligen hos bankbolaget hållas tillgänglig för aktieägarna ävensom översändas till aktieägare, som framställt begäran om densamma.

Finner styrelsen att begärd upplysning icke kan av styrelsen utan förfång för bankbolaget eller nämnvärd olägenhet för enskild lämnas å stämman, skall upplysningen i stället lämnas till bolagets revisorer inom två veckor därefter. Revisorerna skola inom en månad efter stämman till styrelsen avgiva skriftligt yttrande, huruvida den begärda upplysningen lämnats till dem samt huruvida upplysningen enligt deras mening bort föranleda ändring i revisionsberättelsen eller eljest giver anledning till erinran. Där det är fallet, skall ändringen eller erinringen angivas i yttrandet. Revisorernas yttrande skall av styrelsen hållas hos bolaget tillgängligt för aktieägarna samt i avskrift översändas till aktieägare, som framställt begäran om upplysningen.

Om talan mot styrelseledamot m. fl.

109 §.

Vad som stadgas i 128—132 §§ lagen om aktiebolag angående ansvarsfrihet för styrelseledamot, om talan mot styrelseledamot å förvaltningen, om skadeståndstalan mot stiftare, revisor eller aktieägare samt om uppgörelse beträffande skadeståndsskyldighet, som åvilar stiftare, styrelseledamot eller

revisor gentemot bolaget, skall äga motsvarande tillämpning i avseende å bankaktiebolag. Därvid skall iakttagas att i nämnda paragrafer upptagna hänvisningar till 48, 63, 64, 66, 127, 208 och 210 §§ samma lag i stället skola avse 32, 43, 44, 46, 108, 177 och 179 §§ denna lag.

Talan om skadestånd på grund av förvaltningsåtgärd, som med stöd av uppdrag, varom förmåles i 74 § andra stycket, vidtagits av uppdragshavare, må ej av bankbolag väckas, sedan ett år förflutit från det redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen för det räkenskapsår, under vilket åtgärden vidtagits, framlagts å bolagsstämma, såframt icke förhållande föreligger varom stadgas i 128 § fjärde stycket lagen om aktiebolag. Försättes bolaget i konkurs på ansökan, vilken gjorts inom två år från sagda stämma, skall i fråga om konkursboets rätt att föra talan mot uppdragshavaren gälla vad som stadgas i 131 § tredje stycket nämnda lag. Beträffande aktieägares rätt att å bolagets vägnar föra skadeståndstalan mot uppdragshavaren samt om uppgörelse mellan bolaget och denne skall vad som stadgas i 130 § första stycket och 132 § samma lag äga motsvarande tillämpning.

*Om ändring av bolagsordningen och vissa andra fall, då särskild
röstpluralitet å bolagsstämma erfordras*

110 §.

1 mom. Beslut, som innefattar sådan ändring av bolagsordningen att rättsförhållandet mellan redan utgivna aktier rubbas, är ej giltigt, med mindre samtliga aktieägare förenat sig därom. Försämras genom beslutet allenast vissa aktiers rätt, erfordras dock samtycke endast av ägarna till nämnda aktier, och skall därjämte angående beslutets fattande å två på varandra följande bolagsstämmor gälla vad som är för varje särskilt fall stadgat i 2 och 4 mom.

Finnas aktier av olika slag och rubbas genom beslutet rättsförhållandet mellan aktieslagen, erfordras för giltighet av beslutet, utöver vad i 2 eller 4 mom. är stadgat, allenast att beslutet å den sista stämman biträts av nio tiondelar av samtliga röstande för det slag av aktier, vilkas rätt genom beslutet försämras, och att de som biträtt beslutet tillika företrätt nio tiondelar av på stämman företrädde aktier av detta slag.

För giltighet av beslut om sådan ändring av bolagsordningen, att det där bestämda aktiekapitalet eller maximikapitalet höjes eller att det belopp, vartill aktier av visst slag skola kunna utgivas, höjes eller sänkes eller att nytt aktieslag skall kunna utgivas, erfordras, ändå att genom beslutet rättsförhållandet rubbas mellan aktier av olika slag, iakttagande allenast av vad som är för varje särskilt fall stadgat i 3 och 4 mom.

2 mom. Beslut om ändring av bolagsordningen, som avser grunderna för utövande av rösträtt och för fattande av beslut å bolagsstämma, är ej giltigt, med mindre samtliga aktieägare förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande bolagsstämmor, därav minst en ordinarie, samt å den sista stämman biträts av minst nio tiondelar av samtliga röstande och de som biträtt beslutet tillika företrätt minst nio tiondelar av det på stämman företrädde aktiekapitalet.

Innebär ett i samband med nedsättningsbeslut enligt 46 § fattat beslut allenast sådan ändring av bolagsordningen i ämne varom i detta mom. förmåles, som erfordras för att förhindra att förhållandet mellan aktier av olika slag rubbas genom nedsättningen, gäller med avseende å sistnämnda beslut vad i 4 mom. stadgas.

3 mom. Där aktier av olika slag finnas och dessa ej medföra lika rätt till andel i bankaktiebolagets tillgångar och vinst, är beslut om sådan ändring av bolagsordningen, att det i bolagsordningen bestämda aktiekapitalet eller maximikapitalet eller det belopp, vartill aktier skola kunna utgivas av något av nämnda slag, höjes eller ock att nytt aktieslag skall kunna utgivas, icke giltigt, med mindre samtliga aktieägare förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande bolagsstämmor, därav minst en ordinarie, samt å den sista stämman biträts av minst tre fjärdedelar av samtliga röstande och, där genom beslutet visst aktieslags rätt försämras, de som biträtt beslutet tillika utgjort minst tre fjärdedelar av de för sistnämnda slag av aktier röstande och företrätt minst nio tiondelar av på stämman företrädde aktier av detta slag. I samband med sådant beslut må beslut i samma ordning fattas om den ändring av bolagsordningen, att det belopp, vartill aktier av visst slag skola kunna utgivas, sänkes.

4 mom. Beslut om annan ändring av bolagsordningen än ovan avses är ej giltigt, med mindre samtliga aktieägare förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande bolagsstämmor och å den sista stämman biträts av minst två tredjedelar av samtliga röstande.

111 §.

Beslut om nedsättning av aktiekapitalet enligt 46 § är, där icke samtliga aktieägare förenat sig därom, ej giltigt, med mindre beslutet fattats å två på varandra följande bolagsstämmor och å den sista stämman biträts av minst två tredjedelar av samtliga röstande. Rubbas genom beslutet rättsförhållandet mellan aktierna, erfordras därjämte å den sista stämman samtycke av ägarna av de aktier, vilkas rätt genom beslutet försämrats.

Har i bankaktiebolag, där aktier av olika slag finnas, beslut fattats, som avser nedsättning av aktiekapitalet genom minskning med lika belopp av samtliga aktier av visst slag, och innehåller beslutet tillika att till reservfonden skall avsättas ett mot nedsättningen svarande belopp, är, änskönt genom beslutet den rätt som tillkommer dessa aktier försämrats, beslutet giltigt, såframt minst en av stämmorna varit ordinarie och beslutet å den sista stämman biträts av minst nio tiondelar av samtliga röstande för nämnda slag av aktier och de som biträtt beslutet tillika företrätt minst nio tiondelar av på stämman företrädde aktier av detta slag.

Erfordras för beslut om nedsättning av aktiekapitalet, som avses i 46 §, ändring av vad i bolagsordningen stadgas rörande aktiekapitalet eller rörande akties nominella belopp, skall beslut om sådan ändring av bolagsordningen fattas i sammanhang med nedsättningsbeslutet.

112 §.

Är för giltighet av beslut, som avses i 110 eller 111 §, ytterligare något villkor bestämt i bolagsordningen, skall det lända till efterrättelse.

113 §.

Beslutas sådan ändring av bolagsordningen, att nytt aktieslag skall kunna utgivas, eller i bankaktiebolag, där aktier av olika slag finnas, sådan ändring av bolagsordningen, att det där bestämda aktiekapitalet eller maximikapitalet eller det belopp, vartill aktier av visst slag skola kunna utgivas, höjes, skall i beslutet angivas det belopp, vartill aktier av varje särskilt slag skola kunna utgivas, och, där beslutet avser utgivande av nytt aktieslag, den rätt som i förhållande till de förutvarande aktierna skall tillkomma det nya aktieslaget.

Skola aktierna icke medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar och vinst, skall i beslutet särskilt angivas den rätt till teckning eller erhållande av nya aktier, som vid aktiekapitalets ökning skall tillkomma varje slag av aktier.

114 §.

Sedan stadfästelse meddelats å beslut om ändring av bolagsordningen, skall beslutet av styrelsen ofördröjligen anmälas för registrering. Ändringsbeslutet må ej gå i verkställighet innan registrering skett. Vid anmälningen skola fogas två avskrifter av beslutet om stadfästelse.

Om talan å bolagsstämmobeslut

115 §.

1 mom. Menar styrelsen, att beslut, som fattats å bolagsstämman, icke tillkommit i behörig ordning eller eljest strider mot denna lag eller bolagsordningen, äger styrelsen därå väcka talan mot bankaktiebolaget. Samma talerätt tillkommer ock styrelseledamot och aktieägare ävensom den som förmår visa, att styrelsen obehörigen vägrat att införa honom såsom aktieägare i aktieboken.

Grundas talan därpå, att beslutet icke tillkommit i behörig ordning eller att det eljest kränker allenast aktieägars rätt, skall talan väckas inom tre månader från beslutets dag. Försummas det, är beslutet gällande.

Hava vid bolagsstämmobeslut, som skall anmälas för registrering, i denna lag eller bolagsordningen upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, är, ehuru klandertalan ej väckts, beslutet icke gällande, utan så är att i strid med 164 § 2 mom. registrering av beslutet ägt rum.

2 mom. Har talan å bolagsstämmobeslut väckts, äger domstolen, när skäl därtill förekommer, att innan målet avgöres förordna, att beslutet ej må verkställas. Om förordnandet skall, där beslutet är av beskaffenhet att böra registreras, meddelande ofördröjligen genom rättens försorg avsändas för registrering.

Domstols dom, varigenom bolagsstämmobeslut upphävts eller ändrats, gäller jämväl för de aktieägare som ej fört talan.

116 §.

Har bolagsstämman bestämt arvode åt styrelseledamot, revisor eller tjänsteman i bankaktiebolaget eller eljest åt någon för fullgörande av honom meddelat uppdrag, äga aktieägare med ett sammanlagt aktiebelopp, utgörande minst en tiondel av hela aktiekapitalet, inom tre månader från beslutets dag hos rätten göra skriftlig ansökan om prövning av arvodets storlek, därest det förmenas vara för högt; och äger rätten efter vederbörandes hörande jämka arvodet, om det finnes uppenbarligen vara bestämt till oskäligt belopp.

Om förlängning av oktroj

117 §.

Ansökan om förlängning av bankaktiebolag meddelad oktroj skall, ställd till Konungen, inlämnas till tillsynsmyndigheten sist sexton månader före utgången av den löpande oktrojen.

Beslut om sådan ansökan skall fattas å ordinarie bolagsstämman. Vid ansökningen skall fogas avskrift av protokoll som förts i ärendet.

Om likvidation och upplösning

118 §.

Bolagsstämma äger besluta, att bankaktiebolaget skall träda i likvidation. I andra fall än i 119 och 120 §§ sägs är sådant beslut icke giltigt, med mindre samtliga aktieägare förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande bolagsstämmor och å den sista stämman biträfts av minst två tredjedelar av samtliga röstande. Är för giltighet av beslutet ytterligare något villkor bestämt i bolagsordningen, skall det lända till efterrättelse.

Föreligger ej fall som i 119 eller 120 § sägs, må bolagsstämman kunna i beslutet föreskriva, att likvidationen skall inträda först å viss kommande dag högst två månader därefter, dock senast å första dagen av nästa räkenskapsår.

119 §.

Har bankaktiebolaget icke öppnat sin rörelse inom ett år från bolagets bildande,

eller har bolagets hela rörelse överlåtits,

eller har meddelad oktroj gått till ända utan att ny oktroj beviljats,

eller har Konungen förklarad oktrojen förverkad,

och har ej på grund av anmälan inom sex veckor därefter enligt 127 § i registret blivit infört att bolaget trätt i likvidation, skall rätten, på ansökan av styrelseledamot eller aktieägare eller på anmälan av tillsynsmyndigheten och efter bolagets hörande, förklara att bolaget skall träda i likvidation; och skall rätten förelägga bolaget att inom viss tid, ej understigande sex veckor, till rätten ingiva bevis, att registrering skett på grund av anmälan enligt 127 §, vid äventyr att eljest likvidatorer förordnas av rätten.

Genom rättens försorg skall ofördröjligen avsändas dels för registrering meddelande om beslutet att bolaget skall träda i likvidation, dels ock till tillsynsmyndigheten underrättelse om förordnande av likvidator med angivande av hans fullständiga namn och postadress.

120 §.

Yppas anledning till antagande att bankaktiebolag gjort sådana förluster att en tiondel av aktiekapitalet gått förlorat, åligger det styrelsen att ofördröjligen upprätta särskild balansräkning för utvisande av bolagets ställning. I balansräkningen skola tillgångarna upptagas enligt vad därom stadgas i 91 §. Visar balansräkningen, att aktiekapitalet till en tiondel gått förlorat, skall styrelsen, sedan yttrande däröver inhämtats av revisorerna, ofördröjligen kalla aktieägarna till bolagsstämma för prövning av balansräkningen och frågan om bolaget skall träda i likvidation. Minst en vecka före stämman skola genom styrelsens försorg avskrift av balansräkningen och av revisorernas yttrande avsändas till tillsynsmyndigheten samt huvudskriften eller avskrift hållas hos bolaget tillgänglig för aktieägarna. Huvudskriften skall ock framläggas å stämman.

Har ej senast vid den bolagsstämma, varom nyss nämnts, av aktieägare tillskjutits vad som erfordras för att fylla bristen i aktiekapitalet, äger styrelseledamot eller aktieägare hos rätten göra ansökan att bolaget skall förklaras skyldigt att träda i likvidation. Anmälan om förhållande som nu sagts må ock göras av tillsynsmyndigheten.

Sker ansökan eller anmälan, skall rätten ofördröjligen utfärda kallelse å bolaget samt å aktieägare, som vilja yttra sig i ärendet, att inställa sig för rätten å utsatt dag, minst två och högst fyra månader därefter, då frågan om bolagets trädande i likvidation skall prövas av rätten. Kallelsen skall

delgivnas bolaget på sätt om stämning i tvistemål är stadgat. Det åligger styrelsen att genast utlysa bolagsstämma för meddelande om kallelsen.

Visas att aktiekapitalet till den del som i första stycket sägs gått förlorat, och har ej senast å den för ärendets handläggning utsatta dagen anmälts och styrkts att bristen i aktiekapitalet blivit fylld, skall rätten förklara bolaget skyldigt att träda i likvidation. I fråga om beslutet och om förordnande av likvidatorer, så ock om avsändande av meddelande för registrering och underrättelse till tillsynsmyndigheten skall gälla vad som stadgas i 119 §.

121 §.

Aktieägare, som verkställt tillskott för återställande av aktiekapitalet enligt vad i 120 § sägs, äga att av bankaktiebolagets blivande behållna vinstmedel erhålla åter vad av dem blivit tillskjutet jämte ränta efter den räntesats som avtalats, dock högst sex procent om året, innan annan utdelning må ske. Träder bolaget i likvidation, förrän sådant tillskott blivit till fullo återguldadt, skall, sedan bolagets skulder blivit betalda, tillskottet, dock utan beräkning av ränta för tid efter bankrörelsens upphörande, återgäldas av bolagets tillgångar så långt de därtill förslå, innan någon utskiftning å aktierna må äga rum.

Har, efter det tillskott enligt 120 § förekommit, i anledning av uppkommen förlust nytt tillskott gjorts, skola de aktieägare, som verkställt senare tillskott, i förhållande till aktieägare som förut verkställt tillskott äga sådan företrädesrätt, varom förmåles i första stycket.

122 §.

I ärende varom i 119 och 120 §§ förmåles skall för de kostnader som sökanden fått vidkännas för delgivning eller kungörelse av kallelse samt för expeditioner i ärendet gottgörelse till honom utgå av bankaktiebolagets medel, där bolaget förklarats skola träda i likvidation eller rätten eljest prövar skäligen att gottgörelse utgår.

Har ärendet upptagits på grund av anmälan från tillsynsmyndigheten, skola kostnaderna för kungörelse och delgivning av kallelse gäldas med bolagets medel. Om dessa ej lämna tillgång därtill, skall kostnaden gäldas av statsverket.

123 §.

Beslutar bolagsstämma, att bankaktiebolaget skall träda i likvidation, skall stämman välja två eller flera likvidatorer. Stämman må ock utse en eller flera suppleanter.

Har rätten enligt 119 eller 120 § förklarat att bolaget skall träda i likvidation, åligger det styrelsen att genast sammankalla bolagsstämma för val av likvidatorer, ändå att ändring sökes i beslutet.

Då likvidatorer utsetts å bolagsstämma eller förordnats av rätten, skall bolaget anses hava trätt i likvidation, såframt ej bolagsstämman, efter vad i 118 § sägs, beslutat att likvidationen skall inträda först å senare dag.

124 §.

Utser ej bolagsstämma likvidatorer inom en månad efter det balansräkning framlagts å stämman, ändå att aktiekapitalet till den del som i 120 § sägs gått förlorat, äro de, som med vetskap om förhållandet deltaga i beslut om fortsättande av bankaktiebolagets verksamhet eller handla å dess vägnar, ansvariga för uppkommande förbindelser en för alla och alla för en såsom för egen skuld. Fylles bristen i aktiekapitalet, äger ej ansvarighet rum för förbindelse, som därefter uppkommer.

125 §.

Likvidator skall vara myndig här i riket bosatt svensk medborgare.

Uppdraget att vara likvidator gäller intill dess likvidationen blivit avslutad, men den som meddelat uppdraget må när som helst entlediga likvidatorn och utse annan i hans ställe. Bolagsstämman äger ock utse likvidator i stället för likvidator, som förordnats av rätten i annat fall än nedan i fjärde stycket sägs.

Om likvidator, som är vald å bolagsstämman, entledigas eller eljest avgår eller avlider eller hinder för honom att vara likvidator uppkommer enligt första stycket och suppleant ej finnes, åligger det övriga likvidatorer att ofördröjligen sammankalla stämman för val av ny likvidator.

Visar likvidator uppenbarligen motvilja eller försummelse vid fullgörande av sitt uppdrag, äger rätten, på anmälan av tillsynsmyndigheten eller likvidationsrevisor och efter likvidatorns hörande, entlediga honom och förordna annan i hans ställe. Har rätten entledigat likvidator och i hans ställe förordnat annan, skall underrättelse därom med angivande av dennes fullständiga namn och postadress genom rättens försorg ofördröjligen avsändas till tillsynsmyndigheten.

Vad i denna paragraf är stadgat om likvidator skall i tillämpliga delar gälla beträffande suppleant för likvidator.

126 §.

Finnes bankaktiebolag, som enligt verkställd registrering trätt i likvidation, sedermera sakna till registret anmälda behöriga likvidatorer, skall rätten på ansökan av aktieägare, borgenär eller annan, vars rätt kan vara beroende av att någon finnes som äger företräda bolaget, eller på anmälan av tillsynsmyndigheten förordna likvidatorer.

Genom rättens försorg skall till tillsynsmyndigheten ofördröjligen avsändas underrättelse om förordnande av likvidator med angivande av hans fullständiga namn och postadress.

127 §.

Likvidatorerna skola ofördröjligen för registrering anmäla att bankaktiebolaget trätt i likvidation eller, där likvidationen efter vad i 118 § sägs skall inträda å viss kommande dag, att bolaget träder i likvidation nämnda dag. Anmälningen skall innehålla uppgift om dagen för val eller rättens förordnande. I övrigt skall beträffande anmälan för registrering rörande likvidator eller suppleant för honom eller i fråga om rätt att under likvidationen teckna bolagets firma eller om ändring av bolagets postadress vad som för där avsedda fall är stadgat i 22 och 88 §§ äga motsvarande tillämpning.

128 §.

Å den bolagsstämman, vid vilken likvidatorer utses, skall jämväl väljas en eller flera likvidationsrevisorer att granska likvidatorernas förvaltning och bolagets räkenskaper under likvidationen. Hava likvidatorer förordnats av rätten, skola de ofördröjligen sammankalla aktieägarna till stämman för sådant val. Bolagsstämman må ock utse en eller flera suppleanter. Likvidationsrevisor och suppleant må när som helst entledigas och annan utses i hans ställe.

Vad som är stadgat i 96 § andra stycket, 97 §, 98 §, 99 § första och tredje styckena, 100 §, 103 § första stycket och 107 § 2 mom. om revisor och suppleant för revisor samt om revisors rättigheter och skyldigheter skall

i tillämpliga delar gälla beträffande likvidationsrevisor och suppleant, där ej annat följer av vad nedan föreskrives.

Angående likvidationsrevisor som förordnas av tillsynsmyndigheten stadgas i 158 §.

129 §.

Då bankaktiebolaget trätt i likvidation, åligger det styrelsen att ofördröjligen avgiva redovisning för sin förvaltning av bolagets angelägenheter under tid, för vilken redovisningshandlingar ej förut framlagts å bolagsstämma.

Redovisningshandlingarna skola av likvidatorerna ofördröjligen i huvudskrift eller avskrift överlämnas till revisorerna, som hava att inom en månad avgiva revisionsberättelse. Redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen skola av likvidatorerna så snart ske kan framläggas å bolagsstämma; och skall å denna stämma till behandling företagas frågan om beviljande av ansvarsfrihet åt styrelsens ledamöter för den tid redovisningen omfattar.

I fråga om styrelsens redovisning, om revisorernas granskning och revisionsberättelsen, om handlingars framläggande å bolagsstämma, tillhandahållande under viss tid före denna och insändande till tillsynsmyndigheten, om behandlingen av frågan om ansvarsfrihet samt om anställande av talan mot styrelseledamot eller den som erhållit uppdrag enligt 74 § andra stycket skall i tillämpliga delar gälla vad i denna lag förut rörande dessa ämnen föreskrivits.

130 §.

1 mom. Vad som är stadgat i 107 § 1 och 2 mom. om rätt för aktieägare att få ärende hänskjutet till prövning å bolagsstämma och att påfordra utlysande av stämma skall äga motsvarande tillämpning under likvidation, varvid såsom ordinarie skola anses stämmor enligt 129, 138 och 141 §§.

2 mom. Om kallelse till bolagsstämma under likvidation skall gälla vad om kallelse till extra stämma är stadgat; dock skola föreskrivna kallelseåtgärder vara vidtagna senast två veckor före stämma som avses i 129, 138, 141 eller 146 §.

131 §.

Det åligger likvidatorerna att söka kallelse å bankaktiebolagets okända borgenärer samt upprätta och i bolagets inventariebok införa inventarium och balansräkning.

I inventarium och balansräkning för bankaktiebolag i likvidation skola upptagas bolagets tillgångar och skulder, tillgångarna till verkliga värdet. Aktiekapitalet skall i balansräkningen upptagas inom linjen. Finnes skuld till stiftelse, som bildats enligt lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser, skall skulden i balansräkningen redovisas i särskild post. I övrigt skall beträffande inventarium och balansräkning för bankaktiebolag i likvidation gälla vad i 7 och 8 §§ bokföringslagen är stadgat.

Likvidatorerna skola ofördröjligen överlämna ett av dem underskrivet exemplar av balansräkningen till likvidationsrevisorerna.

132 §.

Hava under likvidationen bankaktiebolagets tillgångar så nedgått i värde, att fara är för handen, att de ej fullt förslå till skuldernas gäldande, och är ej ställningen sådan, att bolagets egendom genast bör avträdas till konkurs, skola likvidatorerna om ställningen, så snart det kan ske, lämna med-

delande å bolagsstämman och till denna kalla jämväl de kända fordringsägare, vilka ännu icke erhållit betalning.

133 §.

Likvidatorerna skola förvalta bankaktiebolagets angelägenheter under likvidationen. Det åligger dem att så snart ske kan förvandla bolagets egendom i penningar, i den mån det erfordras för likvidationen, samt att verkställa betalning av bolagets skulder. Bolagets rörelse må fortsättas allenast i den mån det är nödvändigt för en ändamålsenlig avveckling. Likvidatorerna skola ock föranstalta om skifte av bolagets behållna tillgångar.

Har ombud förordnats av tillsynsmyndigheten enligt 158 §, må bolagets egendom ej avyttras under hand utan ombudets samtycke. Finnes han hava utan skäl vägrat sitt samtycke, äger myndigheten på ansökan av likvidatorerna tillåta försäljningen. Samtycke, som nu är sagt, är ej av nöden, där likvidatorerna vilja till gällande börspris överlåta å fondbörs noterat värdepapper.

134 §.

Med de jämkningar, som följa av vad i 133 § eller eljest om likvidation är stadgat, skall i fråga om likvidators befogenhet att företråda bankaktiebolaget så ock om deras rättigheter och skyldigheter i övrigt i tillämpliga delar gälla vad i denna lag är stadgat angående styrelse eller styrelseledamot.

135 §.

Under likvidation skall bankaktiebolagets firma tecknas med tillägg av orden »i likvidation». I övrigt skall vad i 86 § första stycket finnes föreskrivet i fråga om undertecknande av handling, som utfärdas för bolaget, äga motsvarande tillämpning under bolagets likvidation.

Har av likvidatorerna eller annan ställföreträdare för bolaget handling utfärdats utan sådan firmateckning som i första stycket sägs och framgår icke av handlingens innehåll såväl att den utfärdats å bolagets vägnar som ock att bolaget är i likvidation, svara de, som undertecknat handlingen, för vad genom handlingen må hava slutits, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld. Sådan ansvarighet skall dock ej åvila undertecknarna, där av omständigheterna vid handlingens tillkomst framgick, att den utfärdades för bolaget och att detta var i likvidation, samt den till vilken handlingen ställts av bolaget erhåller behörigen undertecknat godkännande av handlingen utan oskäligen dröjsmål efter det begäran därom framställts eller personlig ansvarighet gjorts gällande mot undertecknarna.

136 §.

Det åligger likvidatorerna att för varje räkenskapsår avgiva redovisning för förvaltningen av bankaktiebolagets angelägenheter genom avlämnande av balansräkning avseende bolagets ställning vid räkenskapsårets utgång, likvidationsräkning och förvaltningsberättelse. Dessa redovisningshandlingar skola vara underskrivna av samtliga likvidatorer. Vad som är stadgat i 89 § andra stycket skall äga motsvarande tillämpning.

Likvidatorerna skola i likvidationsräkningen upptaga redovisning för inkomster och utgifter under räkenskapsåret, därvid inkomsterna å försäljning av bolagets tillgångar skola fördelas efter de i balansräkningen upptagna tillgångsposterna samt bland utgifterna skola för sig upptagas dels belopp, som erlagts i betalning för bolagets skulder, och dels övriga utgifter i lämpliga poster.

I förvaltningsberättelsen skall, i den mån det finnes kunna ske utan för-

fång för bolaget, upplysning lämnas om likvidationens gång. Hava tillgångar i balansräkningen upptagits till lägre eller högre värde än i närmast föregående balansräkning, skola i förvaltningsberättelsen angivas de be-
lopp, med vilka nedsättning eller höjning skett av de under särskild post i
balansräkningen upptagna tillgångarnas sammanlagda värde.

Har likvidationen ej avslutats inom två år, skola i nästa förvaltningsbe-
rättelse de hinder uppgivas, som mött därför.

Inom två månader efter räkenskapsårets slut skola likvidatorerna till
likvidationsrevisorerna i huvudskrift eller avskrift avlämna redovisnings-
handlingarna.

137 §.

Inom en månad efter det redovisningshandlingarna överlämnats till lik-
vidationsrevisorerna skola dessa till likvidatorerna avlämna berättelse över
granskningen av deras förvaltning och bolagets räkenskaper för räkens-
kapsåret ävensom återställa handlingarna. Revisionsberättelsen, som skall
vara underskriven av likvidationsrevisorerna, skall innehålla uttalande,
huruvida enligt deras mening likvidationen onödigt fördröjes eller icke.
Om revisionsberättelsens innehåll i övrigt och om redovisningshandlingar-
nas förseende med påskrift skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat
i 101 och 102 §§. Hör till bolaget stiftelse som i 103 § sägs, skall vad som är
stadgat i andra stycket av samma paragraf äga motsvarande tillämpning.

138 §.

Sedan likvidationsrevisorerna till likvidatorerna avlämnat sin revisions-
berättelse, skola likvidatorerna ofördröjligen kalla aktieägarna till bolags-
stämma för granskning av redovisningen. Rörande framläggande av redo-
visningshandlingarna och revisionsberättelsen å stämman och deras till-
handahållande åt aktieägarna under viss tid före stämman skall gälla vad
i 106 § 1 mom. stadgas.

Angående insändande i avskrift av redovisningshandlingarna och revi-
sionsberättelsen till tillsynsmyndigheten gäller vad som stadgas i 152 §.

139 §.

När den i kallelsen å okända borgenärer utsatta inställeledagen är förbi
och all veterlig gäld blivit betald, skola bolagets tillgångar skiftas. Är någon
del av gälden tvistig eller ej förfallen och kan förty eller av annan orsak
betalning ej ske, skola till samma gälds betalning erforderliga medel inne-
hållas och återstoden skiftas.

Sker skifte annorledes än nu är sagt eller befinnas innehållna medel ej
lämna tillgång till gälds betalning, är i händelse av bolagets oförmåga att
fullgöra sina förbindelser den, som uppburit något vid skiftet, skyldig att
återbära vad han bekommit. För brist, som kan uppkomma vid återbäring-
en, äro likvidatorerna ansvariga efter de beträffande skadeståndsskyldighet
i 177, 180 och 181 §§ stadgade grunderna.

140 §.

Aktieägare är berättigad att vid skifte av bankaktiebolagets behållna till-
gångar bekomma vad å hans aktier belöper i förhållande till hela aktie-
kapitalet. Innehåller bolagsordningen bestämmelser, som avvika från vad
sålunda stadgas, skola de lända till efterrättelse.

Då utskiftning verkställes, skola aktiebrevens genom likvidatorernas för-
sorg förses med påskrift därom.

Förmenar aktieägare, att han vid skifte icke bekommit vad på honom be-

löper enligt första stycket, skall han vid talans förlust väcka sin talan mot bolaget inom tre månader efter det slutredovisning framlades å bolagsstämma. I fråga om aktieägares återbäringsskyldighet och om likvidators ansvarighet skall vad som stadgas i 139 § äga motsvarande tillämpning.

Har aktieägare icke inom fem år efter det slutredovisning framlades å bolagsstämma anmält sig att lyfta vad han vid skiftet bekommit, är han förlustig sin rätt därtill. Äro medlen i förhållande till de skiftade tillgångarna att anse som ringa, äger rätten på anmälan av likvidatorerna förordna att de skola tillfalla allmänna arvsfonden; i annat fall skall vad som är stadgat i 143 § äga tillämpning.

141 §.

Sedan likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skola de så snart ske kan avgiva slutredovisning för sin förvaltning genom avlämnande av förvaltningsberättelse rörande likvidationens gång från likvidationens början till dess avslutande. Berättelsen skall ock innehålla redogörelse för utskiftning.

Vid berättelsen skola fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden. Berättelsen och redovisningshandlingarna skola i huvudskrift eller avskrift avlämnas till likvidationsrevisorerna, vilka hava att inom en månad därefter avgiva en av dem underskriven revisionsberättelse över förvaltningen under likvidationen och återställa handlingarna. Om revisionsberättelsens innehåll och om redovisningshandlingarnas förseende med påskrift skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat i 101 och 102 §§. Hör till bankaktiebolaget stiftelse som i 103 § sägs, skall vad som är stadgat i andra stycket av samma paragraf äga motsvarande tillämpning.

Efter det revisionsberättelsen avlämnats till likvidatorerna, skola dessa ofördröjligen kalla aktieägarna till bolagsstämma för granskning av slutredovisningen. Angående redovisningshandlingarnas och revisionsberättelsens framläggande å stämman och tillhandahållande åt aktieägarna under viss tid före stämman skall gälla vad som stadgas i 106 § 1 mom.; dock äger aktieägare allenast på egen bekostnad bekomma avskrift av nämnda handlingar.

Angående insändande i avskrift av redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen till tillsynsmyndigheten gäller vad som stadgas i 152 §.

142 §.

Då likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag och å bolagsstämman framlagt slutredovisning för sin förvaltning, anses bankaktiebolaget upplöst; och skall anmälan därom ofördröjligen göras för registrering.

Vid anmälan, som skall vara undertecknad av samtliga likvidatorer, skola fogas avskrift av protokoll som förts i ärendet ävensom bevis om dagen för utfärdande av kallelsen å okända borgenärer.

143 §.

Yppas, efter det bankaktiebolaget skall anses upplöst enligt 142 §, tillgång för bolaget eller väckes talan mot bolaget eller uppkommer eljest behov av likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas. Anmälan härom skall av likvidatorerna ofördröjligen göras för registrering.

Beträffande kallelse till den bolagsstämma, som efter likvidationens återupptagande först skall hållas, gäller att senast två veckor före stämman dels kungörelse om stämmans hållande skall införas i allmänna tidningarna och tidning inom den ort, där bolagets styrelse har sitt säte, dels ock kallelse med posten skall avsändas till varje i aktieboken införd aktieägare, om vars

postadress uppgift kan utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt inhämtas. Är i bolagsordningen något ytterligare föreskrivet om kallelse till ordinarie stämma, skall det iakttagas.

144 §.

Rörande beslut om avträdande av bankaktiebolags egendom till konkurs skall meddelande samtidigt med kungörelsen om beslutet genom konkursdomarens försorg avsändas för registrering.

Under konkurs företrädes bolaget såsom konkursgäldenär av styrelsen eller, där vid konkursens början likvidatorer voro utsedda, av dessa; dock må i behörig ordning kunna utses nya styrelseledamöter eller nya likvidatorer.

Det åligger konkursförvaltaren, då konkurs avslutats, att för registrering ofördröjligen avsända meddelande därom med angivande huruvida överskott finnes eller icke.

145 §.

Där efter avslutande av bankaktiebolags konkurs överskott ej finnes, anses bolaget upplöst, då konkursen avslutades.

Finnes överskott, skall likvidation verkställas och gälla i avseende därå bestämmelserna i 123—128 samt 130—142 §§. Har ej inom en månad efter konkursens avslutande för registrering anmälts, att bolaget trätt i likvidation, skall rätten, på ansökan av styrelseledamot, aktieägare eller borgenär eller på anmälan av registreringsmyndigheten, förklara, att bolaget skall träda i likvidation. I fråga om ärendets handläggning och om beslutet skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat i 119 §.

Hade bolaget, i fall som avses i andra stycket, trätt i likvidation, innan dess egendom avträdades till konkurs, skall gälla vad som är stadgat i 143 §.

146 §.

Bolagsstämma äger besluta att talan skall anställas mot likvidator eller mot likvidationsrevisor. Enskild aktieägare äger ock för bolagets räkning men i eget namn föra sådan talan. Beträffande dylik talan skall vad som är stadgat i 171 § lagen om aktiebolag äga tillämpning.

Om tillsyn å bankaktiebolag

147 §.

Tillsynsmyndigheten skall övervaka, att bankaktiebolagen i sin verksamhet ställa sig till efterrättelse denna lag och andra författningar, såvitt de hava särskilt avseende å banker, ävensom de för bolagen gällande bolagsordningarna samt de föreskrifter, som med stöd av stadgande i lag eller bolagsordning meddelats av bolagsstämma eller styrelse.

Det åligger tillsynsmyndigheten att jämväl i övrigt med uppmärksamhet följa bankbolagens verksamhet i den mån så erfordras för kännedom om de förhållanden som kunna inverka på bolags säkerhet eller eljest äro av betydelse för en sund utveckling av bankverksamheten.

Tillsynsmyndigheten är icke på grund av vad här föreskrivits pliktig att övervaka iakttagandet av sådana bestämmelser, som avse enskild aktieägars rättigheter eller skyldigheter i förhållande till bankbolaget eller till annan aktieägare eller som angå bolagets inre angelägenheter.

148 §.

Tillsynen utövas med ledning av handlingar, vilka jämlikt denna lag insändas till tillsynsmyndigheten, ävensom upplysningar, som inhämtas vid bankundersökning eller annorledes. Bankundersökning skall anställas så ofta sådan av myndigheten anses erforderlig eller av Konungen anbefalles.

149 §.

Tillsynsmyndigheten skall förordna en eller, då särskilda omständigheter därtill föranleda, flera revisorer att med övriga revisorer deltaga i granskningen av styrelsens förvaltning och bankaktiebolagets räkenskaper. Myndigheten äger när som helst återkalla förordnande som här avses och i stället utse ny revisor.

För revisor som förordnats av tillsynsmyndigheten skall myndigheten utfärda instruktion.

150 §.

Tillsynsmyndigheten äger sammankalla bankstyrelse, när sådant prövas nödigt. Har styrelsen icke efterkommit av myndigheten framställd begäran om utfärdande av kallelse till extra bolagsstämma, må kallelse utfärdas av myndigheten.

Den som enligt av Konungen meddelade bestämmelser har befogenhet att företräda myndigheten äger närvara vid bolagsstämma eller av myndigheten utlyst styrelsesammanträde och deltaga i överläggningarna.

151 §.

Där tillsynsmyndigheten så finner erforderligt, må myndigheten meddela närmare föreskrifter om sättet för förande av bankaktiebolags räkenskaper, om förvaring av värdehandlingar samt om inventering av dessa.

152 §.

Bankaktiebolags styrelse åligger:

att när som helst för den befattningshavare hos tillsynsmyndigheten, som enligt av Konungen meddelade bestämmelser har att i sådant avseende företräda myndigheten, samt för den särskilda undersökning, Konungen kan finna för gott anställa, hålla bolagets kassa och övriga tillgångar samt böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning;

att genast efter varje månads slut enligt formulär, som av myndigheten meddelas, upprätta och till denna insända en översikt, utvisande bolagets tillgångar och skulder, ävensom uppgift om de räntesatser bolaget under månaden tillämpat vid in- och utlåning;

att, så snart det kan ske, till myndigheten insända i avskrift styrelsens förvaltningsberättelse jämte vinst- och förlusträkning samt balansräkning, revisionsberättelsen med tillhörande handlingar ävensom protokoll över förhandlingarna vid ordinarie bolagsstämman;

att dels på tid som myndigheten bestämmer tillställa myndigheten de uppgifter, som denna prövar erforderliga för att kunna upprätta en översikt över resultatet av bolagets verksamhet under räkenskapsåret samt bolagets ställning vid årets slut, dels härutöver, efter Konungens bestämmande, avgiva ytterligare statistiska uppgifter rörande bolagets verksamhet och ställning;

att jämväl i övrigt meddela myndigheten eller sådan befattningshavare därstädes, som ovan sagts, alla de upplysningar rörande bolaget, som av dem äskas; samt

att, där myndigheten finner anledning till antagande, att bolaget gjort sådana förluster, att tio procent av aktiekapitalet förlorats, på myndighetens anmodan ofördröjligen låta upprätta balansräkning enligt 120 § och kalla revisorerna att granska densamma.

153 §.

Har styrelse eller bolagsstämma fattat beslut, vilket står i strid med lag eller bolagsordningen, må tillsynsmyndigheten förbjuda verkställighet av beslutet. Myndigheten må ock förelägga styrelsen att, om beslut som nyss sagts gått i verkställighet, göra rättelse där så kan ske samt att fullgöra vad styrelsen åligger enligt lag eller bolagsordningen. Sådant föreläggande må dock, utom vad angår innehållet av vinst- och förlusträkning eller balansräkning, icke av myndigheten meddelas i fråga om i lag givna föreskrifter, vilkas överträdande är belagt med straff.

Sker svårare avvikelse från denna lag eller bolagsordningen, har myndigheten att göra anmälan därom till Konungen, som äger förklara oktrojen förverkad.

154 §.

Ändå att avvikelse från lag eller bolagsordningen icke skett, äger tillsynsmyndigheten meddela de erinringar i fråga om bankaktiebolags verksamhet, som myndigheten kan finna påkallade.

Kan verksamheten till följd av allvarliga missförhållanden beträffande bolagets ledning befaras komma att bliva till skada för det allmänna, må myndigheten förelägga bolagets styrelse att vidtaga för ändamålet erforderliga åtgärder. Underlåter styrelsen att ställa sig sådant föreläggande till efterrättelse, skall gälla vad i 153 § andra stycket sägs.

155 §.

Har, sedan oktroj beviljats för bankaktiebolag, icke inom föreskriven tid hållits konstituerande stämma, ankommer det på Konungen att efter anmälan av tillsynsmyndigheten förklara oktrojen förverkad. Detsamma gäller, där ansökan om bolags registrering icke göres inom ett år efter det oktroj beviljats eller genom lagakraftgående beslut ansökan om bolags registrering blivit avslagen.

156 §.

Om registrering av beslut, varigenom oktroj förklarats förverkad, förordnar Konungen.

157 §.

Tillsynsmyndigheten äger förelägga vite vid meddelande av föreskrift eller förbud enligt denna lag.

158 §.

1 mom. Träder bankaktiebolag i likvidation, äger tillsynsmyndigheten förordna ombud, som har att närvara vid likvidatorernas sammanträden, med rätt att yttra sig till protokollet, samt att i övrigt övervaka likvidationen.

Likvidatorerna skola bereda ombudet tillfälle att när som helst inventera bankbolagets kassa och övriga tillgångar samt granska bolagets böcker, räkenskaper och andra handlingar; och må av ombudet begärd upplysning angående förvaltningen ej av likvidatorerna förvägras.

Tillsynsmyndigheten äger under bankbolags likvidation i avseende å likvidatorer och bolagsstämma enahanda befogenhet, som, innan bolaget trätt i likvidation, enligt denna lag tillkommer myndigheten beträffande styrelse och bolagsstämma.

Tillsynsmyndigheten må, där så prövas erforderligt, förordna likvidationsrevisor. Beträffande denne skall vad om revisor i 149 § sägs äga motsvarande tillämpning.

2 mom. Har bankaktiebolags egendom avträtts till konkurs, förordnar tillsynsmyndigheten ett allmänt ombud att såsom konkursförvaltare deltaga i konkursboets förvaltning med den eller de förvaltare, som utses på sätt i konkurslagen stadgas.

Utan hinder av beslut, som kan vara fattat om delning av förvaltningen av boet, äger allmänna ombudet deltaga i förvaltningen i alla dess delar. Ombudet äger beträffande medförvaltare göra sådan anmälan som sägs i 80 § konkurslagen.

Om arvode till ombud gäller vad i konkurslagen är i allmänhet stadgat beträffande arvode till konkursförvaltare.

159 §.

Till bestridande av kostnaden för tillsynsmyndighetens organisation och verksamhet skall bankaktiebolag årligen erlægga bidrag efter visst, för bolagen lika förhållande till sammanlagda beloppet av bolagets eget kapital vid utgången av nästföregående kalenderår, dock icke över tre hundra delar procent. Närmare föreskrifter om fastställande av bidrag och bidrags erläggande meddelas av Konungen.

Det åligger bankbolag jämväl att till revisor, ombud eller likvidationsrevisor, som förordnas enligt 149 § eller 158 § 1 mom., utgiva ersättning med belopp som tillsynsmyndigheten bestämmer.

160 §.

Ledamot av eller befattningshavare hos tillsynsmyndigheten må ej vara ledamot i styrelsen för eller anställd hos bankaktiebolag. Ej heller må ledamot av eller befattningshavare hos myndigheten vara aktieägare i sådant bolag.

I fråga om beviljande av kredit till ledamot av eller befattningshavare hos tillsynsmyndigheten äger Konungen utfärda särskilda bestämmelser.

161 §.

Genom kungörelse i allmänna tidningarna skall tillkännagivas, när bankaktiebolag börjar sin rörelse, så ock när bankbolag träder i likvidation; och skall underrättelse om dagen, då sådant sker, insändas till tillsynsmyndigheten.

162 §.

Tillsynsmyndighet, som avses i denna lag, är bank- och fondinspektionen.

Om registrering

163 §.

Ansökan om bankaktiebolags registrering och anmälan för registrering skola ingivas eller i betalt brev med posten insändas till registreringsmyndigheten. Sådant ansökan eller anmälan skall vara åtföljd av stadgade avgifter.

164 §.

1 mom. Hava vid ansökan om registrering av bankaktiebolag eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut om bildande av bankbolag icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller hinder mot registrering av bolaget eljest möta på grund av föreskrifterna i denna lag eller annan lag eller författning, skall registrering vägras.

2 mom. Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut, som anmäles för registrering och för vars giltighet Konungens stadfästelse ej erfordras, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydligt eller vilseledande, skall registrering vägras. Är annan grund till sådan klandertalan mot bolagsstämmebeslut, som avses i 115 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet i denna lag eller bolagsordningen upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, är det dock ej hinder mot registrering, sedan tid för väckande av klandertalan utgått utan att talan väckts.

3 mom. Vägras registrering, skall registreringsmyndigheten ofördröjligen med posten översända underrättelse om beslutet med skälen därför till bolaget eller, där anmälan skett med tillämpning av 88 § andra stycket, till den som gjort anmälan, om han uppgivit postadress.

165 §.

Beviljas bankaktiebolag registrering, skall registreringsmyndigheten låta i registret införa:

1. dagen för oktrojbeslutet och för beslutet om bolagets bildande;
2. bolagets firma;
3. de rörelsegrenar bolaget må utöva;
4. det belopp var till, jämlikt den av styrelseledamöterna lämnade uppgiften, aktiekapitalet uppgår, så ock, där aktiekapitalet skall kunna utan ändring av bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet;
5. akties nominella belopp;
6. det belopp som enligt förenämnda uppgift blivit inbetalt å aktiekapitalet, samt, där aktiekapitalet ej till fullo inbetalts, inom vilken tid återstående inbetalning skall fullgöras;
7. där aktiekapitalet icke blivit till fullo inbetalt, sammanlagda nominella beloppet av de aktier som enligt samma uppgift till fullo betalats;
8. den ort inom riket där styrelsen har sitt säte;
9. bolagets postadress;
10. tiden för ordinarie bolagsstämmas hållande;
11. det sätt, varpå kallelse till bolagsstämma skall ske och andra meddelanden skola bringas till aktieägarnas kännedom, ävensom den tid före stämman, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna;
12. varje styrelseledamots och styrelsesuppleants så ock, där eljest någon är bemyndigad att teckna bolagets firma, dennes fullständiga namn och hemvist; samt
13. av vilka och huru bolagets firma skall tecknas, där den ej tecknas av styrelsen.

Innehåller bolagsordningen bestämmelse eller förbehåll, varom förmåles i 8 § 1 mom., skall anmärkning om bestämmelsen eller förbehållet införas i registret. Beträffande bestämmelse som avses i 8 § 1 mom. tredje stycket skall tillika angivas det belopp, till vilket aktier av olika slag utgivits och må kunna utgivas.

166 §.

Göres, efter det bankaktiebolag registrerats, anmälan om förhållande, som enligt denna lag skall anmälas för registrering, skall, där registrering beviljas, vad sålunda anmälts anmärkas i registret.

167 §.

1 mom. Beslut om ökning av aktiekapitalet må, evad ökningen skall ske medelst teckning av nya aktier eller utgivande av nya aktier enligt 44 §, ej registreras, med mindre registrering skett därom, att det belopp, vartill aktiekapitalet uppgår efter vad i 19 § sägs, blivit till fullo inbetalt.

Har beslut om aktiekapitalets ökning förut fattats och anteckningen om beslutets registrering ej avförts ur registret efter vad nedan i 2 mom. sägs, må beslut om ytterligare ökning ej registreras, innan på grund av förra beslutet tecknat belopp, därför tilldelning av nya aktier skett, med avdrag för aktier som förklarats förverkade, blivit till fullo inbetalt och detta förhållande registrerats.

Vad i första och andra styckena stadgats i avseende å beslut om ökning skall, i fall som avses i 43 §, tillämpas å registreringen av bolagsstämmans godkännande av ökningsbeslutet.

2 mom. Har i fall, då beslut om ökning av aktiekapitalet innehåller bestämmelse om minimateckning, registrering efter vad i 42 § 1 mom. sägs ej kunnat ske, skall registreringsmyndigheten förklara ökningsbeslutet förfallet samt därom ofördröjligen med posten översända underrättelse till bolaget. Sedan beslutet om förklaringen vunnit laga kraft, skall i registret antecknas att på grund av förklaringen den tidigare anteckningen om ökningsbeslutets registrering avföres ur registret.

3 mom. Har styrelsen enligt 43 § fattat beslut om aktiekapitalets ökning, må registrering på grund av anmälan enligt 42 § ej ske förrän bolagsstämmans godkännande av ökningsbeslutet registrerats.

168 §.

Har i fall, då enligt 47 § rättens tillstånd erfordras för verkställighet av beslut om nedsättning av aktiekapitalet, ansökan om sådant tillstånd ej gjorts inom föreskriven tid eller har ansökan genom lagakraftägande beslut avslagits eller har beslut om tillstånd icke anmälts för registrering inom den därför stadgade tiden, skall registreringsmyndigheten förklara nedsättningsbeslutet förfallet samt därom ofördröjligen med posten översända underrättelse till bankaktiebolaget. Sedan beslutet om förklaringen vunnit laga kraft, skall i registret antecknas, att på grund av förklaringen den tidigare anteckningen om nedsättningsbeslutets registrering avföres ur registret.

169 §.

1 mom. Har beslut fattats om sådan ändring av vad i bolagsordningen stadgas om aktiekapitalet eller minimikapitalet att detta överstiger det belopp, vartill aktiekapitalet vid beslutets fattande uppgår, må registrering allenast samtidigt ske av beslutet om bolagsordningsändringen och av beslut om erforderlig ökning av aktiekapitalet.

Skall ökningen av aktiekapitalet äga rum medelst ny aktieteckning, skall vid registrering av beslutet om bolagsordningsändringen antecknas, att den ej är verkställd.

Har ökningsbeslutet enligt 167 § 2 mom. av registreringsmyndigheten genom lagakraftgående beslut förklarats förfallet, skall ock beslutet om bolagsordningsändringen anses förfallet och anteckning i registret ske, att på denna grund den tidigare anteckningen om detta besluts registrering avföres ur registret. Anmäles för registrering att full betalning erlagts för så många nya aktier, att aktiekapitalet uppgår till minimikapitalet enligt den beslutade bolagsordningsändringen, skall vid registrering i anledning av anmälningen tillika antecknas, att bolagsordningsändringen är verkställd, och åligger det myndigheten att tillställa bolaget bevis därom. Göres ej sådan anmälan inom tre år efter utgången av den i 41 § stadgade tiden, skall myndigheten, efter det bolagets styrelse erhållit tillfälle att yttra sig, hos Konungen anmäla förhållandet, och ankommer det på Konungen att besluta erforderlig jämkning i bolagsordningen. I registret skall införas anteckning om jämkningen, och skall bevis om bestämmelsens nya lydelse av myndigheten tillställas bolaget.

2 mom. Har beslut fattats om sådan ändring av vad i bolagsordningen stadgas om aktiekapitalet eller maximikapitalet att detta understiger det belopp, vartill aktiekapitalet vid beslutets fattande uppgår, må registrering allenast samtidigt ske av beslutet om bolagsordningsändringen och av beslut om erforderlig nedsättning av aktiekapitalet.

Innefattar nedsättningsbeslutet icke föreskrift om att det nedsättningen motsvarande beloppet skall avsättas till reservfonden, skall vid registrering av beslutet om bolagsordningsändringen antecknas, att den ej är verkställd.

Har nedsättningsbeslutet enligt 168 § av registreringsmyndigheten genom lagakraftgående beslut förklarats förfallet, skall ock beslutet om bolagsordningsändringen anses förfallet och anteckning i registret ske, att på denna grund den tidigare anteckningen om detta besluts registrering avföres ur registret. Vid registreringen av rättens tillstånd till nedsättningens verkställande enligt 47 § skall tillika antecknas att bolagsordningsändringen är verkställd, och åligger det myndigheten att tillställa bolaget bevis därom.

3 mom. Då för genomförande av beslut om nedsättning av aktiekapitalet erfordras ändring av aktiernas nominella belopp, må registrering allenast samtidigt ske av nedsättningsbeslutet och beslut om erforderlig ändring av bolagsordningens bestämmelse om akties nominella belopp. I fråga om registreringen av beslutet om sådan bolagsordningsändring skall vad som är stadgat i 2 mom. andra och tredje styckena om registrering av bolagsordningsändring rörande aktiekapitalet äga motsvarande tillämpning.

170 §.

Företer bankaktiebolags registrerade firma likhet med en i handelsregister, föreningsregister, aktiebolagsregistret, försäkringsregistret eller bankregistret tidigare införd firma, och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, äger han hos domstol föra talan om förbud för bolaget att efter viss tid använda förstnämnda firma samt om skadestånd.

Menar någon eljest, att en i bankregistret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens upphävande samt om skadestånd föras vid domstol.

171 §.

Har genom lagakraftgående dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt, eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall på an-

mälan av part i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret.

Har, sedan i registret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av bankaktiebolags egendom till konkurs, överrätt förklarar, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan därom i registret göras anteckning enligt vad som stadgas i första stycket.

Vid anmälan, som ovan sägs, skall fogas avskrift av rättens avgörande, så ock i fall, som i första stycket sägs, lagakraftbevis.

172 §.

Vad i bankregistret införes, med undantag av meddelande om konkurs varom förmäles i 144 §, skall genom registreringsmyndighetens försorg ofördröjligen kungöras i allmänna tidningarna.

Där i annat fall än som avses i 171 § andra stycket i registret antecknas, att tidigare anteckning avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan sägs.

173 §.

Det som i enlighet med denna lag blivit infört eller antecknat i bankregistret och kungjort i allmänna tidningarna, skall anses hava kommit till tredje mans kännedom, där ej av omständigheterna framgår, att han varken ägde eller bort äga vetskap därom.

Innan sådant kungörande skett, kan det förhållande, som blivit eller bort bliva infört eller antecknat i registret, icke med laga verkan åberopas mot annan än den, som visas hava ägt vetskap därom.

Finnes enligt Konungens förordnande tryckt samling av anmälningar till registret, skall i fråga om behörighet att inför domstol, länsstyrelse eller överexekutor företräda bankaktiebolaget vad samlingen, i den mån den kommit myndigheten till handa, innehåller, äga vitsord för myndigheten, där ej annat förhållande visas vara för handen.

174 §.

Registreringsmyndighet, som avses i denna lag, är bank- och fondinspektionen.

Vid bestämmandet av bidrag enligt 159 § första stycket skall hänsyn jämväl tagas till kostnaden för registreringsmyndighetens organisation och verksamhet.

Om klagan över tillsynsmyndighetens och registreringsmyndighetens beslut

175 §.

Över beslut, som meddelas av tillsynsmyndigheten, må klagan föras hos Konungen inom den tid som är stadgad för överklagande av förvaltande myndighets beslut, men beslutet går ändock i verkställighet, där icke Konungen annorlunda förordnar.

Den som icke åtnöjes med registreringsmyndighetens beslut, varigenom registrering vägrats, må sist inom två månader från beslutets dag däröver anföra besvär hos Konungen.

Över beslut om sådan förklaring, som avses i 167 § 2 mom. och 168 §, må jämväl besvär anföras i den ordning, varom i andra stycket stadgas.

Om skadestånd

176 §.

Har stiftare uppsåtligen eller av vårdslöshet vid bankaktiebolags bildande så förfarit att skada därigenom tillskyndats bolaget, är han pliktig att ersätta bolaget skadan.

177 §.

Har styrelseledamot eller den som erhållit uppdrag varom förmåles i 74 § andra stycket, revisor, likvidator, likvidationsrevisor eller ombud som avses i 158 § 1 mom. vid fullgörandet av sitt uppdrag uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskyndat bankaktiebolag skada, är han pliktig att till bolaget utgiva ersättning för skadan.

Där medhjälpare, som av revisor eller likvidationsrevisor anlitas för granskningsuppdraget, vid uppdragets utförande uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskyndat bolaget skada, skall revisorn svara för skadan.

Har aktieägare genom överträdelse av denna lag eller bolagsordningen uppsåtligen eller av grov vårdslöshet tillskyndat bolaget skada, är ock han pliktig att till bolaget utgiva ersättning för skadan.

178 §.

Har styrelseledamot eller annan som avses i 177 § första stycket genom överträdelse av denna lag eller bolagsordningen uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskyndat tredje man skada, är han pliktig att till denne utgiva ersättning för skadan. Detsamma gäller, där aktieägare genom sådan överträdelse uppsåtligen eller av grov vårdslöshet tillskyndat tredje man skada.

179 §.

Har i bankaktiebolag styrelsen, styrelseledamot eller likvidator tillskyndat bolaget eller aktieägare skada genom åtgärd, som innebär att fördel uppenbarligen beredes vissa aktieägare till nackdel för bolaget eller övriga aktieägare, skall skyldighet att utgiva ersättning för skadan åvila jämväl aktieägare, som uppsåtligen genom begagnande av sitt inflytande över styrelseledamot eller likvidator medverkat till åtgärden. Innefattar åtgärd, vartill aktieägare sålunda medverkat, överträdelse av denna lag eller bolagsordningen till skada för borgenär hos bolaget eller annan tredje man, är aktieägaren ock skyldig att utgiva ersättning till denne.

180 §.

Åvilar ersättningsskyldighet stiftare jämlikt 176 § eller styrelseledamot eller annan enligt 177 § första eller andra stycket eller 178 § första punkten och föreligger allenast ringa vårdslöshet, må ersättningen nedsättas, där det med hänsyn jämväl till skadans storlek och omständigheterna i övrigt prövas skäligt.

Har aktieägare ådragit sig ersättningsskyldighet jämlikt 177 § tredje stycket, 178 § andra punkten eller 179 §, må ock ersättningen nedsättas, där det med hänsyn till hans skuld och omständigheterna i övrigt prövas skäligt.

Nedsättning efter vad nu är sagt skall ej äga rum, om den ersättningsskyldiges förfarande innefattade brottslig handling.

181 §.

Äro flera ersättningsskyldiga för skada efter vad som är stadgat i 176—180 §§, skola de svara för ersättningen en för alla och alla för en, den vars ersättningsskyldighet nedsatts enligt 180 § dock allenast med det nedsatta

beloppet. Sinsemellan skola de taga del i ersättningsens gäldande efter ty med hänsyn till den större eller mindre skuld, som finnes ligga envar av dem till last, samt till omständigheterna i övrigt prövas skäligt.

Straffbestämmelser

182 §.

Driver någon här i riket bankrörelse utan att vara berättigad därtill, straffes med dagsböter eller fängelse.

Den som bryter mot bestämmelsen i 2 § straffes med dagsböter.

183 §.

Med dagsböter eller fängelse straffes:

1. stiftare, där han uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i teckningslista eller i handling, som framlägges på konstituerande stämman, eller i ansökan om stadfästelse å bolagsordningen;

2. styrelseledamot eller annan, som i anmälan för eller ansökan om registrering eller i försäkran eller annan handling som fogas därvid uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift;

3. styrelseledamot eller likvidator, där han uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i handling, som hålles tillgänglig för aktieägare eller aktietecknare eller som framlägges på bolagsstämma, eller i påskrift å sådan handling eller i handling eller meddelande som kungöres eller sändes till aktieägare;

4. styrelseledamot, där han vid upprättande av balansräkning, vinst- och förlusträkning eller förvaltningsberättelse, som avses i 89, 120 eller 129 §, uppsåtligen förfar i strid med bestämmelserna i 91 §, 92 § 2 och 3 mom., 93 § eller 94 §;

5. likvidator som vid upprättande av balansräkning, likvidationsräkning eller förvaltningsberättelse, som avses i 131, 136 eller 141 § uppsåtligen förfar i strid med bestämmelserna i nämnda lagrum;

6. revisor eller likvidationsrevisor, där han i revisionsberättelse eller annan handling, som framlägges på bolagsstämma eller annorledes hålles tillgänglig för aktieägare eller aktietecknare, eller i påskrift å sådan handling uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift rörande bankaktiebolagets angelägenheter eller uppsåtligen eller av grov vårdslöshet underlåter att göra anmärkning beträffande förvaltningen, ändå att anledning därtill föreligger;

7. revisor eller likvidationsrevisor, där han uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i yttrande, vilket enligt 103 § andra stycket första punkten, 137 § eller 141 § överlämnas till styrelse eller god man för stiftelse, som avses i lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser.

184 §.

Med dagsböter eller fängelse straffes ock:

1. styrelseledamot, likvidator eller befattningshavare hos bankaktiebolag, vilken uppsåtligen eller av vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i översikt, som avses i 152 §, eller vid lämnande av upplysning enligt 148, 152 eller 158 §;

2. styrelseledamot, med vars begivande utfärdas aktiebrev, som är ställt till innehavaren, eller aktiebrev, i vilket mot föreskriften i 23 § andra stycket inskränkning eller förbehåll som i nämnda lagrum sägs icke angivits;

3. styrelseledamot eller likvidator, där han uppsåtligen låter i aktieboken verkställa införing i strid med bestämmelserna i 25 § 1 mom. andra eller tredje stycket, 25 § 2 mom. första eller andra stycket, 40 § tredje punkten eller 44 § 2 mom. tredje stycket eller fjärde stycket sista punkten eller underlåter att ombesörja, att förändring i äganderätten till aktie införes i aktieboken jämlikt 25 § 1 mom. tredje eller fjärde stycket eller 25 § 2 mom. första eller andra stycket;

4. styrelseledamot eller likvidator, som uppsåtligen eller av vårdslöshet i strid med bestämmelserna i 48 § första stycket eller 51 § verkställer utbetalning till aktieägare;

5. revisor, likvidationsrevisor eller revisors eller likvidationsrevisors medhjälpare som, oaktat han insett eller bort inse, att skada därav kunnat följa, yppar något av vad vid verkställd granskning kommer till hans kännedom, utan att det med nödvändighet erfordras för fullgörande av hans uppdrag;

6. den som uppsåtligen lämnar oriktig uppgift i försäkran som avgives jämlikt 104 §, jämförd med 115 § lagen om aktiebolag.

185 §.

Med dagsböter straffes:

1. styrelseledamot, där han vid upprättande av balansräkning, som avses i 89 §, väsentligen eftersätter bestämmelserna i 92 § 1 mom., eller vid upprättande av balansräkning, vinst- och förlusträkning eller förvaltningsberättelse, som avses i 89 eller 129 §, av vårdslöshet förfar i strid med bestämmelser som avses i 183 § 4;

2. likvidator, där han vid upprättande av balansräkning, likvidationsräkning eller förvaltningsberättelse, som avses i 131, 136 eller 141 §, av vårdslöshet förfar i strid med bestämmelserna i nämnda lagrum;

3. revisor eller likvidationsrevisor, där han annorledes än i 183 § 6 sägs vid upprättande av revisionsberättelse, som avses i 102, 129, 137 eller 141 §, väsentligen eftersätter bestämmelserna i nämnda lagrum.

186 §.

Med dagsböter straffes ock:

1. den som, i annat fall än i 184 § 2 och 3 avses, underlåter att iakttaga föreskrift i 23 §, 25 §, 40 § tredje punkten eller 44 § 2 mom. tredje stycket eller fjärde stycket sista punkten så ock den som bryter mot föreskrift i 44 § 2 mom. fjärde stycket första punkten eller 49 §;

2. styrelseledamot eller likvidator, där han underlåter att verkställa påskrift å aktiebrev enligt 37 §, 44 § 2 mom. fjärde stycket, 45 § sista stycket, 46 § 2 mom. andra stycket eller 140 § andra stycket;

3. ledamot i styrelse eller god man för stiftelse, som avses i 103 §, där han underlåter att iakttaga vad som åligger honom enligt första stycket i nämnda paragraf;

4. den som bryter mot vad som stadgas i 69 §.

Särskilda bestämmelser

187 §.

Betalning för tecknad aktie medelst anvisning eller förbindelse, som utställts av riksbanken eller annan bank och är betalbar vid uppvisandet, så ock betalning genom insättning på räkning, som på begäran av stiftarna eller styrelsen öppnats av bank för mottagande av inbetalning å aktier i bankaktiebolaget, skall vara jämställd med betalning i penningar. Om sådan räkning skall i tillämpliga delar gälla vad i 219 § lagen om aktiebolag

finnes stadgat, dock med iakttagande att där upptagna hänvisningar till bestämmelser i 19, 61 och 63 §§ nämnda lag i stället skola avse motsvarande bestämmelser i 13, 42 och 43 §§ denna lag.

188 §.

1 mom. Har någon genom testamente erhållit nyttjanderätten till aktier i bankaktiebolag eller ock avkomsten av sådana aktier med bestämmelse, till betryggande av hans avkomsträtt, att aktierna skola sättas under särskild vård, skall, där enligt testamentet rätten att i bolaget företråda aktierna skall tillkomma nyttjande- eller avkomsträttshavaren, beträffande denne, såvitt angår rätten att i bolaget företråda aktierna, gälla vad i denna lag om aktieägare är stadgat.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bliva införd i aktieboken. Vid införingen skall anteckning göras om äganderättsförvärvet och om den med nyttjande- eller avkomsträtten förenade rätten att i bolaget företråda aktierna. I fråga om införelse av nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall i övrigt vad som är stadgat om införelse av aktieägare äga motsvarande tillämpning, dock skall påskrift om införelse ej ske å aktiebrevet. Styrkes att nyttjande- eller avkomsträtten upphört, skall anteckning därom göras i aktieboken.

Skall försäkran jämlikt 104 §, jämförd med 115 § lagen om aktiebolag, avgivas av nyttjande- eller avkomsträttshavare, skall försäkran lämpas därefter.

2 mom. När god man på grund av förordnande jämlikt 18 kap. 4 § 5 föräldrabalken förvaltar aktier för blivande ägares räkning, skall blivande ägare på anmälan av gode mannen införas såsom ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

189 §.

Bildas bankaktiebolag eller ökas bankbolags aktiekapital för övertagande av annan bankrörelse, må andel i vad bolaget sålunda skall övertaga utgöra vederlag för aktie i bolaget samt teckning ske med villkor, att sådant tillskott skall få göras; och skall i ty fall gälla denna lags bestämmelser om bankbolags bildande och aktiekapitalets ökning med följande tillägg och undantag:

1. Vid bankbolags bildande skall teckningslista och vid aktiekapitalets ökning bolagsstämmans beslut om ökningen innehålla jämväl alla de om bankrörelsens övertagande träffade bestämmelserna. Vad som stadgas i 9 och 33 §§ föranleder ej därtill att värdet av det, som för aktie skall tillskjutas i annat än penningar, skall i teckningslista eller i bolagsstämmas beslut om ökning av aktiekapitalet uppskattas till visst penningbelopp.

2. Där vid bankbolags bildande ej samtliga tecknare enligt bestämmelse i teckningslistan äro berättigade att för aktie tillskjuta annat än penningar, äger å konstituerande stämman tecknare, vilken berättigats att göra tillskott i annat än penningar, ej deltaga i omröstning enligt 15 §; ej heller må sådan tecknare eller av honom tecknade eller eljest förvärvade aktier vid omröstningen tagas i beräkning.

3. Vad som stadgas i 36 § äger ej tillämpning.

4. Tillgång, som bankbolag på sätt ovan sägs övertagit, skall vid dess införelse i bolagets böcker upptagas till skäligt värde.

5. Har bankbolag övertagit annat bankbolags rörelse och finnes bland sistnämnda bolags tillgångar egendom, varmed bankbolag ej må driva handelen för egen räkning, må den egendom, även om sådant fall ej är för handelen, som i 54 § andra stycket samt 55 § första och andra styckena omför-

måles, förvärfvas av det övertagande bolaget. Egendom, som bankbolaget på detta sätt förvärfvat, skall, i den mån egendomen ej jämlikt vad i nyssnämnda lagrum stadgas må av bolaget behållas, åter avyttras så snart lämpligen kan ske och senast då avyttring kan äga rum utan förlust för bolaget.

190 §.

Ej må bankaktiebolag övertaga annat bankbolags eller sparbanks rörelse, med mindre Konungen, där övertagandet icke finnes vara till skada för det allmänna, lämnar tillstånd därtill.

191 §.

Finnes särskild stiftelse till tryggande av pensioner åt pensionstagare eller anställda hos bankaktiebolag samt efterlevande till pensionstagare och anställda eller ock för anställdas eller deras efterlevandes välfärd annorledes än genom beredande av pension, och härrör stiftelsens förmögenhet huvudsakligen från överföring av medel från bolaget, har tillsynsmyndigheten, om stiftelsen icke är underkastad bestämmelserna i lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser, att tillse att stiftelsens tillgångar äro placerade på sätt som med beaktande av stiftelsens ändamål och med hänsyn jämväl till vad i denna lag är föreskrivet beträffande placering av bankbolags medel bereder skälig säkerhet. Har så ej skett, må tillsynsmyndigheten förelägga stiftelsen att vidtaga rättelse.

Det åligger dem som företräda stiftelsen att, närhelst tillsynsmyndigheten begär det, hålla stiftelsens kassa och övriga tillgångar samt böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning ävensom lämna myndigheten alla de upplysningar rörande stiftelsen, som av myndigheten äskas.

192 §.

Enskildas förhållanden till bankaktiebolag må ej i oträngt mål yppas.

193 §.

Avskrift varom i denna lag förmåles skall, där ej särskild föreskrift givits vara till riktigheten bestyrkt av två personer, som vid sina namn böra angiva yrke och postadress.

194 §.

Närmare bestämmelser rörande det i denna lag avsedda bankregistret, om avgifterna för registrering och kungörande samt om tillsynsmyndighetens och registreringsmyndighetens organisation och verksamhet, så ock de föreskrifter, som i övrigt utöver vad denna lag innehåller finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

Förslag

till

lag angående införande av nya lagen om bankrörelse

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den nu antagna lagen om bankrörelse skall jämte vad här nedan stadgas träda i kraft den 1 januari 1956.

2 §.

Genom nya lagen upphäves, med de begränsningar nedan stadgas, lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse.

3 §.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall denna i stället tillämpas.

4 §.

1 mom. Den nya lagen skall lända till efterrättelse jämväl i avseende å bankaktiebolag, som registrerats enligt äldre lag. Därvid skall dock iakttagas vad nedan stadgas.

2 mom. I fråga om bankaktiebolag, vars verksamhet grundas på tillåtelse, meddelad före den 1 januari 1912, skall vad i 260 § fjärde stycket 7) lagen den 22 juni 1911 stadgats med avseende å giltigheten av sistnämnda lag äga motsvarande tillämpning beträffande den nya lagens giltighet.

3 mom. Äges, då den nya lagen träder i kraft, aktie i bankaktiebolag av svenskt bolag eller svensk förening som enligt 18 § ej må genom teckning eller överlåtelse förvärva dylik aktie, skall vad där stadgats ej medföra hinder för aktieägaren att med stöd av den företrädesrätt till teckning eller erhållande av nya aktier, vilken vid den nya lagens ikraftträdande enligt äldre lag eller bolagsordningen var förenad med aktierna, bekomma ytterligare aktier.

4 mom. Stadgandet i 23 § andra stycket första punkten äger icke tillämpning å aktiebrev, som utfärdats innan nya lagen trätt i kraft.

I fråga om bankaktiebolag, som hava utelöpande aktier ställda till innehavaren, skola bestämmelserna i 24 § första, andra, tredje och fjärde styckena, 25 § 1 mom. tredje och fjärde styckena samt 25 § 2 mom. icke gälla för dylika aktier, och skall ej heller å sådana aktier tillämpas föreskriften nedan i 5 mom. andra punkten.

5 mom. I fall, då införing i aktieboken skett före den 1 januari 1948, äga bestämmelserna i 24 § fjärde stycket och 25 § 2 mom. andra stycket icke tillämpning. Har den, som åberopar annat förvärv av aktiebrev än överlåtelse, blivit i aktieboken införd före nämnda dag, och har ej inom tre år efter samma dag ansökan gjorts om aktiebrevets dödande eller talan mot innehavaren instämts om bättre rätt till aktiebrevet, skall dock, när överlåtelse eller pantsättning därefter sker, vad i nämnda lagrum är stadgat äga motsvarande tillämpning.

6 mom. I fråga om medel, som förvaltas av förmyndare eller god man och som sedan den 1 januari 1941 innestå å räkning hos bankaktiebolag utan villkor att de må lyftas allenast med överförmyndarens tillstånd, skall, såframt ej överförmyndaren annorlunda förordnar, vid tillämpning av vad i 70 § stadgas så anses som om förbehåll enligt 15 kap. 9 § andra stycket föräldrabalken gjorts, att de må uttagas utan sådant tillstånd. Vad nu sagts skall ock gälla medel, som sedermera insatts eller framdeles insätts å räkningen, och ränta som lagts eller lägges till kapitalet.

7 mom. Har beslut av bolagsstämma fattats före nya lagens ikraftträdande skola i fråga om beslutet, om talan därå samt om beslutets registrering och verkställande bestämmelserna i äldre lag äga tillämpning, dock att vederbörlig inskrivning skall ske i bankregistret.

8 mom. De styrelseledamöter, revisorer och suppleanter, som äro valda, då nya lagen vinner tillämpning, må utan hinder av bestämmelserna i 72 §, 73 § andra stycket och 97 § 1 mom. nya lagen utöva sitt uppdrag under den tid, för vilken de äro valda.

9 mom. Bestämmelsen i 105 § andra punkten skall icke tillämpas å fullmakt, som utfärdats före lagens ikraftträdande; dock skall sådan fullmakt ej gälla för stämman, som börjar senare än fem år efter ikraftträdandet.

10 mom. Hava likvidatorer för bankaktiebolag utsetts, innan nya lagen trätt i kraft, skall äldre lag gälla i avseende å likvidationen, dock att vederbörlig inskrivning skall ske i bankregistret.

5 §.

Stadgandet i 160 § första stycket andra punkten medför icke skyldighet för ledamot av eller befattningshavare hos tillsynsmyndigheten att avyttra av honom vid lagens ikraftträdande ägda aktier.

6 §.

Skall, enligt vad som stadgas i 4 § denna lag, bestämmelse i äldre lag gälla, skall även vad i samma lag må vara föreskrivet om straff för överträdelse av bestämmelsen lända till efterrättelse.

7 §.

Vad i övergångsbestämmelserna till lagen den 26 juni 1918 om ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse är stadgat om rätt för enskild man eller handelsbolag att driva bankrörelse skall fortfarande äga tillämpning.

8 §.

Bestämmelsen i 2 § nya lagen angående förbud att använda ordet bank i firma skall ej äga tillämpning å aktiebolag, som före den 1 januari 1912 erhållit av Konungen stadfast bolagsordning.

9 §.

Det ankommer på Konungen att meddela de föreskrifter, vilka betingas av att patent- och registreringsverket icke vidare skall vara registreringsmyndighet för bankaktiebolag.

Förslag

till

lag angående ändrad lydelse av 28 a § konkurslagen

Härigenom förordnas, att 28 a § konkurslagen¹ skall erhålla följande ändrade lydelse.

28 a §.

Har, på sätt i lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser stadgas, beslut fattats om överföring av medel från aktiebolag, bankaktiebolag eller försäkringsaktiebolag till pensionsstiftelse eller annan personalstiftelse, som hör till bolaget, och finnas bolagets borgenärer därav hava lidit märklig skada, skall, om den balansräkning enligt vilken medlens överföring skett icke till registreringsmyndigheten eller, såvitt angår bankaktiebolag, till tillsynsmyndigheten inkommit tidigare än etthundraåttio dagar innan konkursansöknings gjordes eller, där registrering av stiftelsen skett först efter det balansräkningen inkommit, registreringen icke ägt rum tidigare än nyss är sagt, överföringen av medlen på talan av konkursboet återgå.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1956.

¹ Senaste lydelse se SFS 1937:526.

Förslag
till
lag angående ändrad lydelse av 36 § lagen den 18 juni 1937 (nr 521) om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser

Härigenom förordnas, att 36 § lagen den 18 juni 1937 om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser skall erhålla följande ändrade lydelse.

36 §.

Vad i denna lag stadgas om aktiebolag skall äga tillämpning jämväl å bankaktiebolag och försäkringsaktiebolag. Därvid skall hänvisning, som ovan gjorts till stadgande i lagen om aktiebolag, gälla motsvarande stadgande i lagen om bankrörelse och lagen om försäkringsrörelse, och skall i fråga om bankaktiebolag och försäkringsaktiebolag vad i denna lag stadgas rörande aktiebolagsregistret avse bankregistret och försäkringsregistret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1956.

Inledning

Lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse — i fortsättningen betecknad BL — innehåller en fullständig reglering av de bolagsrättsliga frågorna beträffande bankaktiebolagen. Reglerna i detta hänseende ansluter sig i huvudsak till motsvarande stadganden i 1910 års aktiebolagslag. Genom tillkomsten av den nya lagen om aktiebolag den 14 september 1944 (nr 705) — nedan betecknad AL — har den bolagsrättsliga överensstämmelsen mellan allmänna aktiebolagslagstiftningen och lagstiftningen angående bankaktiebolagen gått förlorad i betydande utsträckning. Frågan om en revision jämväl av sistnämnda lagstiftning har därigenom blivit aktuell.

I ett särskilt avseende har reglerna om bankaktiebolagen redan bringats i samklang med de nya allmänna aktiebolagsbestämmelserna. Genom en lag den 10 juli 1947 (nr 647) har sålunda i BL införts vissa föreskrifter om förvärv av aktiebrev och införing i aktieboken av dylika förvärv, vilka föreskrifter har utarbetats med motsvarande stadganden i AL såsom mönster.

Då 1945 års bankkommitté år 1949 avgivit sitt betänkande med förslag om inrättande av en statlig affärsbank (SOU 1949: 13), var det kommitténs avsikt att såsom sin närmaste arbetsuppgift behandla frågan om en allmän revision av BL. I anförande till statsrådsprotokollet den 22 april 1949 uttalade emellertid dåvarande chefen för finansdepartementet, att han visserligen delade kommitténs åsikt om att en sådan revision borde komma till stånd men att karaktären av ett dylikt utredningsarbete icke motiverade en kommitté av sådan storleksordning som bankkommittén. På grund härav förordade departementschefen, att särskilda sakkunniga tillkallades med uppdrag att verkställa ifrågavarande revision av BL. Denna revision borde

i främsta rummet avse en omarbetning av BL i syfte att i den mån så funnes lämpligt anpassa BL efter bestämmelserna i AL. Vid revisionen borde vidare behandlas bl. a. frågorna om bankaktiebolagens inlåningsrätt och om deras kassareserver. Jämväl spörsmålen om rätt för bankaktiebolagen att utlämna bundna lån och om utvidgning av deras befogenhet att bevilja s. k. blancokrediter borde tas i övervägande i samband med lagrevisionen.

Sedan Kungl. Maj:t med anledning härav bemyndigat departementschefen att tillkalla sakkunniga med uppdrag att verkställa en översyn av gällande banklagstiftning, utsågs sådana den 11 juni 1949. Den sålunda tillsatta kommittén, som antog benämningen *1949 års banklagssakkunniga*, har den 31 januari 1952 avgivit betänkande (SOU 1952: 2) med förslag till

1. lag om bankrörelse;
2. lag angående införande av nya lagen om bankrörelse;
3. lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 18 september 1903 (nr 101) angående bankaktiebolags och sparbanks konkurs;
4. lag angående ändrad lydelse av 28 a § konkurslagen; samt
5. lag angående ändring i lagen den 18 juni 1937 (nr 521) om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser.

Yttranden över betänkandet har efter remiss avgivits av fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, bostadsstyrelsen, kommerskollegium, patent- och registreringsverket, 1948 års sparbankssakkunniga, Svenska bankföreningen, Sparbankernas bankaktiebolag, Svenska sparbanksföreningen, Svenska jordbrukskreditkassan, Sveriges grossistförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Sveriges industriförbund, Sveriges köpmannaförbund, Kooperativa förbundet, Landsorganisationen och Tjänstemännens centralorganisation. Vid kommerskollegiets utlåtande har fogats yttranden från samtliga handelskamrar.

Jämsides med arbetet på en revision av BL har pågått en översyn av lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker och förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor. Denna översyn har varit anförtrodd åt två särskilda kommittéer, nämligen 1948 års sparbankssakkunniga respektive 1950 års jordbrukskassautredning. Sparbankssakkunniga har den 15 maj 1954 avgivit betänkande med förslag till ny lag om sparbanker m. m. (SOU 1954: 10). Jordbrukskassautredningen slutförde däremot ej sitt utredningsarbete under den tid banklagssakkunnigas betänkande behandlades i departementet; utredningen avgav sitt betänkande den 15 januari 1955. Då det emellertid vid nämnda behandling ansågs vara ett önskemål att äga viss kännedom icke bara om sparbankssakkunnigas regel-förslag utan jämväl om jordbrukskassautredningens planerade ställningstagande, särskilt beträffande spörsmålen om inlåningsrättens omfattning och om skyldigheten att hålla kassareserv, lämnade jordbrukskassautredningen under våren 1954 besked om utredningens preliminära ställningstagande till sistnämnda båda spörsmål. Detta har redovisats i form av en *promemoria* av den 10 februari 1954.

Över promemorian har remissyttranden avgivits av *fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen och Svenska jordbrukskreditkassan.*

Huvudgrunderna i banklagssakkunnigas förslag. I enlighet med direktiven för sakkunnigarbetet har de sakkunniga strävat efter att i väsentliga avseenden anpassa sitt förslag till ny lag om bankrörelse efter AL:s regler. Härvid har dock beaktats att bankaktiebolagen dreve rörelse av speciell karaktär och att verksamheten vore underkastad offentlig tillsyn även ur andra synpunkter än dem som varit avgörande vid utformningen av AL. Med hänsyn härtill har de sakkunniga ansett, att en del av de föreskrifter, som syftade till att bereda visst skydd för dem, vilkas intressen vore särskilt utsatta för de med aktiebolagsväsendet förbundna riskerna, kunde undvaras i banklagstiftningen. Sålunda har de sakkunniga — eftersom bildandet av bankaktiebolag ansetts böra vara beroende av särskild tillståndsprövning även i fortsättningen — icke kopierat AL:s regler angående förberedande granskning av stiftelsehandlingarna från registreringsmyndighetens sida. Beträffande bolagsbildningen kan allmänt sägas att förebilden mindre varit AL än lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse — i fortsättningen förkortad FL. Ej heller har de sakkunniga funnit anledning efterbilda AL:s bestämmelser om skuldregleringsfond, och jämväl redovisningsreglerna är enligt sakkunnigförslaget mindre ingående än för de vanliga aktiebolagen. Då den nuvarande ordningen för revisionen inom bankerna, innefattande att bland revisorerna skulle ingå en av tillsynsmyndigheten utsedd revisor, ansetts fungera fullt betryggande, har vidare AL:s regler om minoritetsrevisor ansetts obehövlige. Slutligen har de sakkunniga föreslagit lättnader i fråga om de i AL uppställda villkoren angående särskild röstpluralitet för vissa beslut om ändring i bolagsordningen.

Å andra sidan vill de sakkunniga i ett par hänseenden behålla banklagstiftningens mera restriktiva regler. I förslaget upprätthålles sålunda och t. o. m. skärpes kravet på inbetalning av aktiekapital. Det föreslagna stadgandet i detta hänseende innebär, att bankaktiebolag över huvud taget ej må registreras, förrän minimikapitalet blivit helt inbetalat. Vidare förordar de sakkunniga, att förbudet för utlänning att förvärva bankaktie skall kvarstå. Liksom nu gäller enligt praxis skall emellertid förbudet icke avse s. k. familjerättsliga fång.

I övrigt har emellertid — med enstaka smärre modifikationer — AL:s regler upptagits i sakkunnigförslagets bolagsrättsliga avsnitt. Detta innebär bl. a., att antalet aktieägare i bankaktiebolag enligt förslaget kan nedgå till en, att revisorssuppleanter obligatoriskt skall utses och att institutet likvidationsrevisor införts. Vidare föreslås rätt för aktieägare att på bolagsstämma i viss utsträckning kräva upplysningar rörande bankaktiebolaget av styrelsen, varvid dock det förbehållet stadgats, att i anledning av fråga ej finge lämnas upplysning, som kunde åsidosätta banksekretessen.

Begreppet verkställande direktör, vilket är okänt i BL, har införts i sakkunnigförslaget. Medan enligt AL verkställande direktören är ett särskilt bolagsorgan med i lagen angivna uppgifter, innebär sakkunnigförslaget beträffande verkställande direktör, att dennes uppgifter skall bestämmas av styrelsen genom en särskild instruktion. Verkställande direktören skall tillhöra styrelsen. Där förhållandena så påkallar skall flera verkställande direktörer kunna utses, varvid instruktionen skall ange, hur ledningen av bankens verksamhet skall fördelas mellan dem.

Vad angår de bolagsrättsliga bestämmelserna i sakkunnigförslaget må ytterligare nämnas att registreringen av bankaktiebolagen i fortsättningen skall verkställas av bank- och fondinspektionen i ett särskilt register, vilket alltså utbrytes från det hos patent- och registreringsverket förda allmänna aktiebolagsregistret. Slutligen bör i detta sammanhang framhållas att AL:s regler angående skadestånd i huvudsak efterbildats i sakkunnigförslaget.

Beträffande vissa bolagsrättsliga frågor innefattar de sakkunnigas lagförslag icke några egna regler utan hänvisar i stället till föreskrifter i AL. De sakkunniga har emellertid haft den inställningen, att hänvisningsmetoden borde användas med försiktighet. Sålunda borde den ej begagnas beträffande lagbestämmelser, som ofta tillämpades, t. ex. reglerna om styrelse och firmateckning, och ej heller i fall, där hänvisningar skulle behöva försees med modifikationer eller förtydliganden eller av annan orsak skulle försvåra lagtextens överskådlighet. I sakkunnigförslaget förekommer hänvisningar till AL rörande bl. a. förfarandet å konstituerande stämma och å bolagsstämma samt rörande frågorna om ansvarsfrihet för styrelsen och talan mot styrelseledamot och vissa andra befattningshavare hos bankaktiebolag.

Beträffande de specifikt bankrättsliga delarna av sakkunnigförslaget må till en början omtalas att de sakkunniga behållit hittillsvarande definition på bankrörelse såsom rörelse vari ingår inlåning från allmänheten på räkning som av bank allmänligen begagnas.

De förslag, som framlagts i fråga om bankernas rörelse, innefattar vissa förändringar i förhållande till nu gällande bestämmelser. Mest betydelsefulla är ändringarna beträffande inlåningsrätten och skyldigheten att hålla kassareserv.

I det förra hänseendet föreslår de sakkunniga, efter mönster av den sedan år 1946 gällande provisoriska inlåningslagstiftningen, en uppdelning av affärsbanks tillgångar efter riskgraden. Till täckningsfria tillgångar, d. v. s. placeringar, vilka betraktas som riskfria och följaktligen kan få göras i obegränsad utsträckning, vill de sakkunniga i enlighet med 1946 års regler hänföra kassa, avistatillgångar, skattkamarväxlar och guldkantade korta obligationer, de sistnämnda båda slagen av värdepapper dock högst intill nominella värdet eller, om marknadsvärdet vore lägre, sistnämnda värde. Vidare har de sakkunniga till de täckningsfria tillgångarna hänfört bottenlån i fastigheter, dock högst intill ett sammanlagt belopp, motsvarande tre gånger bankens eget kapital och högst 100 miljoner

kronor. Detta förslag har motiverats främst med att de s. k. provinsbankernas möjligheter att fullfölja sin fastighetsbelåning borde underlättas. Å andra sidan har de sakkunniga förordat, att de guldkantade långa obligationerna, vilka enligt gällande provisoriska regler kräver fondtäckning för 25 procent av sitt värde, skulle bli täckningspliktiga till hela värdet. I gruppen täckningsfria till 75 procent av värdet skulle kvarstå endast tillgångar bestående av andra fullgoda obligationer med kortare återstående löptid än fem år.

Utöver den inlåning, som motsvaras av de sålunda uppräknade täckningsfria tillgångarna, skulle enligt sakkunnigförslaget affärsbank äga inlåna ett belopp motsvarande, om bankens eget kapital icke överstege fem miljoner kronor, fem gånger det egna kapitalet samt, om detta vore större än fem miljoner kronor, 25 miljoner kronor ökat med tio gånger skillnaden mellan det egna kapitalet och fem miljoner kronor.

I fråga om inlåningsrätten föreslås vidare den ändringen, att av affärsbank utställda förlagsbevis med längre återstående löptid än fem år skulle få likställas med banks eget kapital intill ett belopp motsvarande högst hälften av aktiekapitalet.

Skyldigheten att hålla kassareserv är i BL begränsad till att gälla endast i förhållande till de förbindelser, som det åligger affärsbank att fullgöra vid anfordran. Härvidlag föreslår de sakkunniga den viktiga ändringen, att kassareservplikten skall ställas i relation till jämväl annan inlåning. Sålunda skall enligt förslaget kassareserven jämte den kontanta kassan motsvara minst summan av *dels* tre procent av affärsbankens samtliga förbindelser utom garantiförbindelser, *dels* 20 procent av de förbindelser, som det åligger banken att fullgöra vid anfordran eller efter uppsägning inom kortare tid än en månad, garantiförbindelser och inlåning på sparkasräkning dock undantagna. Genom detta förslag skulle åstadkommas en skärpning av likviditetskravet, varjämte detta bleve bättre anpassat efter strukturen och rörligheten hos affärsbankernas inlåning.

Bland de nyheter, som i övrigt föreslås av de sakkunniga beträffande affärsbankernas verksamhet, bör främst nämnas, att bankernas rätt att utlämna blancokrediter och tidsbundna lån ansetts böra utvidgas. Kredit utan särskild säkerhet skall enligt förslaget kunna beviljas idkare av hantverk eller småindustri till ett belopp av högst 50 000 kronor, varvid den sammanlagda utlåningen för detta ändamål dock ej finge överstiga en tiondel av bankens eget kapital. Beträffande bundna lån har de sakkunniga rekommenderat, att affärsbankerna genom ändring i bolagsordningarna skulle berättigas att bevilja lån på högst 100 000 kronor bundna upp till tio år. Sådana lån skulle emellertid sammanlagt få uppgå till högst 20 procent av bankens eget kapital.

I fråga om affärsbanks kreditgivning föreslår de sakkunniga dessutom, att lån mot säkerhet av aktie i emissions- eller förvaltningsbolag skulle få utlämnas, därest aktierna vore noterade å fondbörsens A: I-lista.

Såsom en konsekvens av de förslag, som framlagts i fråga om affärs-

banks förlagsbevis har de sakkunniga ansett, att emitterande av sådana dokument borde underlättas tekniskt. Med hänsyn härtill har sakkunnigförslaget från det nu gällande förbudet för bank att utfärda tryckta eller graverade innehavarepapper undantagit räntebärande förlagsbevis lydande å minst 1 000 kronor och ställde att återbetalas tidigast fem år efter utfärdandet.

För filialbildning kräver BL särskilt tillstånd endast när det nyinrättade avdelningskontoret är beläget utanför huvudkontorsorten. De sakkunniga vill, att all filialbildning skall läggas under tillståndsprövning. I syfte att förenkla handläggningen av hithörande ärenden föreslås emellertid att tillsynsmyndigheten skall pröva tillståndsansökningar, som avser orter, där banken redan förut har kontor, varemot Kungl. Maj:t liksom hittills skall pröva övriga ansökningar om filialbildning.

Till sist må omnämnas att de sakkunniga i fråga om affärsbanks fria pensionsstiftelser, d. v. s. stiftelser som icke är underkastade lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser, föreslagit införande av viss tillsyn över stiftelsernas medelsplaceringar.

Uttalanden av allmän innebörd i remissyttrandena över sakkunnigförslaget. Innehållet i remissyttrandena, som avgavs redan på våren 1952, anknyter i övervägande grad till de särskilda punkterna i sakkunnigförslaget. I synnerhet är det de skilda frågeställningarna beträffande själva bankrörelsen som blivit närmare behandlade.

Mera allmänna uttalanden angående förslaget har gjorts av endast några få remissorgan.

Ingen remissinstans avstyrker, att de sakkunnigas förslag lägges till grund för lagstiftning. I ett par yttranden — *fullmäktiges i riksbanken* och *Svenska bankföreningens* — betonas emellertid önskvärdheten av att genomförandet av den föreslagna lagstiftningen rörande affärsbankernas verksamhet uppskjutes, tills man i ett sammanhang kunde bedöma de lagstiftningsfrågor, vilka rörde såväl affärsbanker som sparbanker och kassor för jordbrukskredit.

Beträffande sakkunnigförslaget i dess helhet förklarar *kommerskollegium*, att kollegiet funnit förslaget innebära en i stort sett tillfredsställande avvägning mellan å ena sidan de säkerhetsintressen, som banklagstiftningen hade att tillgodose, samt å andra sidan näringslivets berättigade intressen med avseende å kapitalförsörjningen. *Patent- och registreringsverket* uttalar, att verket i stort sett ej hade något att erinra mot det sätt, på vilket de sakkunniga löst sin uppgift att i lämplig utsträckning bringa banklagstiftningen i överensstämmelse med AL. *Svenska bankföreningen*, slutligen, framhåller, att förslaget i stort sett vore väl värt att läggas till grund för en blivande lagstiftning i ämnet.

Departementschefen har i huvudsak anfört följande. I svensk rätt erkännes numera endast aktiebolaget såsom företagsform för affärsbankerna. Att

det i görligaste mån bör råda överensstämmelse mellan den bolagsrättsliga regleringen beträffande bankaktiebolagen och allmänna aktiebolagsregler synes vara ett uppenbart önskemål. En dylik överensstämmelse har också förelegat intill senare år. Gällande lagstiftning om affärsbankerna — BL — har nämligen i betydande utsträckning utformats efter mönster av 1910 års aktiebolagslag, som ägde giltighet till årsskiftet 1947/1948. I och med ikraftträdandet av den nya aktiebolagslagen — AL — har som redan angivits vissa olikheter kommit att uppstå mellan de bolagsrättsliga stadgandena för affärsbankerna och den allmänna aktiebolagslagstiftningen. Redan till följd härav har en översyn av BL framstått som önskvärd.

En revision av gällande bankregler har emellertid vidare betingats av att dessa i de egentligt bankmässiga hänseendena ej är tillfredsställande anpassade efter det nuvarande lägets krav. Icke minst har detta givit sig till känna i fråga om reglerna rörande omfattningen av affärsbanks rätt till inlåning. I detta avseende har under ganska lång tid gällt en provisorisk lagstiftning, som kompletterat BL:s bestämmelser i ämnet. Andra avsnitt av BL, där ett reformbehov yppats, är stadgandena om skyldigheten att hålla kassareserv, vilka för övrigt också de kompletterats av provisoriska föreskrifter utanför BL, och reglerna angående banks befogenhet att utlämna lån utan särskild säkerhet, s. k. blancokrediter. I samband med sistnämnda regler står spørsmålet angående möjligheten att bevilja tidsbundna lån.

I det betänkande med förslag till ny lag om bankrörelse, som banklags-sakkunniga avgivit, har både de bolagsrättsliga och de egentligt bankmässiga frågorna behandlats.

Vad först angår banklagstiftningens anpassande efter AL:s regler har de sakkunniga ansett sig böra beakta, att bankaktiebolagen driver rörelse av särskild karaktär och att deras verksamhet är underkastad offentlig tillsyn även ur andra synpunkter än dem, som tillmätts avseende vid utformandet av stadgandena i AL. Som framgått av den redan lämnade redogörelsen för huvudgrunderna i sakkunnigförslaget har nämnda inställning hos de sakkunniga lett till att åtskilliga av de i AL införda kontrollföreskrifterna icke fått någon motsvarighet i förslaget. Så har AL:s regler om förberedande granskning genom registreringsmyndigheten av de s. k. stiftelsehandlingarna slopats. Vidare har förfarandet vid ökning av aktiekapitalet genom ny aktieteckning gjorts enklare än i AL, och de allmänna aktiebolagsbestämmelserna om skuldregleringsfond har icke efterbildats. Jämväl reglerna om den årliga redovisningen är i banklags-sakkunnigas förslag mindre ingående än för aktiebolagen i allmänhet. Ytterligare må nämnas att BL:s föreskrifter om revision ansetts vara tillräckligt betryggande även i fortsättningen, varför de sakkunniga ej funnit anledning att i denna del begagna AL:s mera utbyggda bestämmelser som förebild. I fråga om kraven på särskild röstpluralitet för vissa beslut om ändring i bolagsordningen föreslås slutligen lättnader i jämförelse med vad som gäller enligt AL.

Å andra sidan har de sakkunniga på några områden föreslagit ett bibe-

hållande av regler, som är mera restriktivt hållna i BL än i AL. Detta gäller bl. a. kravet på aktiekapitalets inbetalning vid registrering av aktiebolaget. På denna punkt har till och med en skärpning skett av hittillsvarande föreskrifter.

De sakkunnigas ståndpunkt i dessa hänseenden synes vara sakligt motiverad och har icke framkallat invändningar från remissinstansernas sida. Jag finner mig därför kunna biträda den allmänna uppläggningsen av lagförslagets regler i nu berörda delar.

I övriga bolagsrättsliga sammanhang har, i stort sett, reglerna i AL efterbildats i sakkunnigförslaget. AL:s bestämmelser i åtskilliga ämnen är synnerligen utförliga. Banklagstiftningens anpassande efter AL har medfört, att även det föreliggande lagförslaget delvis präglas av en detaljerad utformning, ett förhållande som icke kunnat undvikas, ehuru det i och för sig kunnat finnas fog för att vissa detaljföreskrifter meddelats i en administrativ författning. I viss ehuru mycket begränsad utsträckning har den metoden använts, att förslaget direkt hänvisar till bestämmelser i AL. Ej heller i nu antydda avseenden har jag någon väsentlig erinran att rikta mot förslaget.

Departementschefen anför vidare, att beträffande förgrundsfrågorna på det rent bankmässiga området, d. v. s. spörsmålen om blancokrediter, bundna lån, inlåningsrätt och kassareservplikt på åtskilliga punkter anmälts erinringar mot de sakkunnigas ställningstaganden. Kritiken avsåge emellertid mestadels detaljer. Grundlinjerna i de framlagda förslagen syntes däremot i stort ha vunnit anslutning.

Departementschefen fortsätter. Vad först angår inlåningsrätten har jag redan betonat önskvärdheten av att härvidlag få till stånd viss jämförelse mellan regelförslagen för affärsbanker, sparbanker och kassor för jordbrukskredit. Av sparbankssakkunnigas nu föreliggande förslag till ny lag om sparbanker framgår att sparbankssakkunniga för sparbankernas vidkommande rekommenderar samma regelsystem för inlåningsrätten som gällande sparbankslag innefattar. Detta system vilar ytterst på de principer, på vilka såväl de nuvarande som de föreslagna affärsbanksreglerna i ämnet är baserade. Jordbrukskassautredningen förordar däremot i sin förut nämnda promemoria, med syftning på alla de tre slagen av kreditinstitut, delvis nya grunder för bestämmande av inlåningsrättens omfattning. Jag har funnit promemoriaförslaget vara förtjänt av uppmärksamhet bl. a. med hänsyn till att det anvisar en enklare metodik än den som användes i de på traditionellt sätt konstruerade inlåningsreglerna. Med utgångspunkt från promemorian synes därför böra verkställas en undersökning av möjligheten att nå en enhetlig reglering av inlåningsrätten. Av skäl som jag närmare utvecklar i det särskilda kapitlet i ämnet kan emellertid en sådan undersökning icke komma till stånd i förevarande sammanhang. Tills vidare bör därför i enlighet med banklagssakkunnigas förslag hittillsvarande normer för bankernas inlåningsrätt äga fortsatt giltighet. De av de sakkunniga förordade jämkningarna av dessa normer har jag i viss utsträckning godtagit.

Regleringen av affärsbanks befogenhet att utge blancokrediter och bundna lån samt av skyldigheten att hålla kassareserv torde i huvudsak böra upp-
bäras av de grundsatser, som de sakkunniga uttalat sig för. Dock vill jag för-
utskicka, att jag beträffande den närmare utformningen av bestämmelserna
på dessa områden föreslår vissa avvikelser från vad de sakkunniga förordat.
Beträffande de bundna lånen vill jag vidare omnämna, att föreskrifterna här-
om enligt min åsikt bör återfinnas i själva banklagen och icke, såsom före-
slagits av de sakkunniga, enbart i bankernas bolagsordningar.

Då banklagssakkunnigas förslag även i de delar, som jag nu icke be-
rört, synes vara i det väsentliga väl avvägt, får jag förorda, att detsamma läg-
ges till grund för ny lagstiftning i ämnet.

De sakkunnigas förslag angående upprättande av ett separat bankregis-
ter torde motivera vissa följdändringar i annan lagstiftning, till vilka de sak-
kunniga icke framlagt några utkast i sitt betänkande. Eftersom sparbanks-
sakkunniga emellertid för sin del avgivit förslag om inrättande av särskilda
sparbanksregister samt ett genomförande av detta förslag skulle skapa be-
hov av ytterligare jämkningar i nyss åsyftad lagstiftning, vill jag förorda,
att frågan om dylika jämkningar upptas i samband med det lagstiftnings-
ärende, vartill sparbankssakkunnigas betänkande torde föranleda. Detsam-
ma synes böra gälla frågan om ändringar i den särskilda lagen angående
bankaktiebolags och sparbanks konkurs.

Huvudfrågor i propositionen

I detta avsnitt behandlas enbart spörsmålen om s. k. blancokrediter, bund-
na lån, inlåningsrätten och kassareservskyldigheten. Beträffande proposi-
tionens återstående innehåll hänvisas, i den mån redogörelse härför icke
lämnas nedan, till propositionen.

Blancokrediter

De sakkunniga. Bestämmelser om blancokrediter återfinnes i 56 § av de
sakkunnigas lagförslag och motsvarar med viss utbyggnad nu gällande
regler i 46 § första stycket BL.

Beträffande den i 46 § första stycket punkt 1) BL upptagna bestäm-
melsen om rätt för affärsbank att utlämna blancokrediter till stat, kommun
eller annan därmed jämförlig samfällighet erinrade de sakkunniga om att
denna sammanhängde med att de i densamma uppräknade låntagarna kunde
presumeras vara goda för sina förbindelser. De sakkunniga ifrågasatte,
om icke jämväl vägsamfällighet och vägförening enligt lagen om enskilda
vägar borde, främst med hänsyn till möjligheten för dessa samfälligheter
och föreningar att av medlemmarna uttaxera bidrag, kunde såsom kredit-
tagare anses jämförliga med kommun.

Frågan om behovet av en utvidgning av blancokreditgivningen har ingående behandlats av de sakkunniga. De sakkunniga framhåller, att de krediter som beviljats med direkt stöd av bestämmelserna i 46 § första stycket punkterna 2) och 3) BL om rätt för affärsbank bl. a. att under särskilda villkor bevilja affärsidkare kortvarig kredit i och för hans rörelse utan särskild säkerhet icke fått någon större omfattning. Detta sammanhänge till viss del med att begreppet kortvarig enligt bankernas bolagsordningar begränsats till att avse högst tre månader och att omsättning av dessa krediter ej medgäves. De sakkunniga hänvisade till att bestämmelsen om blancokrediter tillkommit på förslag av 1924 års bankkommitté, vilken i sitt betänkande (SOU 1927: 11) uttalat, att kortvariga krediter för affärsidkare i och för deras rörelse endast borde avse ren förlagskredit av kortvarig natur. Vad härmed borde förstås vore enligt nämnda kommitté beroende av förhållandena inom den ifrågavarande näringsgrenen. Enär sålunda blancokreditens längd anknötes till omloppstiden hos de tillgångar krediten finansierade samt denna tid kunde både under- och överstiga den i bolagsordningarna angivna tremånadersfristen, kunde enligt de sakkunnigas uppfattning varuomsättningens behov av blancokrediter i många fall icke tillgodoses, med mindre omsättning av krediten medgäves. De sakkunniga förordade därför en sådan uppmjukning av gällande praxis, att omsättning av tremånaderskrediter medgäves i de fall, där den bakomliggande affärstransaktionens egen natur krävde ett dylikt anstånd. För att den kortvariga krediten icke skulle få karaktär av stående förlagskredit, borde emellertid omsättning icke medges i sådan utsträckning att kredittiden komme att överskrida ett år.

De sakkunniga har vidare påmint om det vid skilda tillfällen betonade önskemålet om mera långfristiga blancokrediter åt småföretagarna.

De sakkunniga säger, att de icke kunnat bedöma hur stor betydelse en modifiering på denna punkt av nuvarande restriktionsbestämmelser om blancokredit i verkligheten skulle få. Under erinran om att här avsedda kreditbehov hittills kunnat väsentligen tillgodoses på olika sätt yttrar de sakkunniga:

Bankerna ha ej sällan beviljat lån mot borgenssäkerhet som i och för sig varit otillräcklig och där sålunda krediten helt eller i huvudsak beviljats i tilltro till låntagarens person och bärkraften av hans rörelse. Vidare har finansieringen av mindre och medelstora företag i stor utsträckning skett indirekt genom bankerna, i det krediter från dem möjliggjort för leverantörer att förlägga företag inom det senare ledet av distributionen och för avnämaren att lämna sina leverantörer förlagskrediter eller förskottslikvidier. På sina håll ha strävanden från de mindre företagen uppstått att frigöra sig från det kreditberoende i förhållande till leverantören eller avnämaren som nu angivna långivning kan skapa, och särskilda organ för tillhandahållande av krediter ha också bildats; rörelsemedel för dessa krediter ha mestadels lämnats av bankerna. I andra fall har utvecklingen gått i motsatt riktning och företag ha genom frivillig anslutning till en leverantör

— s. k. kedjebildning — sökt finna former för en ändamålsenlig och konkurrenskraftig distribution.

Sammanfattningsvis framhåller de sakkunniga, att, även om man ej med någon säkerhet kunde bedöma behovet av en lagändring, en sådan likväl förefölle motiverad, eftersom från de mindre företagens sida uttalats starka önskemål därom och en ändring, för vilken bankerna uttalat intresse, icke torde möta betänkligheter ur synpunkten av bankväsendets säkerhet. Emellertid borde försiktighet iakttagas beträffande den nu ifrågasatta utvidgningen av affärsbankernas rätt att bevilja blancokrediter. Utvidgningen vore nämligen en nyhet som innefattade ökat risktagande. Vidare finge det enligt de sakkunnigas mening antas, att utvidgningsbehovet komme att bli relativt måttligt. Med beaktande av nämnda synpunkter har de sakkunniga föreslagit, att affärsbank skulle äga rätt att bevilja kredit utan säkerhet — utöver vad i gällande lag vore medgivet — jämväl till idkare av hantverk och småindustri med ett belopp motsvarande högst en tiondel av bankens eget kapital samt att, tills ytterligare erfarenhet vunnits, ett maximalbelopp för högsta individuella kredit borde fastställas, vilket tills vidare torde kunna fixeras till 50 000 kronor.

De nu föreslagna blancokrediterna vore avsedda att utgå blott till sådana idkare av hantverk och småindustri, vilka icke själva kunde ställa kredit-säkerhet, men vilkas personliga förutsättningar att driva sin rörelse vore sådana, att desamma kunde anses utgöra tillräcklig garanti för att kreditförpliktelserna skulle fullgöras. Krediterna skulle hänföra sig till anläggningar i rörelsen eller driften av denna. För att en bank skulle ha trygghet för att en blancokredit som här avsåges icke bleve nödlidande, måste någon form av övervakning äga rum, t. ex. genom periodiska rapporter eller annan liknande anordning.

Yttrandena. I några av de avgivna yttrandena behandlas frågan om vilka låntagare, som kan beviljas blancokredit enligt *u n d a n t a g s b e s t ä m m e l s e n* under punkt 1).

Bank- och fondinspektionen anser att blancokredit bör liksom hittills kunna enligt förevarande bestämmelse beviljas Sveriges allmänna hypoteksbank, konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Svenska bostadskreditkassan och Svenska jordbrukskreditkassan, men däremot icke hypoteks- eller bostadskreditförening, sparbank, hypoteksaktiebolag, försäkringsbolag eller flottningsförening. Inspektionen ifrågasätter emellertid, om icke en sådan inrättning som centralkassa för jordbrukskredit i detta hänseende borde jämföras med jordbrukskreditkassan.

Svenska jordbrukskreditkassan uppger, att jordbrukets kreditkassor enligt rådande praxis inräknats bland de kategorier av låntagare, som kunnat få kredit i bank utan särskild säkerhet, samt hemställer — under erinran om att såväl jordbrukskreditkassan som centralkassorna har stadgar, som godkänts av Kungl. Maj:t — om erforderligt förtydligande av de sakkunnigas lagförslag i detta avseende.

I flera yttranden framhålles att sparbank bör såsom kredittagare kunna anses jämförlig med kommun. Av denna mening är bl. a. sparbanksinspektionen och sparbankssakkunniga.

I anslutning till de sakkunnigas uttalande, att vägsamfällighet och vägförening borde såsom kredittagare kunna anses jämförliga med kommun, ifrågasätter *bostadsstyrelsen*, om icke likställighet i detta avseende jämväl borde genomföras beträffande de vatten- och avloppssamfälligheter samt vatten- och avloppsföreningar, som skulle tillskapas, därest de förslag godtoges, som 1946 års vatten- och avloppssakkunniga framlagt i sitt år 1951 avgivna betänkande.

Beträffande löptiden för sådan »k o r t v a r i g» kredit, som i vissa fall kan utan särskild säkerhet beviljas affärsidkare, har de sakkunnigas förordande av en uppmjukning i tillämpningen biträtts av de remissinstanser, som yttrat sig härom, nämligen *bank- och fondinspektionen*, *Svenska bankföreningen* och *Sveriges köpmannaförbund*.

De sakkunnigas förslag om mera långfristiga blancokrediter till idkare av hantverk och småindustri har mötts med gillande i de yttranden, som behandlat denna fråga. Åtskilliga remissinstanser har emellertid framfört önskemål om att kreditmaximum för varje enskilt lån borde fastställas till högre belopp än det av de sakkunniga föreslagna samt att ifrågavarande blancokrediter borde kunna utgå jämväl till andra kategorier av låntagare.

Stockholms handelskammare framhåller sålunda, att intresset av att kunna erhålla nu ifrågavarande krediter torde vara lika befogat inom handeln som inom hantverket och småindustrien, samt uppger, att kostnaden i dagens läge för en nyetablering av exempelvis en modern livsmedelsaffär — av icke alltför obetydlig omfattning — torde belöpa sig till mellan 75 000 och 150 000 kronor.

Även *kommerskollegium*, *Svenska bankföreningen*, ett flertal andra handelskamrar samt *Köpmannaförbundet* och *Sveriges grossistförbund* förordar en utvidgning av möjligheterna att bevilja blancokrediter till att avse även handeln. Kollegium framhåller, att en sådan utvidgning måhända torde göra en omprövning erforderlig beträffande det högsta belopp av eget kapital, som varje bank ansåges böra få disponera för blancokrediter. Kollegium ville däremot icke, med hänsyn till arten av det klientel, som denna kreditform i första hand borde omfatta, förorda någon höjning av maximibeloppet för varje företagare.

Landsorganisationen anser, att den enligt förslaget utvidgade rätten till blancokrediter icke borde begränsas till idkare av hantverk och småindustri, eftersom fullt legitima kreditbehov kunde uppkomma även inom andra områden av näringslivet, t. ex. för servicenäringar av olika slag.

Beträffande den av de sakkunniga föreslagna begränsningen av de individuella beloppen till 50 000 kronor ifrågasätter *Industriförbundet*, *Grossistförbundet*, *Köpmannaförbundet* och *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* lämpligheten härav.

Industrieförbundet framhåller de under senare år starkt stigande kostnaderna för igångsättande och drift även av mindre företag och att betänkligheter icke syntes möta mot en höjning av det förut angivna maximibeloppet, eftersom bankernas utlåningsrätt i detta hänseende skulle i varje fall begränsas till en tiondel av det egna kapitalet. Förbundet förordar, att maximibeloppet fastställs till 100 000 kronor.

Köpmannaförbundet är av en liknande åsikt.

Grossistförbundet samt *hantverks- och småindustriorganisationen* vill, att lagtexten icke skall innehålla någon bestämmelse om maximibelopp för kredit till varje låntagare.

Departementschefen uttalar följande. Den centrala regeln för affärsbanks kreditgivning är att lån icke må beviljas utan att betryggande säkerhet ställs. Nödvändigheten av att upprätthålla denna grundsats torde icke gärna kunna ifrågasättas. Så har ej heller skett vare sig från de sakkunnigas eller från remissinstansernas sida. De frågeställningar, som anknyter till nämnda princip, rör i stället i vad mån avsteg från denna är tänkbara.

Att vissa modifikationer från huvudregeln kan vara på sin plats synes naturligt. Redan BL uppställer sådana. Som ett första undantag stadgas att blancokrediter må utlämnas till stat, kommun eller annan därmed jämförlig samfällighet ävensom till allmän kassa eller inrättning, vars reglemente blivit fastställt av Kungl. Maj:t, eller till bankaktiebolag eller utländskt bankbolag. Som framgått förordar de sakkunniga, att ifrågavarande undantagsstadgande oförändrat överföres till den nya banklagen. Under remissförfarandet har emellertid yppats önskemål om viss utvidgning av stadgandet. Så har både sparbanksinspektionen, svenska sparbanksföreningen och sparbankssakkunniga uttalat sig för att undantaget skulle gälla även krediter till sparbank. Jag finner detta önskemål vara berättigat och vill därför biträda detsamma. Som sparbanksföreningen framhåller måste presumtionen, att de i förevarande undantagsregel angivna låntagarna är goda för sina förbindelser, anses vara tillämplig även å sparbankerna. Ett uttryck härför är att sparbankslagen medger sparbank att utlämna blancokrediter till annan sparbank. Skulle i särfall uppkomma tvekan om det lämpliga i att sparbank beviljas affärsbankslån utan att ställa säkerhet — sådan tvekan skulle väl närmast inställa sig när fråga är om sparbanker av den allra minsta storleksklassen — ankommer det givetvis på affärsbanken att bedöma, huruvida blancokrediten är förenlig med skälig omsorg om affärsbankens trygghet. Undantagsregeln föreskriver ju icke skyldighet att utlämna blancokrediter till de i densamma uppräknade låntagarna. Regeln vill endast skänka viss befogenhet att efterge kravet på särskild säkerhet.

Gällande utformning av nu diskuterade undantagsstadgande har i ett par avseenden framkallat spörsmål angående den rätta tolkningen av stadgandet. Ett av dessa spörsmål hänför sig till uttrycket »annan därmed jämförlig samfällighet». Banklagssakkunniga ifrågasätter sålunda, om icke vägsam-

fällighet och vägförening enligt lagen om enskilda vägar borde inbegripas under uttrycket och följaktligen anses likställda med kommun vad angår möjligheten att erhålla blancokrediter. I anslutning härtill har en remissmyndighet gjort sig till förespråkare för meningen, att förevarande stadgande borde tillåta blancokrediter också till sådana samfälligheter och föreningar, som skulle bildas, därest de förslag, 1946 års vatten- och avlopps-sakkunniga framlagt, bleve genomförda.

I förarbetena till nuvarande bestämmelser angående blancokrediter återfinnes icke några klaggörande uttalanden om innebörden av uttrycket »därmed jämförlig samfällighet». Emellertid är att märka att sparbankslagens regel om blancokrediter begagnar sig av ett begrepp, som rimligen måste anses utgöra en direkt motsvarighet till här berörda uttryck i affärsbankslagstiftningen. Sparbankslagen medger lån utan säkerhet till kommun eller »dylik samfällighet». Beträffande tolkningen av sistnämnda begrepp står viss vägledning till förfogande. Bl. a. har lagrådet kommenterat begreppet i sitt yttrande över förslaget till lag om enskilda vägar. Enligt yttrandet betraktade lagrådet det som ett givet förhållande, att de fördelaktiga villkor, sparbankslagen godtog för lån till kommun eller »dylik samfällighet», icke utan lagändring vore gällande för lån till vägsamfällighet eller vägförening jämlikt lagen om enskilda vägar. Sparbankssakkunniga har, med stöd av bl. a. lagrådsyttrandet, kommit till den slutsatsen, att sparbankslagens term »dylik samfällighet» endast kan avse samfällighet, som är av offentligrättslig natur och således direkt kan jämföras med kommun. En lagändring, som skulle tillåta blancokrediter även till andra samfälligheter, har sparbankssakkunniga icke varit benägna att föreslå. Presumtionen, att de offentligrättsliga samfälligheterna kunde förväntas vara goda för sina förbindelser, sammanhängande nämligen med det vidsträckta taxeringsunderlag, dessa samfälligheter vilade på. Ett likvärdigt taxeringsunderlag torde endast undantagsvis finnas för övriga samfälligheter, har sparbankssakkunniga uttalat.

Den mening, sparbankssakkunniga hävdade angående innebörden av sparbankstermen »dylik samfällighet», har enligt min uppfattning sitt berättigande också vid tolkningen av »därmed jämförlig samfällighet» i affärsbankregeln. Jag är icke beredd att tillstyrka en lagändring med syfte att vidga ifrågavarande regels tillämpningsområde till att avse samfälligheter utanför den offentligrättsliga kretsen. Det måste beaktas, att de icke offentligrättsliga samfälligheterna är av ytterst heterogen natur. Såsom exempel kan hänvisas till att de omnämnda vägsamfälligheterna kan bestå av endast två fastigheter. Detsamma gäller de samfälligheter för vatten och avlopp, vilka förts på tal. Den mångskiftande arten av de icke offentligrättsliga samfälligheterna medför svårigheter att avgöra dessas kreditvärde. Frågan om blancokrediter till samfälligheter erbjuder därför icke någon jämförelse med det förut behandlade spörsmålet om sådana krediter till sparbankerna.

Beträffande den praktiska tillämpningen av förevarande undantagsregel i vad den tillåter blancokrediter till allmän kassa eller inrättning, vars reglemente blivit fastställt av Kungl. Maj:t, har bank- och fondinspektionen i

sitt remissyttrande anfört, att dylika krediter borde kunna lämnas, icke bara som hittills till Sveriges allmänna hypoteksbank, konungariket Sveriges stadshypotekskassa och svenska jordbrukskreditkassan, utan även till centralkassa för jordbrukskredit. Också från jordbrukskasserörelsens egen sida har begärts ett förtydligande angående lagregelns innebörd på denna punkt.

Ur formell synvinkel synes icke möta hinder mot att centralkassa inbegripes under stadgandet, eftersom sådan kassa icke får träda i verksamhet utan att ha godkänts av Kungl. Maj:t. Då därtill kommer att centralkassorna får anses väl konsoliderade ansluter jag mig till åsikten, att jämväl dessa kassor bör kunna åtnjuta affärsbankskrediter utan särskild säkerhet. En motsvarande förmån kan däremot icke tillkomma jordbrukskassorna, som för övrigt faller utanför kategorien kassor med reglementen fastställda av Kungl. Maj:t. Det må tilläggas, att jordbrukskassorna enligt gällande författning har att befatta sig med inlåningen endast i visst speciellt hänseende.

BL:s andra undantag från kravet på särskild säkerhet vid kreditgivningen innebär, att kortvarig kredit utan särskild säkerhet kan beviljas affärsidkare i och för hans rörelse, därest med hänsyn till omständigheterna ändå kan anses föreligga trygghet för förbindelsens fullgörande. Ändamålet med undantagsregeln har närmast varit att tillgodose varuomsättningens behov av blancokrediter. Även denna regel har banklagssakkunniga utan ändring infört i sitt förslag till ny banklag. Emellertid hänvisar de sakkunniga till att begreppet kortvarig i praxis fått en så snäv syftning, att löptiden för de med stöd av regeln beviljade blancokrediterna ofta blivit kortare än omloppstiden hos de tillgångar, för vilkas finansierande krediterna upptagits. De sakkunniga förordar därför en sådan uppmjukning av praxis, att omsättning av hithörande krediter tillåtes i de fall, där den bakomliggande affärstransaktionens egen natur fordrar ett dylikt anstånd. Dock borde en längre kreditid än ett år icke få komma i fråga. Jag har icke någon erinran att anföra mot de sakkunnigas rekommendation, som biträts uti remissuttalandena i ämnet. Emellertid vill jag i likhet med de sakkunniga själva samt bank- och fondinspektionen betona vikten av att löptiden för de krediter, om vilka här är fråga, icke får sådan längd, att krediterna erhåller karaktär av s. k. stående förlagslån. Jag anser det alltså angeläget, att lånen bibehåller sin karaktär av verkligt kortvarig kredit.

BL meddelar avkall från det principiella kravet på särskild creditsäkerhet även så till vida som BL godtar, att affärsbank diskonterar av vederhäftig person dragen växel, betalbar å annan ort, ehuru accept å växeln icke erhållits. Ej heller härvidlag innefattar sakkunnigförslaget någon ändring.

De sakkunniga har slutligen ansett, att banklagstiftningen i ännu ett avseende bör öppna möjlighet till blancokrediter. Utöver de nu behandlade stadgandena med motsvarigheter i BL har de sakkunniga nämligen föreslagit en regel, enligt vilken kredit utan särskild säkerhet må lämnas idkare av hantverk eller småindustri till ett belopp i varje särskilt fall av högst 50 000 kronor och sammanlagt högst en tiondel av bankens eget kapital. De kredit-

anspråk, man närmast velat möta med detta stadgande, avser anläggnings- eller förlagsfinansiering, och eftersom här icke uppställts någon fordran på kortfristighet, kan krediterna i detta fall få formen av även stående lån.

Departementschefen erinrar vidare om att småföretagarnas behov av nu ifrågavarande krediter gång efter annan understrukits samt fortsätter. Också har de sakkunnigas förslag på denna punkt hälsats med största tillfredsställelse av talesmännen för småföretagarnas intressen. Från bankhåll har uppgivits att förslaget står i samklang med önskemål från bankernas egen sida. Avgörande vikt måste emellertid tillmätas frågan, huruvida förslaget kan väcka betänkligheter ur synpunkten av insättarnas trygghet. De sakkunniga har uttalat, att så icke torde vara fallet, och denna ståndpunkt har under remissförfarandet icke mött gensaga vare sig från tillsynsmyndigheten eller från annat remissorgan.

I detta sammanhang hänvisar departementschefen till proposition till 1954 års riksdag (nr 210) angående statsgaranti för lån till hantverks- och småindustriföretag under framhållande att däri dels betonades vikten av att dessa företag erhöles tillräckligt kapital för att upprätthålla och om möjligt öka sin produktionsförmåga, dels förutsattes att de föreslagna möjligheterna till statsgaranterade lån och blancokrediter kunde komplettera varandra som medel att befrämja småföretagarnas kapitalförsörjning.

Departementschefen yttrar vidare. Under åberopande av anförda omständigheter får jag tillstyrka sakkunnigförslaget på förevarande område. Jag vill emellertid betona, att den föreslagna bestämmelsen innefattar en betydande utvidgning av affärsbankernas hittillsvarande befogenheter att utlämna lån utan särskild säkerhet. Bankerna kommer härigenom att utsätta sig för ökade risker. Dessas storleksordning låter sig icke bestämma på förhand, och som de sakkunniga uttalat, bör därför försiktighet iakttas vid reformens genomförande. Vissa begränsningar av kreditbeloppen synes med hänsyn härtill vara nödvändiga. Den av de sakkunniga i detta avseende föreslagna regeln, att krediterna sammanlagt skall få uppgå till högst en tiondel av bankens eget kapital, finner jag väl avvägd. I fråga om den individuella begränsningen av krediterna vill jag däremot förorda, att maximigränsen höjes till 75 000 kronor.

I likhet med åtskilliga remissinstanser är jag icke fullt övertygad om lämpligheten av att ifrågavarande blancokrediter uttryckligen förbehålles hantverk och småindustri. En dylik strikt begränsning skulle icke kunna undgå att föranleda tveksamhet i tillämpningen. Åtskilliga verksamhetsgrenar inom näringslivet är sålunda av den arten, att det är oklart, huruvida de är att hänföra under hantverk och småindustri. Bl. a. kan i detta avseende pekats på servicenäringar av olika slag. Också vad gäller handeln måste det sägas, att det skulle vara oegentligt att helt utestänga denna näringsgren från förevarande krediter. Oaktat dessa primärt avsetts för hantverk och småindustri, vill jag därför förorda en regeljämkning därhän, att krediterna skall kunna lämnas småföretagare i gemen. Detta begrepp bör därvid ges relativt vid tolkning, så att från ifrågavarande kreditgivning icke

bör vara uteslutna företagare inom trädgårds- och jordbruksnäringen. Härvid torde böra beaktas att termen småföretagare inom jordbruksnäringen i nu förevarande sammanhang icke bör ges lika snäv innebörd som termen småbrukare. Såsom småföretag och därmed i och för sig berättigat till här avsedda lån måste nämligen anses jordbruk av den storleksordningen, att det med hänsyn till jordbruksrörelsens omfattning kan jämföras med företag inom andra branscher, vilket kan komma i fråga för nu omförmälda blancokrediter.

Jag vill rekommendera, att bankerna iakttar viss försiktighet vid värderingen av fordringar på grund av dessa lån. Därjämte får jag instämma i de sakkunnigas mening, att bank, som beviljat blancokredit av här åsyftat slag, i regel måste på något sätt kunna följa företagets ställning under den tid, krediten äger bestånd, exempelvis genom periodiska rapporter eller annan liknande anordning. Det bör åvila tillsynsmyndigheten att ge akt på att banken verkligen står i dylik fortlöpande kontakt med företaget. Likaså förutsätter jag, att tillsynsmyndigheten över huvud taget ägnar särskild uppmärksamhet åt de praktiska verkningarna av förevarande nya regel.

Bundna lån

Efter att ha redogjort för gällande ordning beträffande affärsbankernas möjligheter att lämna bundna lån, de sakkunnigas förslag samt remissyttrandena över förslaget anför departementschefen följande:

De sakkunnigas förslag i förevarande del går ut på att bolagsordningarna för affärsbankerna skulle få medge dessa att i viss utsträckning lämna tidsbundna lån. Närmare bestämt skulle sådana få beviljas till ett sammanlagt belopp, som motsvarade 20 procent av det egna kapitalet, och med en maximistorlek för varje särskilt lån av 100 000 kronor. En längsta löptid av förslagsvis tio år skulle föreskrivas.

Oaktat affärsbankerna hittills icke haft befogenhet att bevilja bundna lån, har de kortfristiga lånen genom fortlöpande prolongering ofta kommit att i praktiken få karaktären av långfristiga. Detta har vitsordats på bankhåll, varifrån likväl betonats att det i vissa fall måste vara till fördel för låntagaren att redan från början få lånet bundet på längre tid. Icke minst för småindustri och hantverk synes det vara ett stort intresse att erhålla möjligheter till bunden upplåning, något som bekräftats under remissförfarandet. Med hänsyn härtill och då de sakkunnigas utredning synes utvisa, att affärsbankernas likviditet icke skulle äventyras av att bundna lån finge förekomma inom en begränsad ram, vill jag icke motsätta mig detta. Beträffande de enskilda lånens storlek finner jag dock, att maximibeloppet skäligen kan höjas till 150 000 kronor. Att som hantverks- och småindustriorganisationen ifrågasatt slopa bestämmelsen om maximibegränsning av de individuella lånen finner jag däremot icke välbetänkt. Ej heller kan jag biträda organisationens mening, att en längsta löptid av tio år är alltför snäv.

I likhet med vissa remissinstanser är jag av den åsikten, att grundbestämmelserna på hithörande område bör upptas i själva banklagstiftningen. Rätten att bevilja bundna lån inverkar som redan antytts på bankernas förmåga att upprätthålla sin betalningsberedskap, och regleringen av denna rätt är följaktligen av central betydelse. De närmare föreskrifterna rörande utformningen av de bundna lånen torde däremot kunna präglas av vissa olikheter bankerna emellan och bör i enlighet härmed höra hemma i bolagsordningarna. Dessa bör alltså innehålla supplerande regler i ämnet.

Ehuru de sakkunniga tänkt sig, att de bundna lånen i regel skulle utformas som amorteringslån, har de icke velat uppställa amortering såsom ett obligatoriskt villkor. Enligt min egen uppfattning bör i detta hänseende göras en åtskillnad mellan de lån, för vilka säkerheten utgöres av borgen, och övriga bundna lån. Lämpligheten av att enbart borgen skall få tjäna som säkerhet för bundet lån kan över huvud taget ifrågasättas. Om man likväl godtar borgenssäkerhet — jag har efter någon tvekan funnit mig icke böra föreslå avvikelse från sakkunnigförslaget i detta hänseende — synes beträffande de bundna borgenslånen böra i lag stadgas amorteringsskyldighet. Ett undantag från stadgandet är dock berättigat såvitt angår lån, för vilket kommun eller därmed jämförlig samfällighet är ansvarig i egenskap av huvudgäldenär eller löftesman.

Liksom bank- och fondinspektionen anser jag, att den individuella begränsningen bör avse det högsta sammanlagda belopp, som kan tilldelas en och samma låntagare.

En speciell fråga i detta sammanhang är, huruvida bundna lån, för vilkas fulla gäldande staten är ansvarig, bör följa samma regler som är avsedda att tillämpas för övrig bunden långivning. Jag vill erinra om att även gällande sparbankslagstiftning tillåter, att tidsbundna lån beviljas inom viss ram. Bundna sparbankslån av vissa särskilda kategorier inbegripes emellertid icke inom denna ram. Hit hör bl. a. lån, för vilka staten iklätt sig garanti. Jämväl bankaktiebolagen torde böra beredas möjlighet att — utöver den kvot som enligt vad jag nyss sagt bör finnas för bunden långivning — mottaga statsgaranterade bundna lån. Med hänsyn till de särskilda krav, som måste ställas på affärsbankernas likviditet, bör emellertid i lagen anges en maximigräns jämväl för denna bundna långivning. Den frihet som i detta hänseende gäller för sparbankerna är betingad av den särskilda strukturen hos sparbankernas rörelse. Extrakvoten för de statsgaranterade bundna lånen torde åtminstone tills vidare böra begränsas till fem procent av bankens eget kapital. Skulle det framdeles visa sig önskvärt att bereda garantilånen ett vidgat utrymme, får undersökas huruvida under då rådande omständigheter en ökning av fem-procentkvoten är möjlig utan att likviditetsskyddet äventyras. Här ifrågavarande garantilån synes ej böra vara underkastade vare sig individuell begränsning, amorterings tvång eller bestämmelse om längsta löptid.

På anförda skäl förordar jag, att i den nya banklagen införes ett särskilt lagrum, vilket

dels såsom en normalregel fastslår, att affärsbank, där lån icke är ställt att betalas inom sex månader, skall förbehålla sig rätt att uppsäga lånet till återbetalning senast inom sagda tid,

dels medger att bank, i enlighet med närmare bestämmelser i bolagsordningen, utan hinder av nyssnämnda regel utlämnar lån med längre återbetalningstid än sex månader till sammanlagt belopp högst motsvarande 20 procent av bankens eget kapital, dock att bundna lån mot statsgaranti får överskrida nämnda procentgräns med sammanlagt 5 procent av bankens eget kapital,

dels i fråga om bundet lån, för vilket statsgaranti icke lämnats, föreskriver en begränsning av lånebeloppet till 150 000 kronor för varje låntagare samt en längsta löptid av tio år,

dels ock i fråga om bundet lån, för vilket statsgaranti icke lämnats och beträffande vilket säkerheten utgöres av borgen av annan än kommun eller därmed jämförlig samfällighet, ålägger låntagaren årlig avbetalning i förhållande till den tid, för vilken lånet beviljats.

De av mig föreslagna lagbestämmelserna har upptagits i 57 § av departementsförslaget.

Inlåningsrätten

Rörande innehållet i nuvarande lagbestämmelser om inlåningsrätten, de sakkunnigas förslag och remissyttrandena samt övriga framställningar och yttranden i ämnet hänvisas till propositionen.

Departementschefen. Inledningsvis erinrar departementschefen om att lagstiftningen angående affärsbankerna sedan länge krävt, att ett visst förhållande mellan bankens eget kapital och inlåningen iakttoges. Kravet hade betingats av omsorgen om insättarnas trygghet. Största delen av de insatta medlen placerades nämligen i lån eller andra tillgångar, som vore förenade med förlustrisker. Mot dessa risker måste bankens eget kapital bereda insättarna ett skydd. Den logiska konsekvensen bleve då, att det egna kapitalet borde stå i viss proportion till inlåningen.

Departementschefen yttrar vidare. Tydligt är emellertid att inlåningens relativa storlek erbjuder intresse icke enbart ur synpunkten av insättarnas trygghet. Inlåningens omfattning bestämmer utlåningens, och frågan om inlåningsrätten är därför också ett spørsmål om rätten till kreditgivning. Med hänsyn till detta samband mellan in- och utlåning har det ibland ifrågasatts, om icke reglerna angående inlåningsrätten borde påverkas av penningpolitiska aspekter på kreditvolymens storlek. Exempelvis fann denna mening vissa förespråkare i samband med införandet av 1946 års provisoriska reglering av inlåningsrätten. Närmast i anledning härav har även de sakkunniga upptagit spørgsmålet om vilka syften som ytterst borde bestämma inriktningen av reglerna om inlåningsrätten. De sakkunniga har därvid understrukt, att ett och samma regelsystem en-

dast med betydande praktiska olägenheter skulle kunna utnyttjas både för inlåningsreglernas traditionella syfte att trygga insättarna och för det penningpolitiska behovet av kontroll över kreditvolymen. Bl. a. har de sakkunniga pekats på att bankerna företedde avsevärda olikheter i fråga om den faktiska kapitalrelationen. Ur penningpolitisk synpunkt motiverade skärpningar av inlåningsreglerna skulle därför få mycket ojämna verkningar, i det att en regel, som vore väl avvägd med hänsyn till kreditgivningen i banker med låg kapitalrelation, icke skulle få någon som helst begränsande effekt för andra banker med hög kapitalrelation. För att få dylik effekt för alla banker skulle skärpningen behöva gå så långt, att den för banker med låg, ehuru ur solvenssynpunkt nöjaktig kapitalrelation innebure tvång till en drastisk nedskärning av inlåningen. Att till motverkande av dessa olägenheter använda olika relationstal för skilda grupper av banker vore ej heller tillfredsställande.

Vid arbetet på banklagstiftningens omdanande efter moderna krav synes det icke vara riktigt att bortse från det allmännas intresse av att kunna utöva inflytande över kreditgivningens omfattning. Icke minst vid utformandet av inlånings- och kassareservbestämmelser kan ett hänsynstagande till penningpolitiska önskemål te sig påkallat. Framför allt torde det vara motiverat, att dessa önskemål tillmätas erforderligt avseende vid bestämmandet av kassareservens minimistorlek antingen själva banklagens likviditetsregler präglas härav eller de penningpolitiska intressena kommer till uttryck i en för deras tillgodoseende särskilt avsedd, fristående kassareservlagstiftning. Till detta spørsmål återkommer jag vid den närmare behandlingen av kassareservfrågan. Beträffande inlåningsbestämmelsernas användbarhet som medel för en penningpolitisk reglering synes läget däremot vara ett annat. De sakkunnigas uppfattning, att inlåningsreglerna icke utan stora praktiska olägenheter kan tilldelas funktionen som penningpolitiskt instrument, synes sålunda icke kunna gendrivas. Uppfattningen har för övrigt vunnit stöd i vad fullmäktige i riksbanken uttalat i sitt yttrande över jordbrukskassautredningens omförmälda promemoria. Även enligt fullmäktiges åsikt vore det möjligt att, med den struktur de svenska penninginstituterna nu har, inlåningsregler icke är så väl lämpade som medel för en reglering av kreditvolymen eller för en mera specialiserad, selektivt verkande kreditkontroll. Med hänsyn till det anförda vill jag icke invända mot att inlåningsreglernas hittillsvarande syftemål — att trygga insättarna — får på ett avgörande sätt ge karaktär också åt den nya banklagens inlåningsregler.

Vad därefter angår den tekniska konstruktionen av inlåningsreglerna har de sakkunniga i det väsentliga bevarat regelsystemet i gällande provisoriska lagstiftning rörande inlåningsrätten. Detta system anknyter ganska nära till hittillsvarande inlåningsregler för sparbankerna och för jordbrukskasserörelsens centralkassor. Gemensamt för affärsbanks-, sparbanks- och centralkassereglerna är att de i princip kräver vissa relationer mellan eget kapital och inlåningen, samtidigt som de från kapitaltäckningskravet helt

eller delvis undantar vissa placeringar, vilka anses så betryggande, att de i sig själva bereder fullständig respektive begränsad risktäckning för motsvarande inlåning. Dock är att märka att förteckningen över de täckningsfria eller delvis täckningsfria tillgångarna icke är densamma för affärsbanker, sparbanker och centralkassor. Variationerna har fått sitt berättigande av den olika inriktningen av verksamheten hos de tre slagen av kreditinrättningar.

De nuvarande inlåningsreglerna — affärsbankernas likaväl som sparbankernas och centralkassornas — är produkten av en fortgående utveckling mot allt mera liberala gränser för inlåningsrättens omfattning. I fråga om affärsbankerna kan de viktigaste faserna av nämnda utveckling avläsas i den förut lämnade historiken. Som denna utvisar har de upprepade ändringarna och kompletteringarna av de ursprungliga reglerna nästan undantagslöst föranletts av att bankernas inlåning tenderat att överskrida den ram, reglerna skapat. De successiva regeljämkningarna har vidtagits i syfte att mildra dessa svårigheter, och det regelsystem, som efter hand vuxit fram, måste därför i stort karakteriseras som en anpassning efter den faktiska inlåningsvolymens ökning.

I jordbrukskassautredningens promemoria har med fog hävdats att gällande inlåningsregler under sådana omständigheter knappast kan påstås vara ett resultat av mera djupgående principiella överväganden om storleken av den maximala inlåning som får anses förenlig med kreditinrättningarnas säkerhet. Vidare har i promemorian påtalats den placeringsdirigerande effekt, som de nuvarande inlåningsreglerna ägde genom de inbördes varierande bestämmelserna om täckningsfrihet för vissa tillgångar. Enligt promemorian hade denna effekt av reglerna i viss mån kommit att undanskymma reglernas funktion att trygga insättarna. Ytterligare har bl. a. anmärkts att gällande regler vore onödigt komplicerade och därför också svåra att överblicka till sina verkningar. Det alternativ till nuvarande regelkonstruktion, vilket skisserats i promemorian, innebär att kapitaltäckningskravet direkt tar sikte på placeringarna, ej på inlåningen som sådan. Placeringarna indelas i tre grupper, allt efter trygghetsgraden. Den mest kvalificerade gruppen kräver icke någon kapitaltäckning, medan placeringarna i de övriga två skall motsvaras av eget kapital enligt skilda procenttal. Gruppindelningen av placeringarna är tänkt att bli gemensam för affärsbanker, sparbanker och centralkassor.

I vad promemorians regelförslag grundas på en uppdelning av placeringarna i skilda klasser representerar förslaget icke någon mera väsentlig avvikelse från de hittillsvarande inlåningsreglerna, vilka också de kan sägas åstadkomma en motsvarande gruppering av placeringarna. Den betydelsefulla nyheten är att gruppindelningen är enhetlig för de olika kreditinrättningarna. Promemorians regelutkast är emellertid närmast ett principförslag och innefattar sålunda icke ett fullständigt utarbetat system, vilket nu skulle kunna läggas till grund för lagstiftning i ämnet. Innan ställning tas till frågan om en omläggning av inlåningsreglerna efter

de av jordbrukskassutredningen föreslagna linjerna måste de med inlåningsrätten sammanhängande problemen ytterligare övervägas. Härvid bör särskilt uppmärksammas de spörsmål rörande gränsdragningen mellan olika kreditinstitut, som skulle aktualiseras vid införandet av enhetliga inlåningsbestämmelser. Självfallet bör vid en sådan utredning hinder icke möta att till bedömande uppta även andra gränsdragningsproblem avseende kreditinstitutens verksamhetsområden. Skulle vid de fortsatta övervägandena speciella omständigheter visa sig böra föranleda att särregler i ett eller annat avseende bibehålles, bör motiveringen härför klart anges. Såsom jag tidigare antytt har de nuvarande inlåningsreglerna framkommit utan att olikheterna dem emellan direkt kunnat härledas ur reglernas avsedda funktion att trygga insättarna. Enligt min uppfattning bör emellertid den ifrågasatta utredningen icke få föranleda ytterligare anstånd med genomförandet av den nya banklagstiftningen. Med hänsyn härtill vill jag föreslå, att man i en ny lagstiftning tills vidare i enlighet med banklagssakkunnigas förslag bibehåller hittillsvarande regelsystem beträffande inlåningsrätten. När nyss antydda överväganden i sinom tid verkställts, skulle sedan definitivt kunna avgöras huruvida de traditionella reglerna bör ersättas med annorlunda konstruerade bestämmelser.

Med denna ståndpunkt är det naturligt att för närvarande inta en försiktig hållning till framkomna förslag om förändringar och tillägg i rådande regelsystem. Dock bör sådana jämkningar i systemet, vilka kan förutsättas icke försvåra en eventuell framtida enhetligare reglering på detta område, kunna genomföras nu i den mån de i övrigt finnes välmotiverade.

Departementschefen anmärker, att affärsbankerna vore oförhindrade att emittera egna förlagslån, samt fortsätter. Förlagsupplåning är emellertid för närvarande icke undantagen från den inlåning, som kräver täckning i det egna kapitalet. De sakkunniga har ansett en ändring härvidlag vara påkallad. Eftersom förlagslånegivarna såsom sämre prioriterade än bankens övriga borgenärer i realiteten stärkte insättarnas trygghet genom sitt tillskott av kapital, borde detta tillskott icke skäligen hänföras till den täckningskrävande inlåningen, anfördes det i betänkandet.

De sakkunnigas prövning av förlagskapitalets ställning har emellertid föranlett ännu mera långtgående förslag. Dessa innebär, att förlagskapitalet i viss utsträckning skall jämföras med bankens eget kapital och sålunda kunna tjäna som underlag för inlåning. Närmare bestämt skulle förlagskapital högst till ett belopp, motsvarande halva aktiekapitalet, betraktas som inlåningsgrundande, dock att härför skulle erfordras att minst fem år återstode till dess förlagslånet förfölle. Sistnämnda förbehåll har motive-rats med att en successiv avveckling av ett förlagslån, vilket utgjorde grundval för inlåningen, borde vara den naturliga ordningen. Blev förlagslånet icke successivt återbetalat under löptiden, skulle nämligen bankens inlåningsrätt plötsligt beskäras vid förfalldagens inträde, vilket icke kunde anses som tillfredsställande.

De skäl, som åberopats för att förlagslånen skulle få en annan ställning i nu omnämnda båda avseenden, är även enligt min egen uppfattning i princip hållbara. Spörsmålet om förlagsupplåningsens inlåningsrättsliga behandling är emellertid av den beskaffenhet, att ett slutligt ståndpunktstagande bör ske först i samband med övervägandena om gemensamma inlåningsregler för de olika typerna av inlåningsinstitut. I avvaktan härpå torde det dock, i anslutning till vad riksbanksfullmäktige förordat, böra öppnas möjlighet för Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall medge bank rätt dels att avdra förlagsupplåning från inlåningen, dels att högst till belopp motsvarande halva aktiekapitalet lägga förlagskapital till grund för inlåning. Lämpligheten av att uppställa viss återstående minsta löptid såsom förutsättning för att förlagslån skall få vara inlåningsgrundande synes starkt kunna ifrågasättas. Godtas det av mig förordade systemet med dispens, torde det emellertid icke vara erforderligt att nu ta slutlig ställning i denna fråga utan torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva de närmare villkoren för dispens. Som fullmäktige i riksbanken uttalat bör gälla att Kungl. Maj:t i här omförmälda tillståndsärenden skall inhämta yttrande från fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret samt tillsynsmyndigheten.

Även i fråga om gruppindelningen av placeringarna har de sakkunniga förordat vissa jämkningar. Dessa berör emellertid icke kretsen av de placeringar, vilka betraktas som helt täckningsfria (kassa och bankmedel, skattkamarväxlar samt korta guldkantade obligationer). Däremot har under remissförfarandet från ett par håll framförts önskemål om viss utvidgning av denna placeringsgrupp. Så har till en början svenska jordbrukskreditkassan hemställt, att såsom täckningsfria placeringar måtte anses jämväl tillgodohavanden hos kassa för jordbrukskredit samt å dylik kassa dragna checkar och av kassan utställda egna växlar. Jag kan tillstyrka denna hemställan i vad den avser tillgodohavanden hos svenska jordbrukskreditkassan och centralkassa ävensom å dessa kassor dragna checkar och av dem utställda växlar. Det må erinras om att tillgodohavande hos centralkassa anses som täckningsfri placering redan enligt gällande sparbanksregler. En ändring på denna punkt skulle alltså i sin mån vara ägnad att befrämja enhetlighet. Vidare kan jag ge min anslutning till sparbanksinspektionens mening, att även andra tillgodohavanden hos bank än de, som är betalbara vid anfordran eller efter blott en dags uppsägning, bör kunna hänföras till den helt täckningsfria gruppen. Som inspektionen anfört saknas det skäl att i förevarande avseende upprätthålla så starka krav som hittills på likviditeten hos de tillgångar, som skall kunna komma i fråga. Varken i gällande sparbanks- och centralkasseregler eller jordbrukskassautredningens regelförslag återfinnes motsvarande fordran på avistanatur hos de placeringar, som helt undantas från täckningskravet.

De placeringar, som är täckningsfria till 75 procent av sitt värde, utgöres för närvarande av dels korta och fullgoda men ej guldkantade obligationer, dels långa fullgoda obligationer, såväl guldkantade som andra. En-

ligt de sakkunnigas uppfattning är den betydande eftergiften på täckningskravet för de långa obligationerna icke försvarlig. De sakkunniga har därför förordat, att de långa obligationerna framdeles icke skall inräknas bland de täckningsfria tillgångarna.

Sakkunnigförslaget på denna punkt har väckt invändningar från ett stort antal remissinstanser. I likhet med dessa finner jag, att vad de sakkunniga anfört icke kan anses utgöra tillräcklig grund för att nedflytta de långa obligationerna till den minst privilegierade placeringsgruppen. Som exempelvis fullmäktige i riksbanken påpekat skulle för övrigt ett genomförande av de sakkunnigas förslag minska bankernas benägenhet att förvärva långa obligationer och därmed begränsa omfånget av den under senare år uppbyggda obligationsmarknaden för bl. a. statens och hypoteksinstitutens långa upplåning. Icke heller anser jag det påkallat att beträffande de långa obligationerna sänka det procenttal, som anger till vilken del täckningsfrihet skall råda. Jag förordar sålunda, att de långa obligationerna får behålla den grad av täckningsfrihet, som de för närvarande åtnjuta.

Beträffande differentieringen av placeringarna har de sakkunniga slutligen föreslagit, att vissa bottenlån i fastigheter hädanefter skall i begränsad omfattning hänföras till de täckningsfria tillgångarna. De bottenlån, som avses, är fordringar, för vilka säkerheten utgöres av inteckning inom 60 procent av senast fastställda taxeringsvärdet uti annan i stad, köping eller municipalsamhälle belägen fastighet än industrifastighet eller jordbruksfastighet å landet. Fordringarna i fråga skall betraktas som täckningsfria endast intill ett sammanlagt belopp, motsvarande tre gånger bankens eget kapital och högst 100 miljoner kronor. Med förevarande förslag har de sakkunniga velat bevara och eventuellt underlätta de s. k. provinsbankernas och de minsta bankernas möjligheter att i fortsättningen utlämna fastighetslån. Bakom denna inställning från de sakkunnigas sida ligger i sin tur konstaterandet, att affärsbankerna icke kan undvaras på fastighetskreditmarknaden, att detta i särskilt hög grad är tillämpligt beträffande provinsbankerna samt att sistnämnda banker och de ännu mindre bankerna i vissa fall skulle få sin existens äventyrad, därest deras fastighetskreditgivning till mera avsevärd del komme att bortfalla.

Ingen remissinstans har direkt avstyrkt sakkunnigförslaget i förevarande hänseende, men från vissa håll har antytts att förslaget vore ägnat att påverka gränsdragningen mellan kreditinstituten. Närmast har därvid menats att täckningsfriheten för affärsbankernas bottenlån skulle medverka till att affärsbanksrörelsen inkräktade på sparbanksrörelsens område.

De förhållanden, de sakkunniga andragit till förmån för förslaget rörande bottenlånen, talar även enligt mitt eget bedömande för att dessa lån i den begränsade utsträckning, som föreslagits, inräknas bland de i inlåningsrättsligt avseende kvalificerade tillgångarna. Det faktum, att täckningsfriheten för ifrågavarande lån skulle i någon mån påverka den traditionella gränsdragningen mellan affärsbanker och sparbanker, kan icke rubba detta mitt ställningstagande. Jag vill i detta sammanhang nämna att vissa provins-

banker med förhållandevis stor fastighetsbelåning redan med stöd av den dispensrätt, som tillkommer Kungl. Maj:t enligt den nuvarande provisoriska lagstiftningen, tillåtits överskrida gällande ram för inlåningen. Det av de sakkunniga understrukna behovet av att affärsbankerna i viss utsträckning skall få räkna sina fastighetslån som täckningsfria har härigenom ytterligare accentuerats.

Sparbankernas bankaktiebolag har i särskild framställning yrkat, att krediter mot säkerhet av fullgoda obligationer skulle få inräknas inom den av de sakkunniga föreslagna täckningsfria ramen för bottenlånen. Till förmån för framställningen har anförts att en av bankens viktigaste uppgifter vore att till sparbankernas förfogande ställa de krediter, som sparbankerna kunde behöva för sin rörelse. Bankens möjlighet att på ett tillfredsställande sätt fullgöra denna uppgift skulle i hög grad underlättas, om även krediter mot säkerhet av fullgoda obligationer finge föras inom angivna täckningsfria utrymme. I stor utsträckning utgjordes nämligen säkerheten för bankens lån till sparbankerna av obligationer.

Som fullmäktige i riksbanken anförde i sitt yttrande över bankaktiebolagets framställning bör krediter mot säkerhet av fullgoda obligationer i fråga om solvens minst jämföras med fastighetslånen. Betecknande är också att de krediter, som avses i framställningen, är privilegierade i inlåningsrättsligt hänseende enligt gällande sparbankslagstiftning. Med hänsyn till det nu anförda kan jag tillstyrka det av bankaktiebolaget framförda förslaget. I likhet med sparbanksinspektionen anser jag, att de inskränkningar, som föreslås skola gälla med avseende på värdet av bankaktiebolag tillhöriga obligationer vid beräkning av inlåningsrätten, även skall tillämpas på obligationer, vilka bankaktiebolag innehar som pant.

I enlighet med det anförda skulle lagregeln om täckningsfrihet inom en ram av 100 miljoner kronor avse dels krediter mot säkerhet av fullgoda obligationer, dels bottenlån. Beträffande de sistnämnda vill jag förorda vissa jämförelser av det förslag, de sakkunniga framlagt.

Med åtskillnaden mellan å ena sidan vissa slags fastigheter, belägna i stad, köping och municipalsamhälle, samt å andra sidan fastigheter av samma slag å annan mark har uppenbarligen avsetts att träffa den olikhet i kreditvärde, som vanligen föreligger mellan fastigheter inom tätbebyggelseort och fastigheter inom glesbebyggelseområde. Detta syftemål torde emellertid komma till bättre uttryck, om i stället för begreppen stad, köping och municipalsamhälle användes termen »område, för vilket stadsplan eller byggnadsplan fastställts». I de sakkunnigas regelförslag uppställs vidare den modifikationen, att i taxeringsvärdet å jordbruksfastighet, som ej är försedd med för jordbrukets bedrivande nödiga åbyggnader, icke må inräknas värdet av växande skog. Förbehållet i fråga, som är hämtat från gällande sparbankslagstiftning, torde numera sakna påtagbar betydelse och synes därför böra utgå. Med lån mot inteckning i fast egendom torde slutligen, såsom bostadsstyrelsen yrkat, böra jämföras lån mot inteckning i tomträtt, upplåten väsentligen för bostadsändamål, d. v. s. sådan tomträtt som enligt

den nya tomträttslagstiftningen äger ett större kreditvärde än övriga tomt-rätter. Även lån mot inteckning i tomträtt, som enligt de äldre tomträtts-reglerna upplåtits för bostadsändamål, synes dock böra inbegripas i här av-sedda kategori. Bottenlån mot inteckning i sådan av bostadsstyrelsen om-nämnd fast egendom, varå fristående panncentralanläggning m. m. finnes uppförd, är jämlikt lagförslaget att hänföra till de täckningsfria tillgång-arna, i den mån den fasta egendomen ligger inom tätbebyggelseområde och ej är att beteckna som industrifastighet.

Beträffande täckningsfrihetens förhållande till taxeringsvärdena har nu icke ifrågasatts annan avvägning än den som skett i sparbankslagstift-ningen. Jag kan godta, att samma procenttal användes i banklagen.

Mot de justeringar av själva fondrelationstalen, som föreslås av de sak-kunniga och närmast berör de allra minsta affärsbankerna, har jag intet att erinra.

I departementsförslaget är bestämmelserna angående inlåningsrätten upp-tagna i 62 §.

Lagrådet: För att — därest sparbankerna enligt föreliggande förslag till lag om sparbanker m. m. medges motta inlåning på checkräkning — bland tillgångar som omnämnes i paragrafens första stycke under c) även skall få medtas bankaktiebolaget tillhöriga checkar som dragits å sparbank, bör enligt lagrådets mening stadgandet lämpligen ändras till att avse bolaget tillhöriga, å inländsk penninginrättning dragna checkar samt av inländsk bank, svenska jordbrukskreditkassan eller centralkassa för jordbrukskre-dit utställda egna växlar, betalbara vid anfordran.

Departementschefen har i propositionen beaktat lagrådets erinran.

Kassareservskyldigheten

Beträffande innehållet i gällande rätt rörande affärsbankernas kassa-reservskyldighet, sakkunnigförslaget i denna del och yttrandena över det-samma samt övriga framställningar och yttranden i ämnet hänvisas till pro-portionen.

Departementschefen har i huvudsak anfört följande. Den nuvarande bank-lagens kassareservregler är enbart inriktade på att skydda bankernas likvi-ditet. Att kassareservbestämmelser har sitt berättigande också ur annan syn-punkt är emellertid ett redan erkänt förhållande. Sålunda har sedan år 1937 funnits en särskild provisorisk kassareservlagstiftning med syfte att möjlig-göra en penningpolitisk kontroll över affärsbankernas kreditkapacitet. Sist-nämnda lagstiftning är av beredskapskaraktär, d. v. s. den ger Kungl. Maj:t befogenhet att inom de gränser, lagstiftningen utstakat, uppställa strängare krav på bankernas kassareservhållning än som följer av själva banklagen.

Av sakkunnigförslaget i kassareservfrågan torde kunna slutas att de sak-

kunniga utgått från att en beredskapslagstiftning av hittillsvarande art jämväl i fortsättningen skulle komma att bestå vid sidan av banklagens kassareservregler. Detta framgår närmast av att deras regelförslag utarbetats mot bakgrunden av samma renodlade likviditetssynpunkter som uppstår kassareservbestämmelserna i gällande banklag. Direkta överväganden angående lämpligheten av att kassareservskyldigheten delvis regleras av föreskrifter utanför själva banklagen har icke redovisats i sakkunnigbetänkandet. Detta spörsmål har däremot diskuterats i flera remissyttranden. Härvid har den meningen dominerat, att kassareservbestämmelser med penningpolitisk funktion borde ges i särskild lag. Så har exempelvis fullmäktige i riksbanken förklarat, att det torde bereda svårigheter att i banklagen formulera en regel, som både tillgodoser kraven på betalningsberedskap i »normala» fall och öppnar möjlighet att vid behov ändra fordringarna på bankernas reserver för att därmed binda ledig kreditkapacitet.

Jämväl enligt min egen uppfattning torde det vara mest praktiskt att liksom hittills särskilja den penningpolitiskt motiverade kassareservregleringen från de bestämmelser, som med sikte på mera ordinära förhållanden uppställer de av strikta likviditetshänsyn betingade kassareservkraven. Banklagen skulle alltså även i fortsättningen inrymma endast kassareservregler av det senare slaget. Med detta ställningstagande skulle förevarande lagstiftningsärende icke komma att beröra den penningpolitiska beredskapslagstiftning, som för närvarande möter i lagen av den 3 juni 1949. Dock vill jag här framhålla, att det torde få betraktas som tveksamt, huruvida nämnda beredskapslagstiftning bör i fortsättningen få samma konstruktion som i 1949 års lag. En omprövning av nuvarande principer för den penningpolitiska kassareservregleringen torde med hänsyn härtill icke kunna anses opåkallad. Det må nämnas, att en liknande uppfattning kommit till synes i riksbanksfullmäktiges yttrande över sakkunnigbetänkandet. Vid en kommande översyn synes bl. a. böra undersökas om denna reglering liksom hittills bör ha tidsbegränsad giltighet eller om en permanent beredskapslag är motiverad. En annan utredningsfråga som anmäler sig är, huruvida icke kassaregler till kontroll över kreditvolymen bör finnas även för sparbankerna och jordbrukets kreditkassor. De här omnämnda spörsmålen synes böra upptas till gemensam prövning av särskild utredning.

Gällande banklags likviditetsregel, vilken alltjämt har samma lydelse som vid banklagens tillkomst år 1911, ställer kravet på kassareserv i relation endast till insättningar på avistaräkningarna, d. v. s. de förbindelser, som det åligger banken att fullgöra vid anfordran. Till inlåningen på andra räkningar — uppsägnings-, kapital-, depositions- och sparkasseräkningarna — är alltså icke någon som helst kassareservförpliktelse anknuten. Detta sammanhänger med att den inlåning, som placeras på de mera långfristiga räkningarna, ansetts vara kännetecknad av så ringa rörlighet, att inlåningen saknar större betydelse för bankernas behov av likvida medel.

De sakkunniga har hävdad, att nu angivna förutsättning för rådande begränsning av kassareservkravet icke längre är för handen. Belägg för denna

åsiikt har hämtats från en ingående undersökning rörande den nuvarande strukturen av bankinlåningen. Undersökningen, som utförts av bank- och fondinspektionen i samråd med de sakkunniga, har klarlagt omständigheter, som är av stort intresse för en bedömning av likviditetsbehovet. Den visar, att den inlåning, som tillförts bankerna under senare år, till mycket betydande del utgöres av höggradigt rörliga överskottsmedel från industriell eller annan kommersiell verksamhet. Eftersom sagda poster i stor utsträckning är placerade på depositions- eller kapitalräkning, har skillnaden i stabilitet mellan dessa räkningar och avistaräkningarna minskat. Även i fråga om sparkasseräkningen har en ibland ganska avsevärd rörlighet konstaterats. De sakkunnigas slutsatser härav är att kassareservkravet bör ställas i förhållande till så gott som all inlåning. En viss differentiering av kassareservskyldigheten efter inlåningens art har emellertid ansetts motiverad. För avistaskulder och förbindelser med kort uppsägningstid borde sålunda finnas en högre betalningsberedskap än för övrig inlåning. Mera preciserat går sakkunnigförslaget ut på att kassareserv skall ställas med *dels* tre procent av samtliga förbindelser utom garantiförbindelser samt obligationer och därmed jämförliga förbindelser, *dels* 20 procent av avistaförbindelserna jämte förbindelser med kortare uppsägningstid än en månad, garantiförbindelser och medel å sparkasseräkning dock undantagna.

Även om man som vid förevarande överväganden helt avstår från att anlägga penningpolitiska aspekter på kassareservfrågan, står det efter de sakkunnigas utredning klart, att gällande banklag icke reser betryggande anspråk på betalningsberedskapen. Också från bankernas sida har vitsordats det berättigade i en skärpning av nuvarande lagregler. Jag vill därför tillstyrka förslaget om en utvidgning av kassareservkravet till att avse i huvudsak all inlåning.

Departementschefen förklarar sig vidare dela en av bank- och fondinspektionen i särskild framställning till Kungl. Maj:t den 23 juli 1954 uttalad mening, att utvecklingen under den tid, som förflutit efter det banklagssakkunnigas undersökningar i kassareservfrågan slutförts, motiverade en skärpning av de i sakkunnigförslaget innefattade procenttalen.

Departementschefen fortsätter. De tal, som förordas av bank- och fondinspektionen, synes mig representera en lämplig avvägning av det obligatoriska likviditetsskyddet. Den av inspektionen valda regelutformningen, enligt vilken jämväl för avistaförbindelserna ett enda procenttal uttömmande bestämmer kassareservskyldigheten, anser jag vara lämpligare än den av de sakkunniga använda konstruktionen. Även i detta hänseende ansluter jag mig följaktligen till inspektionens jämkningsförslag.

Jag förordar således, att banklagens bestämmelser om kassareservkravet utformas i överensstämmelse med det anförda.

Nuvarande banklag definierar icke närmare vilka medel som konstituerar kassareserven utan förklarar endast, att denna skall bestå av tillgångar, som kan med lätthet förvandlas i penningar. På tillsynsmyndigheten har ankommit att avgöra vad som skall hänföras under denna generella be-

stämning. Som tillgångar av här avsett slag har sedan länge betraktats växlar, betalbara vid anfordran, utländska bankers sedlar, avistafordringar hos inhemska banker ävensom hos utländska banker och bankirer, i riksbanken belåningsbara obligationer intill belåningsvärdet samt nettofordringar hos inhemska banker på en dags uppsägning.

De sakkunnigas regelförslag innehåller samma allmänt hållna karaktäristik av kassareservtillgångarna som gällande rätt. Det har förutsatts, att tillsynsmyndigheten liksom hittills skall ha att bestämma kretsen av dessa tillgångar. I huvudsak anses därvid nuvarande normer böra tillämpas. På en punkt har dock en ändring funnits befogad, nämligen i fråga om avistafordringar på inhemska banker. De sakkunniga har framhållit, att vid sådana fordringars inräknande i kassareserven för närvarande icke avdras eventuell avistaskuld till annan inländsk bank. Enligt de sakkunnigas mening borde i fortsättningen här berörda avistatillgodohavanden ingå i kassareserven endast till sitt sammanlagda nettovärde, d. v. s. avdrag borde göras för totalbeloppet av avistaskulderna till de inhemska bankerna.

Jag vill icke invända mot att den närmare gränsdragningen kring kassareservtillgångarna även framdeles får åvila tillsynsmyndigheten. Som de sakkunniga rekommenderat synes härvidlag redan vedertagna normer i stort sett böra följas. Dock vill jag i anledning av önskemål, som framkommit under remissförfarandet, uttala mig för att jämväl de lån till sparbank, svenska jordbrukskreditkassan och centralkassa, som är betalbara vid anfordran eller efter en dags uppsägning, hänföres till kassareservmedlen. De sakkunnigas mening, att en nettoberäkning bör tillämpas beträffande avistafordringarna, synes välgrundad och torde givetvis beaktas också i fråga om avistafordringar på sparbanker och kassor för jordbrukskredit.

I likhet med de sakkunniga anser jag slutligen, att den nya banklagen ej behöver inrymma någon motsvarighet till hittillsvarande regel om skyldighet för bank att hålla kassareserv för belopp, varmed bankfastighets bokförda värde överstiger tio procent av bankens eget kapital.

Bestämmelserna om kassareservskyldigheten är upptagna i 63 § i departementsförslaget.

Särskilda bestämmelser i förslaget

59 §.

I denna paragraf, som i huvudsak motsvarar 46 § andra—fjärde styckena BL, har upptagits bestämmelser om kredit mot pant av aktier.

Enligt 46 § tredje stycket BL må bank icke såsom pant ta emot bl. a. aktie i bolag, vars verksamhet huvudsakligen består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse. Förbudet sammanhänger med att förbindelse med sådant bolag visat sig vara och enligt sakens natur också måste vara särskilt riskfylld.

I paragrafens fjärde stycke heter det att vad som i paragrafen stadgats

om kredit mot pant av aktier skall äga motsvarande tillämpning i fråga om kredit mot pant av förlagsbevis.

De sakkunniga framhåller, att de förvaltningsbolag, vilkas aktier noterades å A:I-listan på fondbörsen, hade en tillfredsställande relation mellan eget och främmande kapital och att detta även i stor utsträckning vore fallet med de företag, vilkas aktier inginge i deras portföljer. Härtill kommer att dessa förvaltningsbolag hade sina tillgångar placerade i ett flertal sins emellan oberoende företag, vilket verkade utjämnande och i så måtto stabiliserande på värdet av aktierna i bolagen. De sakkunniga föresloge på grund härav och då det ur samhällssynpunkt syntes vara av intresse att öka tillgången på riskvilligt kapital, att förbudet mot belåning av förvaltningsaktiebolags aktier och förlagsbevis icke skulle gälla beträffande aktier, som noterades å fondbörsens A: I-lista.

Yttrandena. Förslaget i denna del har tillstyrkts av de remissinstanser, som yttrat sig i ämnet.

Departementschefen har i huvudsak anfört följande. Vissa skäl talar för de sakkunnigas förslag om en uppmjukning av förbudet mot att belåna förvaltningsbolags aktier. Emellertid är konsekvenserna av förslaget svåra att överblicka. Enligt min uppfattning måste ytterligare överväganden i vissa hänseenden ske innan slutlig ståndpunkt tas i denna fråga. Jag är sålunda icke beredd att nu tillstyrka en uppmjukning av förbudet i enlighet med de sakkunnigas förslag.

På grund av det anförda har BL:s förbud mot belåning av förvaltningsbolags aktier utan ändring upptagits i departementsförslaget.

67 §.

Denna paragraf, som motsvarar 52 BL, innehåller bl. a. bestämmelser om maximibelopp för tillgodohavande på sparkasseräkning.

52 § andra stycket BL stadgar, att en och samma insättares tillgodohavande på sparkasseräkning eller därmed likartad räkning icke annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet må ökas utöver 8 000 kronor.

De sakkunnigas regelförslag innefattar icke någon egentlig avvikelse från nämnda bestämmelse och har icke föranlett något uttalande i remissyttrandena över sakkunnigbetänkandet. Däremot har *Svenska bankföreningen* i särskild framställning till Kungl. Maj:t den 13 maj 1954 yrkat en höjning av insättningsmaximum beträffande sparkasseräkningen. Efter remiss har yttranden över denna framställning avgivits av *bank- och fondinspektionen*, *sparbanksinspektionen* och *Svenska sparbanksföreningen*.

I sin framställning erinrar *bankföreningen* inledningsvis om att nuvarande insättningsmaximum beträffande sparkasseräkning och därmed likartad räkning infördes genom lagändring år 1948. Bankföreningen fortsätter:

Enligt Svenska Bankföreningens mening tala åtskilliga skäl för att frågan om en höjning av maximibeloppet nu upptages till prövning. Sedan detta belopp fastställdes har sålunda penningvärdet undergått en avsevärd försämring. En höjning av insättningsmaximum å sparkasseräkning, som städse varit en av spararna omtyckt räkning, skulle också vara ägnad att befrämja det från statsmakternas sida ofta uttalade önskemålet om en ökning av det frivilliga sparandet i landet. I detta sammanhang må vidare framhållas, att sparkasseräkningen inom affärsbankerna spelar en betydande roll. Sålunda utgjorde antalet sparkasseräkningar för samtliga affärsbanker i landet vid årsskiftet 1953/54 1 593 563 stycken med en sammanlagd behållning av över 1,8 miljarder kronor.

Ett ytterligare skäl att aktualisera frågan om inlåningsmaximum å sparkasseräkning i affärsbank är den ändring i motsvarande regler för postsparbanken, som torde vara att emotse inom en nära framtid. Sålunda har årets riksdag i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 84 för sin del beslutat höja insättningsmaximum i postsparbanken från 10 000 kronor till 15 000 kronor.

Bankföreningen tillägger, att maximibeloppet i vart fall borde jämkas med hänsyn till penningvärdets fall. Det borde ej sättas lägre än vad som kunde komma att gälla för postsparbanken.

Svenska sparbanksföreningen har icke haft något att erinra mot bankföreningens framställning, och *bank- och fondinspektionen* säger sig icke vilja invända mot att maximibeloppet i fråga sättes till 15 000 kronor. *Sparbanksinspektionen* har däremot varit tveksam, huruvida någon höjning av detta insättningsmaximum över huvud taget borde komma till stånd. Den omständigheten, att insättningsmaximum i postsparbanken, vars rörelse i utpräglad grad hade en direkt sparfrämjande inriktning, höjts eller komme att höjas, ansåge inspektionen icke vara något bärande skäl för att motsvarande höjning skulle genomföras beträffande affärsbankernas sparkasseräkning. En eventuell höjning syntes i varje fall böra stanna vid det belopp, som kunde motiveras av penningvärdeförändringen sedan sparkasseräkningens maximum senast fastställdes, d. v. s. år 1948.

Departementschefen har uttalat bl. a. följande. Huruvida bestämmelser om insättningsmaximum för affärsbankernas sparkasseräkning har någon större funktion att fylla kan ifrågasättas. Jag vill här erinra om att affärsbankerna vid sidan av sparkasseräkningen mottar inlåning å s. k. kapital-samlingsräkning. Beträffande denna räkning, som till sin natur står sparkasseräkningen nära, tillämpar bankerna ett avsevärt högre insättningsmaximum, för närvarande i regel bestämt till 50 000 kronor. Frågan om dessa reglers berättigande torde vara av den art att den kommer under bedömande vid den utredning om inlåningsreglernas utformning och om vissa gränsdragningsproblem avseende kreditinstitutens verksamhetsområden som enligt vad jag tidigare angivit torde komma att sedermera igångsättas. För närvarande anser jag mig därför icke böra gå längre än att i enlighet med bankföreningens framställning förorda en höjning av maximibeloppet. En viss höjning synes nämligen under alla förhållanden vara

motiverad. Det nya maximibeloppet torde lämpligen kunna bestämmas till 15 000 kronor. Att överensstämmelse härigenom kommer att råda mellan sparkasseräkningens insättningsmaximum och det maximum, som skall gälla för insättning i postsparbanken enligt den nyligen vidtagna ändringen av postsparbanksförordningen (SFS nr 241/1954), får dock icke tolkas som att det funnes anledning att i detta hänseende eftersträva en enhetlig reglering för affärsbankerna och postsparbanken.

68 §.

Denna paragraf reglerar rätten till filialbildning.

Enligt 52 a § BL äger affärsbank icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd utöva verksamhet vid avdelningskontor å annan ort än där huvudkontoret är beläget. Dylikt tillstånd må meddelas, när verksamheten finnes kunna vara till nytta för det allmänna.

Lagrummet tillkom år 1918, närmast på föranledande av förslag från 1917 års bankkommitté. Kommitténs förslag innebar, att tillstånd skulle krävas för varje nyetablering av kontor, men i propositionen angående lagbestämmelsen (prop. 434/1918) förordades den jämkningen, att huvudkontorsorterna skulle vara fria för nyetableringar.

De sakkunniga. De sakkunniga framhåller till en början, att motivet för att filialbildning å huvudkontorsorterna skulle vara tillståndsfri varit att etableringskontroll över dessa orter icke ansetts behövlig. I enlighet med denna ståndpunkt hade jämväl uttalats i propositionen att bank i fråga om större städer borde kunna få generellt tillstånd att inrätta flera avdelningskontor. Vid riksdagsbehandlingen av frågan hade utsagts att man torde kunna vänta att Kungl. Maj:t komme att med största varsamhet använda sin rätt att vägra bank tillstånd till inrättande av nytt avdelningskontor.

Emellertid hade prövningen av etableringsansökningar enligt de sakkunnigas mening blivit mera restriktiv än vad som sålunda avsetts vid tillkomsten av lagrummet. Detta syntes numera tolkas enligt sin ordalydelse, vilket innebure, att bank, som ville öppna nytt avdelningskontor utanför huvudkontorsorten, finge leda i bevis, att den begärda etableringen vore behövlig och lämplig.

De sakkunniga anför vidare:

Då fullständig frihet att öppna nya avdelningskontor föreligger beträffande huvudkontorsorten, råder alltså en betydande skillnad i berörda hänseende mellan sagda ort och övriga platser. Denna skillnad ter sig ej sållan irrationell för de största bankerna, av vilka de två som ha sina huvudkontor i Göteborg men sedan gammalt driva en betydande rörelse i huvudstaden måste begära Kungl. Maj:ts tillstånd för en kontorsetablering i Stockholm; å andra sidan kan en annan storbank med huvudkontor i Stockholm icke utan tillstånd öppna kontor i Göteborg, där banken också bedriver en stor rörelse. De skäl, som betingat den nuvarande tillstandsregeln, tala i sin mån för att uppställa krav på tillstånd för varje nytt kontor, som en bank önskar inrätta vare sig å huvudkontorsorten eller annorstädes. Till-

ståndsprövningen synes emellertid icke alltid behöva ankomma på Kungl. Maj:t. När en bank utvidgar sitt kontorsnät på en viss plats, är detta vanligen föranlett av rent praktiska skäl; särskilt under senare år har en sådan utvidgning ofta avsett ett kontor med uteslutande expeditionella uppgifter, genom vilket den rent banktekniska servicen gjorts lättare tillgänglig för viss del av kundkretsen. I dylika fall, där tillståndsprövningen kan antagas ej sällan bli av övervägande formell natur, torde beslutanderätten böra tillkomma bank- och fondinspektionen.

Sakkunnigförslaget stadgar i enlighet härmed att bank, som önskar öppna kontor å ort, där banken redan tidigare driver verksamhet, skall inhämta bank- och fondinspektionens medgivande. Därest bank vill utsträcka sitt kontorsnät till nya platser, skall liksom tidigare frågan prövas av Kungl. Maj:t.

Yttrandena. *Sparbanksinspektionen* understryker behovet av att en reglering av bankernas rätt att öppna avdelningskontor komme till stånd på sätt som föreslagits samt framhåller härvid främst angelägenheten av att hindra att kontor bleve inrättade endast i konkurrenssyfte utan nytta för det allmänna.

Av annan mening är *Svenska bankföreningen*, som hävdar, att frågan om öppnande av nytt kontor å ort, där banken redan förut hade kontor, vore en rent praktisk organisationsfråga, som det borde få ankomma på banken att själv avgöra. Bankföreningen hemställde därför, att bestämmelsen om tillståndsprövning för inrättande av sådant avdelningskontor borde utgå ur förslaget.

Stockholms handelskammare framför liknande synpunkter.

Departementschefen. Gällande rätt innebär som framgått av det sagda, att bank måste ha särskilt tillstånd för att öppna avdelningskontor utanför huvudkontorsorten. De sakkunniga har menat, att de skäl, som motiverat tillståndsprövningen beträffande filialbildning utanför huvudkontorsorten, talade för tillståndsprövning även i fråga om filial inom denna ort. Mot bakgrunden härav har i sakkunnigförslaget upptagits regeln, att inrättandet av avdelningskontor alltid förutsätter myndighets tillstånd.

Enligt min uppfattning kan behovet av att föreskriva tillstånd för filialbildning knappast bedömas så enhetligt som skett vid de sakkunnigas överväganden i ämnet. Sålunda torde det finnas anledning att i detta hänseende göra åtskillnad mellan filialbildning på ort, där banken redan driver verksamhet, samt övrig filialbildning. Vad först angår ort, där banken har sitt huvudkontor eller redan utövar verksamhet vid avdelningskontor, måste nog sägas att inrättandet av ytterligare kontor i regel huvudsakligen framstår som en bankens interna organisationsfråga. Självfallet innebär detta konstaterande icke att jag underskattar betydelsen av att kontorsnätet på en sådan ort får en ur allmänna synpunkter rationell utformning. Det ligger dock närmast tillhands att låta bankerna själva bära ansvaret härför. Jag vill därför förorda, att bank i fråga om ort, där banken redan driver

verksamhet vid kontor, skall äga att utan myndighets prövning öppna nytt kontor. Till undvikande av tvekan i tillämpningen användes i den föreslagna lagtexten icke begreppet ort utan termen kommun, med vilken avses borgerlig primärkommun.

Är fråga om filialbildning på ort, där banken förut icke har kontor, torde ett annat betraktelsesätt böra anläggas på behovet av tillståndsprövning. I dessa fall innebär inrättandet av ett nytt avdelningskontor ofta i mera utpräglad grad en utvidgning av bankens faktiska verksamhetsområde. Med hänsyn till bankväsendets nuvarande struktur — dels några få storbanker med huvudkontorsort i Stockholm eller Göteborg dels ett antal mindre provinsbanker och dels slutligen lokalt arbetande sparbanker och kassor för jordbrukskredit — framstår det som naturligt att bibehålla tillståndstvång då fråga är om kontorsetablering på nya orter. Härigenom säkras ett medinflytande för det allmänna vid utvidgning av en banks rörelse till orter som måhända redan ingår i en annan banks verksamhetsområde. Av dessa skäl stadgas i departementsförslaget att bank, som vill inrätta avdelningskontor i kommun, där banken tidigare icke har kontor, skall inhämta tillstånd därtill av Kungl. Maj:t. Liksom i sakkunnigförslaget tillägges att medgivande må lämnas, när verksamheten finnes kunna vara till nytta för det allmänna.

Till nu behandlade regel om tillståndsprövning har anknutits en särskild föreskrift, enligt vilken Kungl. Maj:t vid medgivande till filialbildning kan foga förbehållet, att medgivandet avser endast den i ansökningen uppgivna filialen och sålunda icke lämnar banken frihet att i fortsättningen utan särskilt tillstånd inrätta ytterligare filialer inom kommunen i fråga. Situationen kan ibland vara den, att bank med berättigande kan resa anspråk på att få öppna ett representationskontor på viss ort, exempelvis i en hamnstad, samtidigt som det saknas skäl för att banken skulle på orten få bedriva lokal bankverksamhet vid ett flertal kontor. Möjligheten att meddela angivet förbehåll bereder i en dylik situation Kungl. Maj:t tillfälle att i vissa speciella fall lämna ett tillstånd, vilket måhända skulle ha förvägrats, om det automatiskt skulle ha medfört frihet för banken att öppna ytterligare kontor inom kommunen. Även där dylikt förbehåll meddelats bör det få ankomma på banken själv att bestämma på vilken plats inom kommunen kontoret skall vara beläget.

108 §.

Förevarande lagrum saknar motsvarighet i BL. Här har upptagits bestämmelser rörande rätt för aktieägare att på fråga erhålla upplysningar å bolagsstämma av styrelsen angående bolagets förhållanden. Motsvarande bestämmelser finnes i 127 § AL och 119 § FL.

Bestämmelser om frågerätt i annan lagstiftning m. m. Redan 1910 års aktiebolagslag innehöll vissa regler om aktieägares rätt att å bolagsstämma erhålla upplysningar av styrelsen. Denna rätt har i AL väsentligt utvidgats.

Frågerätten enligt AL liksom enligt FL går ut på att bolagsledningen, d. v. s. styrelsen och verkställande direktören, skall vara skyldig att på begäran av aktieägare dels å ordinarie bolagsstämma meddela upplysningar angående förhållanden, som kan inverka på bedömandet av värdet av bolagets tillgångar, av dess ställning i övrigt och av resultatet av dess verksamhet samt av styrelsens förvaltning dels eljest å ordinarie eller extra stämma meddela upplysningar i avseende å ärende som skall förekomma å stämman. Aktieägarnas frågerätt är emellertid begränsad så till vida, att upplysning skall meddelas allenast när det kan ske utan förfång för bolaget. Styrelsen får exempelvis ej lämna upplysningar, varigenom bolagets affärshemligheter skulle yppas för utomstående eller konkurrerande intressen främjas. Den enskilde aktieägarens intresse måste nämligen stå tillbaka för det samfälliga bolagsintresset. Om för lämnande av begärd upplysning erforderliga uppgifter ej är tillgängliga på stämman, skall upplysningen i viss ordning lämnas efter stämman.

Det ankommer på styrelsens bedömande, huruvida en upplysning bör kunna lämnas utan förfång för bolaget. Anser styrelsen av nämnda orsak hinder föreligga att ge den begärda upplysningen, skall upplysningen i stället lämnas till bolagets revisorer, vilka därefter inom viss tid skall avge ett särskilt yttrande i saken. Detta yttrande, som icke skall återge upplysningen utan endast innehålla uttalande om upplysningen bort föranleda ändring i revisionsberättelsen eller eljest ger anledning till erinran, skall hållas tillgängligt för aktieägarna.

I en den 30 november 1946 upprättad promemoria angående vissa ändringar, som i anledning av AL erfordrades i annan associationslagstiftning, förordades att i BL måtte upptas regler i förevarande ämne, därvid dock tvekan uttalades med hänsyn till stadgandet i 258 § BL att »enskilds förhållanden till bankbolag ej må i oträngt mål yppas». I de remissyttranden, som avgavs över promemorian, föranledde denna ståndpunkt gensagor. Svenska bankföreningen, som ansåg att skälen för sådana regler vore väsentligt svagare för affärsbankernas vidkommande än vad gällde vanliga aktiebolag, erinrade sålunda om att bankernas verksamhet vore ingående reglerad i BL, att bank- och fondinspektionen utövade kontroll över bankerna samt att, även om en bankledning under åberopande av banksekretessen kunde vägra att lämna svar å framställda frågor, dessa kunde formuleras så, att deras blotta framställande satte banksekretessen i fara. Den omständigheten, att bankledningarna måste väntas i ett stort antal fall avböja att lämna svar å framställda frågor eller icke ansåge sig kunna lämna fullständiga svar av hänsyn till banksekretessen eller bankens intressen, kunde befaras skapa misstroende och därigenom vara till skada för bankväsendet. — Liknande synpunkter framfördes av kommerskollegium.

De sakkunniga. De sakkunniga framhåller, att under deras överväganden yppats vissa betänkligheter mot införandet av frågerätt för affärsbanks aktieägare i överensstämmelse med AL:s regler i ämnet. Därvid hade åbero-

pats bl. a. att en aktieägare merendels icke förvärvat sådan förtrogenhet med banksekretessens krav, att han kunde beakta dem vid valet och formuleringen av sina frågor. Den slutsats, som finge dras av bankledningens vägran att lämna svar, kunde därför i vissa fall blotta förhållanden, som borde ha skyddats av sekretessbestämmelserna.

Emellertid ansåge de sakkunniga att, även om det torde vara av mindre vikt att i lagen fastslå frågerätt för aktieägare i ett bankaktiebolag än för aktieägare i ett vanligt aktiebolag, det likväl vore tydligt, att reglerna i detta ämne i AL och FL vilade på den riktiga principen, att delägarna i en association borde kunna kräva att i viss utsträckning hållas underkunniga om företagets ställning. Aktieägarna borde sålunda rimligen kunna få upplysningar utöver vad som kunde inhämtas av redovisningshandlingarna, när det gällde att fatta beslut om fastställande av balansräkning och angående ansvarsfrihet åt styrelseledamöter. De sakkunniga föresloge därför, att i banklagstiftningen skulle införas bestämmelser om upplysningsplikt för styrelsen i ett bankaktiebolag i anslutning till vad som gällde för andra aktiebolag.

De sakkunnigas regelförslag på denna punkt har med någon redaktionell jämkning avfattats i enlighet med bestämmelserna i 127 § AL och 119 § FL, med det tillägget att upplysning ej får lämnas som kan leda till förnärmande av enskilds rätt. I dylikt fall skall upplysning i stället lämnas till bankens revisorer. Denna modifikation vill enligt de sakkunnigas uttalande undanröja all tvekan om att upplysningar från styrelsens sida icke får åsidosätta banklagstiftningens sekretessregel.

Liksom enligt AL och FL skall upplysningen lämnas till revisorerna, även då dess utlämnande å bolagsstämman skulle vara till förfång för bolaget. De sakkunniga framhåller, att de befarade olägenheterna av en vidsträckt frågerätt i ej ringa mån torde motverkas av sistnämnda bestämmelse.

Yttrandena. Svenska bankföreningen erinrar om vad föreningen anförde i denna fråga i sitt yttrande över 1946 års promemoria samt förklarar, att den vidhölle uppfattningen, att frågerätten för bankernas del skulle innebära risker ur sekretessynpunkt, som icke borde underskattas. Den frågerätt, som funnes beträffande vanliga bolag, ersattes enligt bankföreningens mening i avsevärd mån av den offentliga kontrollen över bankerna. När denna kontroll tid efter annan förstärkts, hade det skett under åberopande bl. a. av att en banks verksamhet på grund av banksekretessen ej kunde bli föremål för samma publicitet som andra företags förhållanden. Något verkligt behov av frågerätt för bankernas del kunde icke anses föreligga. Bankföreningen hemställde därför, att de i sakkunnigförslaget härom upptagna bestämmelserna måtte utgå.

Departementschefen. Den här berörda s. k. frågerätten innebär, att aktieägare skall, i den mån det kan ske utan förfång för banken och utan förnärmande av enskilds rätt, kunna få upplysning av bankens styrelse angående

förhållanden, som kan inverka på bedömandet av värdet av bankens tillgångar, av dess ställning i övrigt, av resultatet av dess verksamhet samt av styrelsens förvaltning av bankens angelägenheter.

Meningen, att frågerätten skulle vara av mera underordnad vikt för aktieägarna i bankaktiebolag än för aktieägarna i vanligt bolag, torde icke alldeles kunna fränkännas avseende. Sålunda är bankaktiebolagens rörelse reglerad i lag i helt annan utsträckning än de vanliga aktiebolagens, och vidare är bankverksamheten övervakad av statlig myndighet. När en frågerätt överväges för bankaktiebolagens vidkommande, bör härjämte beaktas att alltför oinskränkta befogenheter att utverka upplysningar skulle kunna leda till ett åsidosättande av banksekretessen.

Likväl kan det icke anses rimligt, att aktieägarna i bankbolagen skulle vara fullständigt utestängda från möjligheten att få besked angående bolagens ställning utöver vad som kan inhämtas av redovisningshandlingarna och den offentliga bankstatistiken. För ett riktigt bedömande av de angelägenheter, om vilka bolagsstämman har att besluta, måste aktieägarnas rätt till upplysningar från styrelsens sida vara av väsentligt värde. Jag vill i detta sammanhang erinra om att jag i likhet med de sakkunniga avstått från att föreslå skyldighet för bankerna att vid balans- samt vinst- och förlusträkningarnas upprättande tillämpa ett detaljerat redovisningssystem. Även detta förhållande talar för att bankernas aktieägare vid sidan av redovisningshandlingarna bör ha tillgång till en frågerätt som medel att vinna erforderliga upplysningar.

De sakkunnigas regelförslag i förevarande ämne har utformats så, att den för bankaktiebolagen specifika sekretessprincipen icke kränkes. Regelkonstruktionen är alltså ägnad att avleda vissa av de invändningar, som riktats mot att banklagstiftningen skulle medge frågerätt. Såväl med hänsyn härtill som på grund av vad jag anförut här ovan vill jag tillstyrka sakkunnigförslaget.

Lagrådet har anförut. Paragrafen ålägger styrelsen att på begäran av aktieägare i viss utsträckning lämna upplysningar angående bankaktiebolagets förhållanden. I upplysningsplikten stadgas bl. a. den inskränkningen, att upplysningarna skola kunna lämnas utan förnärmande av enskilds rätt. Enligt motiven har därmed avsetts att undanröja all tvekan om att upplysningar från styrelsens sida icke få åsidosätta den i förslaget, efter förebild i nuvarande banklagen, upptagna regeln, att enskildas förhållanden till bankaktiebolag ej må i oträngt mål yppas. Uppenbarligen kunna enskilda äga sådant intresse av att deras förhållande till banken ej yppas, att en särskild inskränkning i styrelsens upplysningsplikt på den grund är påkallad. Emellertid torde bestämmelserna i förevarande paragraf få anses innebära, att upplysningar som styrelsen meddelar i den ordning paragrafen förutsätter och i de hänseenden som där angivas knappast någonsin kunna anses lämnade i oträngt mål. Den inskränkning i upplysningsplikten som betingas av enskildas intresse av att sekretessen även i nu förevarande fall bevaras sy-

nes därför ej böra anknyta till den allmänna sekretessregeln. I stället bör väljas ett uttryckssätt som ger vid handen att styrelsen vid upplysningsplikstens fullgörande har att beakta även nyssnämnda intresse. För att upplysning skall vägras torde ej böra krävas att den skulle lända enskild till förfång. Å andra sidan bör det ej utgöra tillräcklig grund för vägran att enskild skulle tillskyndas olägenhet, om än aldrig så obetydlig. Till utmärkande härav kunde som förutsättning för upplysningars meddelande stadgas, att det kan ske utan nämnvärd olägenhet för enskild. Vid bedömandet huruvida olägenhet som skulle uppkomma är att anse som nämnvärd bör kunna i viss mån beaktas vikten av de intressen som upplysningarna skulle tillgodose.

Departementschefen har i propositionen beaktat lagrådets erinran.

147 §.

Förevarande paragraf reglerar tillsyningsmyndighetens allmänna skyldigheter. Motsvarande bestämmelser återfinnes i 230 a § BL.

Bank- och fondinspektionens allmänna skyldigheter anges i 230 a § BL vara att övervaka att bankbolag i sin verksamhet ställer sig till efterrättelse lag och författning samt bolagsordningarna och särskilda föreskrifter. Övervakningen inbegriper dock icke kontroll av att bankerna iakttar sådana bestämmelser, som avser enskild delägars rättigheter och skyldigheter i förhållande till bankbolaget eller till annan delägare eller som angår bankbolagets inre angelägenheter. Bank- och fondinspektionen skall jämväl i övrigt, såvitt angår förhållanden, som kan inverka på bankbolagets säkerhet, med uppmärksamhet följa dessas verksamhet.

De sakkunniga. I sakkunnigförslaget överensstämmer förevarande paragraf huvudsakligen med gällande rätt. Beträffande avfattningen har emellertid en jämkning vidtagits. I sakkunnigförslaget har sålunda tillsynsmyndigheten ålagts att »i övrigt med uppmärksamhet följa bankbolagets verksamhet, i synnerhet såvitt angår förhållanden som kunna inverka på bolags säkerhet». Anledningen till denna utbyggnad av nuvarande formulering på denna punkt vore enligt de sakkunniga, att det självfallet ålåg tillsynsmyndigheten att allmänt inhämta kunskaper om bankverksamheten. Emellertid betonar de sakkunniga, att solvensövervakningen liksom tidigare borde — såsom framginge av sakkunnigförslaget — vara tillsynsmyndighetens främsta uppgift.

Yttrandena. Svenska bankföreningen anmärker, att den nyss återgivna ändrade avfattningen av lagrummet skulle innebära en väsentlig utvidgning av tillsynsmyndighetens befogenheter samt yttrar vidare:

Av motiveringen synes framgå, att de sakkunniga ansett den ändrade utformningen av stadgandet i huvudsak vara av redaktionell natur. Så är emellertid enligt bankföreningens mening icke fallet. Tvärtom skulle den till

synes obetydliga ändringen innebära en väsentlig utvidgning av bankinspektionens befogenheter. Detta framgår särskilt vid en jämförelse med §§ 151 och 153 i förslaget, vilka såvitt nu är ifråga helt överensstämmande med nu gällande lag. Enligt 151 § är sålunda bankbolags styrelse skyldig, bl. a., att meddela inspektionen eller den som äger företräda densamma alla de upplysningar rörande bolaget som av den äskas, och enligt 153 § första stycket äger bankinspektionen, ändå att avvikelser från lag eller bolagsordningen icke skett, meddela de erinringar ifråga om bankaktiebolags verksamhet som inspektionen kan finna påkallade. Med den nuvarande definitionen på inspektionens allmänna skyldigheter äro uppenbarligen de bägge nämnda stadgandenas tillämpningsområden begränsade till den del av bankverksamheten som enligt lagen faller under bankinspektionens kompetensområde, nämligen — förutom övervakningen av att lag och bolagsordning efterlevas — till »förhållanden som kunna inverka på bankbolagens säkerhet». Definieras området för inspektionens allmänna kompetens på sätt nu föreslagits, skulle därav följande, att den berörda uppgiftsskyldigheten ävensom inspektionens erinringsrätt på motsvarande sätt utvidgades. Om något sådant verkligen varit avsikten, borde detta uppenbarligen ha anmärkts och ingående motiverats i betänkandet vid behandlingen av de ifrågavarande paragraferna. Då så icke skett, anser sig bankföreningen kunna utgå ifrån att en dylik utvidgning av inspektionens kompetensområde icke varit åsyftad med den ifrågavarande, såsom mera formell betecknade omarbetningen av stadgandet i 146 § andra stycket. Enligt bankföreningens mening är ett sådant ståndpunktstagande också väl grundat. Bankinspektionen bör även framdeles utslutande ha till uppgift att övervaka bankernas solvens och likviditet. Den verksamhet hos bankerna som ligger vid sidan därom — såsom notariatjänst, inkassoverksamhet, personal- och lokalfrågor m. m. — finnes uppenbarligen ingen anledning att underställa bankinspektionens granskningsrätt.

Bankföreningen hemställer i anslutning härtill, att någon ändring i förevarande avseende icke måtte göras i vad som nu gäller enligt BL.

Departementschefen. Väl är det sant, att den offentliga tillsynen över bankaktiebolagen ytterst har till uppgift att övervaka de förhållanden, som kan inverka på bolagens säkerhet. Denna funktion lär dock knappast kunna karakteriseras såsom en uppsikt enbart över solvens- och likviditetsförhållandena i inskränkt mening. Inom bankrörelsen finnes verksamhetsgrenar, som utan att äga omedelbar betydelse för solvens och likviditet är ägnade att indirekt kunna influera på bankernas säkerhet. Ett exempel härpå torde få anses vara den verksamhet, som består i mottagande av värdehandlingar till förvaring och förvaltning. Jag kan sålunda icke ansluta mig till en uppfattning, enligt vilken exempelvis uppläggnings- och notariatstjänsten och det för densamma tillämpade kontrollsystemet generellt borde vara undandragna tillsynsmyndighetens insyn.

Med den aspekt, jag här anlagt på vad kontrollen av bankbolagens verksamhet måste inbegripa, kan det ifrågasättas, huruvida sakkunnigförslagets jämkning av nuvarande regelformulering är nödvändig. Emellertid synes gällande lydelse kunna ge näring åt en alltför snäv tolkning av tillsynens funktion. Ett visst förtydligande av den nuvarande regeln synes därför

vara motiverat. Enligt min åsikt kommer regelns syfte bättre till uttryck, om tillsynsmyndigheten ålägges att följa bankbolagens verksamhet i den mån så erfordras för kännedom om de förhållanden, som kan inverka på bolags säkerhet eller eljest är av betydelse för en sund utveckling av bankverksamheten. Jag förordar därför, att andra stycket i 147 § utformas i enlighet härmed.

191 §.

Paragrafen saknar motsvarighet i BL. Lagrummet ger föreskrifter om placering av och kontroll över tillgångarna hos banks pensionsstiftelse.

De sakkunniga. I betänkandet framhålles att affärsbankerna under senare år i växande omfattning skapat reserver för tryggande av de anställdas pensionering. Detta hade ofta skett genom inrättande av särskilda pensionsstiftelser. År 1951 hade funnits 14 dylika stiftelser med ett sammanlagt fondkapital av omkring 65 miljoner kronor.

Enligt de sakkunnigas mening hade förvaltningen av dessa kapital skapat vissa problem, som borde bli föremål för prövning. Särskilt borde övervägas huruvida banks pensionsstiftelse borde, i motsats till vad gällde banken själv, äga obegränsad frihet vid placeringen av sina tillgångar.

De sakkunniga erinrar om att nu avsedda stiftelser vore något olika till sin juridiska konstruktion. Två av stiftelserna vore sålunda bildade enligt 1937 års lag om aktiebolags pensions- eller andra stiftelser och vore följaktligen i fråga om medelsförvaltningen bundna av bestämmelserna i nämnda lag och underkastade tillsyn av pensionsstyrelsen¹, två av stiftelserna lydte under den för stiftelser i allmänhet gällande lagstiftningen av år 1929 om tillsyn över stiftelser och övriga tio stiftelser vore s. k. fria stiftelser, vilka på grund av banken-stiftarens föreskrift undantagits från lagens tillämplighet.

Beträffande placeringen av stiftelsernas tillgångar anför de sakkunniga:

Enligt 1929 års lagstiftning skall stiftelses förmögenhet vara på nöjaktigt sätt placerad. Av förarbetena till lagen framgår, att uttrycket »nöjaktigt» valts för att placeringskraven icke onödigtvis skola nedbringa förmögenhetens avkastning; man torde därför kunna utgå från att tämligen stor placeringsfrihet finnes för de två pensionsstiftelser som, enligt vad nyss sagts, äro underkastade ifrågasvarande lagstiftning.

Rörande placeringen av de tio fria pensionsstiftelsernas tillgångar finnas icke några andra bestämmelser än de, som stiftarna — d. v. s. bankerna själva — kunna ha fastställt i samband med stiftelsernas inrättande. Då härtill kommer att vederbörande bank antingen tillsätter stiftelsens styrelse eller har ett dominerande inflytande på valet av styrelseledamöter, och då vidare frågan om ansvarsfrihet för förvaltningen av stiftelsens angelägenheter enligt stiftelseurkunden avgöres av bankens styrelse eller bolagsstämman, torde man med fog kunna göra gällande, att medelsplaceringen i realiteten sker i enlighet med bankledningens intentioner.

Frånvaron av uttryckliga lagföreskrifter rörande placeringen av de fria

¹ Enligt kungl. kungörelse den 22 maj 1953 (nr 226) utövas tillsynen numera av riksförsäkringsanstalten.

pensionsstiftelsernas tillgångar har i och för sig lämnat öppet för bankerna att i stiftelserna placera tillgångar, som de på grund av banklagens bestämmelser själva icke må förvärva men som de av olika anledningar ansett vara av betydelse för sin verksamhet. Det har också förekommit, att bank önskat hos sin pensionsstiftelse placera tillgångar, som banken själv varit skyldig avveckla, såsom aktier, utgörande hela eller en väsentlig del av aktiekapitalet i ett bolag. En sådan placering av tillgångar i en pensionsstiftelse kan komma att på en omväg i bankernas verksamhet införa ett riskmoment som banklagen velat förebygga.

De sakkunniga erinrar vidare om att bank genom att avsätta en del av sina tillgångar till en pensionsstiftelse icke frigjort sig från sina pensionsförpliktelser. I den mån stiftelsens tillgångar icke försloge till täckande av dessa förpliktelser, måste banken av sina egna tillgångar sörja för pensioneringen. Förluster, som uppkomme vid placeringen av stiftelsens tillgångar, kunde därför i extrema fall gå ut över bankens borgenärer, däribland insättarna.

Med hänsyn till det nära sambandet mellan en bank och dess pensionsstiftelse borde därför enligt de sakkunnigas mening stiftelsen icke få utnyttja sin större placeringsfrihet på ett sätt, som stode i strid med grunderna för banklagstiftningens placeringsregler. Härvid borde dock beaktas att pensionsstiftelsernas och bankernas förpliktelser till sin karaktär vore olika. Bankernas förpliktelser avsåge sålunda till övervägande del återbetalning av gjorda insättningar och vore därför till sin natur kortfristiga, medan däremot de förpliktelser, som skulle fullgöras i första hand genom pensionsstiftelsernas medel vore långfristiga. En pensionsstiftelse borde på grund härav ha rätt att placera en avpassad del av sin förmögenhet i tillgångar, vilka såvitt möjligt vore undandragna verkningarna av en penningvärdesförsämring, såsom fastigheter och aktier. Stiftelsen borde exempelvis få förvärva en aktiepost i ett ansett bolag, förutsatt att posten icke vore större än vad som överensstämde med rimlig försiktighet vid normal kapitalplacering. Däremot borde det icke vara tillåtet för stiftelsen att förskaffa sig ett dominerande aktieinnehav i ett industriföretag. En sådan placering finge anses vara både främmande för pensionsstiftelsens ändamål och stridande mot grunderna för banklagens regler.

I de sakkunnigas förslag har i anledning av det anförda intagits stadgande om att pensionsstiftelse, vars förmögenhet huvudsakligen härrör från överföring av medel från bankaktiebolaget och som icke är underkastad bestämmelserna i lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser, icke får placera sina tillgångar på sätt som, med beaktande av stiftelsens ändamål, finnes strida mot grunderna för banklagens regler om placering av banks tillgångar. Uppsikten häröver skall ankomma på tillsynsmyndigheten.

Dessa bestämmelser — framhåller de sakkunniga — skulle i första hand gälla beträffande de s. k. fria pensionsstiftelserna men borde även avse de två stiftelser, som vore underkastade 1929 års lag om tillsyn över stiftelser. Anledning att undanta dessa stiftelser från tillsyn enligt 1929 års lag torde

icke föreligga. Regeln borde även äga giltighet för varje annan stiftelse än pensionsstiftelse, där stiftelsen inrättats för anställdas eller deras efterlevandes välfärd.

Yttrandena. *Svenska bankföreningen* anför, att av motiveringen syntes framgå att man velat förebygga att en pensionsstiftelse förvärvade en dominerande aktiestock i ett industriföretag, varigenom banken genom sin nära anknytning till stiftelsen skulle kunna få ett avgörande inflytande över företaget. Bankföreningen menar, att detta resonemang vore väl långsökt för att tas till motiv för en ur principiell synpunkt så betänklig åtgärd som den föreslagna. Stiftelsekapitalet vore dock avsatt till personalens fromma av intjänade vinstmedel, som eljest skulle ha kunnat efter beskattning utdelas till aktieägarna. I personalens intresse låge uppenbarligen att stiftelsens medel förräntades på bästa möjliga sätt. Stiftelsen hade sina egna stadgar och vore föremål för revision i vanlig ordning. Det syntes då ligga helt vid sidan av tillsynsmyndighetens uppgifter att handha övervakningen av stiftelsens medelsplacering. Bankföreningen hemställde på grund av det anförda, att ifrågakarande paragraf i förslaget måtte utgå.

Liknande synpunkter har framförts av *handelskammaren i Gävle*.

Departementschefen. I sakkunnigbetänkandet har påvisats att affärsbankerna i tämligen betydande utsträckning inrättat pensionsstiftelser, vilka äger fullständig eller nära nog fullständig frihet att placera sina tillgångar efter eget gottfinnande. Sakkunnigförslaget går ut på att dessa stiftelser och vissa andra med dem jämförbara skall få sin placeringsfrihet något inskränkt. Begränsningen innebär närmare bestämt, att stiftelserna icke får placera sina tillgångar på sätt som, med beaktande av stiftelsernas ändamål, strider mot grunderna för banklagstiftningens regler beträffande placering av bankaktiebolagens tillgångar.

De förordade reglerna har motiverats med att hittillsvarande avsaknad av uttryckliga lagregler rörande placeringen av här åsyftade stiftelsers tillgångar gjort bankerna oförhindrade att med anlitan av stiftelsernas fria placeringsmöjligheter förskaffa sig tillgångar, som bankerna icke haft laglig rätt att själva förvärva. Ett dylikt tillvägagångssätt kunde enligt de sakkunniga medföra, att stiftelsernas placeringar bleve av riskbetonad karaktär. Skulle förluster uppkomma, kunde dessa i extrema fall tänkas gå ut över bankerna och därmed ytterst över insättarna, eftersom bankerna genom att avsätta en del av sina tillgångar till stiftelserna icke frigjorde sig från sina pensionsförpliktelser.

Under senare år har aktualiserats frågan om en utredning med uppgift att granska 1929 års allmänna lagstiftning om tillsyn över stiftelser och att framlägga förslag till en effektivisering av nämnda lagstiftnings skydd för stiftelsernas medel. Spörsmålet om ökat skydd för medel, avsatta till pensionsstiftelser, har för övrigt ett nära samband med frågan om pensionsstiftelsernas ställning ur skattesynpunkt. Denna fråga har varit un-

der omprövning inom den s. k. företagsbeskattningskommittén, som nyligen redovisat sitt betänkande (SOU 1954: 19).

Enligt min uppfattning torde det emellertid icke vara välbetänkt att i väntan på den lagstiftning, vartill nu berörda utredningar kan ge anledning, avstå från att meddela bestämmelser som reglerar placeringen av tillgångarna hos sådana stiftelser, som ej är underkastade 1937 års lag om aktiebolags pensions- eller andra stiftelser. Dessa bestämmelser bör ha till syfte bl. a. att ge möjlighet till full insyn i placeringen och vidare att förebygga att stiftelserna begagnas för ett direkt kringgående av banklagens bestämmelser om placering av bankernas medel. Jag tillstyrker att de sakkunnigas förslag på detta område lägges till grund för lagstiftning. Detta utesluter givetvis icke att tillsynsfrågan kan komma att ånyo aktualiseras i samband med en mera allmän omprövning av pensionsstiftelsernas ställning.

Uppmärksammas bör att den utformning, sakkunnigförslaget erhållit, tillåter ett rimligt beaktande av att stiftelsernas placeringar icke behöver hållas inom så snäva gränser som bankernas egna placeringar. Jag vill särskilt betona — något som även de sakkunniga framhållit — att stiftelserna i vidare mån än bankerna själva bör kunna placera sina tillgångar i fastigheter och aktier.

I anledning av vad bankföreningen yttrat rörande tillsynsmyndighetens uppgifter får jag hänvisa till min vid 147 § deklarerade mening, att i dessa uppgifter ingår jämväl övervakningen av förhållanden, som medelbart kan inverka på bankaktiebolagens säkerhet.

Lagrådet. Avsikten med bestämmelsen angående placeringen av sådana stiftelsers tillgångar som omförmälas i paragrafen torde komma till bättre uttryck, om bestämmelsen gives det innehåll, att tillsynen skall avse, att tillgångarna äro placerade på sätt som med beaktande av stiftelsens ändamål och med hänsyn jämväl till vad i lagen är föreskrivet angående placering av bankbolags medel bereder skälig säkerhet. Lagrådet förordar att lydelsen av paragrafen jämkas i enlighet härmed.

Departementschefen har funnit lagrådets erinran böra beaktas.

Utskottet

Föreliggande förslag till lag om bankrörelse har framlagts i syfte att, vad angår de rent aktiebolagsrättsliga bestämmelserna, anpassa lagstiftningen om affärsbankerna efter 1944 års lag om aktiebolag, vilken trätt i kraft från och med den 1 januari 1948. Även i rent bankmässiga hänseenden har behov av en reformering visat sig föreligga. Liksom gällande banklag i stor utsträckning utformades med ledning av 1910 års aktiebolagslag är det enligt utskottets mening lämpligt eftersträva en överensstämmelse mellan den bo-

lagsrättsliga regleringen beträffande bankaktiebolagen och de allmänna aktiebolagsreglerna. Vid den anpassning som skett har beaktats att bankaktiebolagen driver rörelse av särskild karaktär och är underkastade offentlig tillsyn i en annan utsträckning än de allmänna aktiebolagen. Förslaget i vad det avser den bolagsrättsliga regleringen synes väl avvägt och har icke föranlett någon erinran från utskottet. Även beträffande de delar av förslaget i övrigt, som behandlar frågorna på det rent bankmässiga området, vill utskottet tillstyrka förslaget.

Utskottet har vid sin granskning av förslaget ansett sig böra särskilt uppmärksamma några av förgrundsfrågorna i de specifikt bankrättsliga delarna i förslaget, nämligen spörsmålen om s. k. blancokrediter, bundna lån, inlåningsrätt och kassareservskyldighet. Utskottet har vidare funnit anledning till uttalanden i några detaljfrågor.

Vad först angår affärsbankernas rätt att utlämna blancokrediter, vilken rätt regleras i 56 § i förslaget, må sådana krediter enligt förslaget utlämnas — förutom såsom i gällande rätt till stat, kommun eller därmed jämförlig samfällighet ävensom till allmän kassa eller inrättning, vars reglemente blivit fastställt av Kungl. Maj:t, samt till affärsbank och utländskt bankbolag — jämväl till sparbank. Liksom departementschefen finner utskottet att de önskemål som framförts om en sådan utvidgning förtjänar att tillgodoses, och utskottet biträder sålunda vad i detta hänseende föreslagits i propositionen.

Småföretagarnas behov av krediter för anläggnings- och förlagsfinansiering har vid skilda tillfällen påkallat uppmärksamhet. Bl. a. har finansieringsproblemen inom hantverk och småindustri uppmärksammat vid 1953 och 1954 års riksdagar. Vid sistnämnda riksdag framlades proposition med förslag till statlig kreditgarantivning för att främja utvecklingen inom hantverk och småindustri, vilket förslag tillstyrktes av bankoutskottet (utlåtande nr 29) och godtogs av riksdagen. Förevarande förslag till ny banklag innehåller en utvidgning av affärsbankernas rätt att lämna krediter utan särskild säkerhet och innebär att sådana krediter skall kunna lämnas till småföretagare till belopp i varje särskilt fall av högst 75 000 kronor och sammanlagt högst en tiondel av bankbolagets eget kapital. Möjligheten för småföretagarna att kunna få blancokrediter torde — såsom utskottet i tidigare sammanhang framhållit — utgöra ett lämpligt komplement till den statsgaranterade kreditgarantivningen och vara ägnad att befrämja småföretagarnas kapitalförsörjning. Utskottet har särskilt uppmärksammat, att krediterna skall kunna lämnas till småföretagare i gemen, vilket utskottet hälsar med tillfredsställelse. Det blir sålunda icke blott till hantverk och småindustri — även om kreditmöjligheterna främst är avsedda för sistnämnda två verksamhetsgrenar — utan även åt småföretagare inom handeln, trädgårds- och jordbruksnäringen samt servicenäringar av olika slag, som blancokrediten kan lämnas.

Vad särskilt angår det föreslagna högsta beloppet för sådan kredit, 75 000 kronor, är utskottet medvetet om att de behov som skall täckas med ifråga-

varande krediter ofta måste avse högre belopp än det föreslagna maximibeloppet. Med hänsyn till de ökade risker, som utvidgningen av blancokreditgivningen kan komma att medföra, synes vid bestämmelsens tillämpning försiktighet böra iakttagas. Utskottet har därför icke någon erinran mot att denna kreditgivning individuellt begränsas till 75 000 kronor. Affärsbank bör vid beviljande av kredit av här åsyftat slag iakttaga viss försiktighet vid värderingen av fordringar på grund av dessa lån samt härjämte i regel på något sätt kunna följa företagets ställning under den tid krediten äger bestånd.

Förslaget om medgivande för affärsbankerna att i viss utsträckning utlämna lån med längre återbetalningstid än sex månader är ägnat att delvis tillfredsställa det kreditbehov av långfristig karaktär som föreligger hos småföretagare och synes med den utformning förslaget fått icke äventyra bankernas likviditet. Utskottet kan därför tillstyrka förslaget till bestämmelser om tidsbundna lån.

Vad angår inlåningsrätten har i förslaget upptagits i stort sett de regler som återfinnes i gällande provisoriska lag den 5 juni 1953 med särskilda bestämmelser angående bankaktiebolags inlåning. Departementschefen har emellertid — närmast i anledning av innehållet i ett av 1950 års jordbrukskasseutredning framlagt preliminärt förslag till enhetliga inlåningsregler för affärsbanker, sparbanker och kassor för jordbrukskredit — funnit att en undersökning av möjligheten att nå enhetlig reglering av inlåningsrätten borde företagas. Härvid borde de med inlåningsrätten sammanhängande problemen ytterligare övervägas, och särskilt borde uppmärksammas de spörsmål rörande gränsdragningen mellan olika kreditinstitut, som skulle aktualiseras vid införandet av enhetliga inlåningsbestämmelser. Utskottet vill uttala sitt intresse för att den ifrågasatta utredningen kommer till stånd. Såsom departementschefen framhållit bör vid nämnda utredning även andra gränsdragningsproblem avseende kreditinstitutens verksamhetsområden kunna upptagas till prövning. Bl. a. med hänsyn till att inlåningsreglerna framdeles kommer att omprövas har det förefallit utskottet riktigt att de jämkningar i nuvarande regler som nu gjorts skett med försiktighet. De förändringar och tillägg i rådande regelsystem, som företagits i förslaget, föranleder icke någon erinran.

I likhet med gällande banklag upptager förslaget kassareservregler, som enbart är inriktade på att skydda bankernas likviditet och som sålunda icke berör den penningpolitiskt motiverade kassareservregleringen i lagen den 3 juni 1949 angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv. Banklagen kommer sålunda icke att innehålla kassareservbestämmelser med penningpolitisk funktion. Utskottet anser sig för sin del kunna biträda förslaget härutinnan och vill ansluta sig till departementschefens mening, att en omprövning av de nuvarande principerna för den penningpolitiska kassareservregleringen vid lämpligt tillfälle bör komma till stånd.

Kassareservreglerna i förslaget innehåller en skärpning i förhållande till vad som nu gäller. Kravet på kassareserv har sålunda utvidgats till att avse i huvudsak all inlåning. Resultatet av den utredning angående inlåningens struktur i affärsbankerna, som närmare redovisats i propositionen, visar enligt utskottets mening att en sådan utvidgning är motiverad. Kassareserv skall enligt förslaget ställas med 25 procent av avistaförbindelserna jämte förbindelser med kortare uppsägningstid än en månad, garantiförbindelser och medel å sparkasseräkning dock undantagna, samt med fyra procent av övriga förbindelser utom garantiförbindelser samt obligationer och därmed jämförliga förbindelser. De förordade procenttalen utgör enligt utskottets mening en lämplig avvägning av minimikraven beträffande affärsbankernas obligatoriska betalningsberedskap. Utskottet anser sig sålunda kunna tillstyrka de föreslagna kassareservbestämmelserna.

Till 59 § i förslaget har överförts det i gällande rätt stadgade förbudet för affärsbank att såsom pant mottaga aktie i och förlagsbevis utfärdade av bolag, vars verksamhet huvudsakligen består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse. Departementschefen har emellertid berört frågan om en uppmjukning av nämnda förbud i enlighet med ett av banklagssakkunniga väckt förslag. Enligt de sakkunniga borde förbudet icke gälla beträffande förvaltningsbolags aktier, som inregistrerats vid fondbörs inom riket och därstädes dagligen uppropades. Ej heller borde förbudet gälla i fråga om kredit mot pant av förlagsbevis, utfärdat av sådant förvaltningsbolag. Dessa förvaltningsbolag hade en tillfredsställande relation mellan eget och främmande kapital och detsamma gällde företag, vilkas aktier inginge i deras portföljer. Vidare hade dessa förvaltningsbolag sina tillgångar placerade i ett flertal sinsemellan oberoende företag, vilket verkade utjämnande och i så måtto stabiliserande på värdet av aktierna i bolaget. Undantagsställningen för dessa aktier skulle komma att öka tillgången på riskvilligt kapital, vilket enligt de sakkunniga vore ur samhällssynpunkt av intresse. Departementschefen ansåg att vissa skäl talade för en uppmjukning av förbudet mot att belåna förvaltningsbolags aktier och förlagsbevis. Konsekvenserna av en uppmjukning av gällande förbud vore emellertid svåra att överblicka och ytterligare överväganden i vissa hänseenden påkallade, innan slutlig ståndpunkt kunde tagas i denna fråga. Frågan är av sådant intresse att utskottet vill understryka vikten av att den i fortsättningen ägnas ingående uppmärksamhet av Kungl. Maj:t.

Vad angår den i 67 § i förslaget upptagna bestämmelsen om insättningsmaximum på sparkasseräkning är utskottet ense med departementschefen att det kan ifrågasättas om bestämmelsen har någon större funktion att fylla. Utskottet kan därför biträda departementschefens mening att frågan om denna bestämmelse berättigande bör komma under bedömande vid utredningen om inlåningsreglernas utformning och om vissa gränsdragningsproblem beträffande kreditinstitutens verksamhetsområden. Den av Kungl. Maj:t föreslagna höjningen av insättningsmaximum från 8 000 till 15 000 kronor har icke givit utskottet anledning till erinran.

I 68 § i förslaget regleras affärsbankernas rätt till filialbildning. Enligt gällande rätt kräves tillståndsprövning av myndighet för att öppna avdelningskontor å annan ort än där huvudkontoret är beläget. Förslaget innebär i jämförelse härmed en utvidgning av bankernas rätt till fri filialbildning. Affärsbank skall sålunda äga rätt att utan myndighets prövning öppna nytt avdelningskontor i kommun, där banken driver verksamhet vid huvudkontor eller avdelningskontor. Såsom departementschefen framhållit framstår en dylik kontorsetablering närmast som en bankens interna organisationsfråga, varför det ligger närmast till hands att låta bankerna själva bära ansvaret härför. Inrättandet av avdelningskontor i kommun, där banken förut icke har något kontor, utgör däremot i mera utpräglad grad en utvidgning av bankens faktiska verksamhetsområde och kan måhända vara ägnat att rubba bankväsendets nuvarande struktur. Erfarenheterna torde ha visat att en viss kontroll i detta hänseende från det allmännas sida kan vara motiverad. Utskottet biträder sålunda förslaget i vad det avser reglering av affärsbankernas filialbildning.

Från nya aktiebolagslagen och lagen om försäkringsrörelse har hämtats den i 108 § i förslaget intagna bestämmelsen om rätt för aktieägare i affärsbank att på fråga erhålla upplysningar å bolagsstämma av styrelsen angående bolagets förhållanden. Rätten att å ordinarie bolagsstämma erhålla upplysningar omfattar alla sådana förhållanden, som kan inverka på bedömandet av värdet av bankens tillgångar, av dess ställning i övrigt och av resultatet av dess verksamhet samt av styrelsens förvaltning. Upplysning skall härjämte lämnas å ordinarie eller extra stämma i avseende å ärende, som skall förekomma å stämman. I likhet med nya aktiebolagslagen och lagen om försäkringsrörelse innehåller förslaget den begränsningen i frågerätten att upplysning skall lämnas allenast där det kan ske utan förfång för bolaget. Styrelsen kan sålunda vägra att lämna upplysningar, varigenom affärshemligheter skulle yppas för utomstående eller konkurrerande intressen främjas eller som eljest skulle vara menliga för bolaget. Förslaget har härjämte försetts med den begränsningen i frågerätten, att styrelsen är skyldig att lämna upplysning endast där det kan ske utan nämnvärd olägenhet för enskild. Sistnämnda bestämmelse utgör en anvisning för styrelsen att vid upplysningspliktens fullgörande beakta även enskildas intressen av att banksekretessen bevaras. Utskottet är emellertid medvetet om att, även om nu upptagna begränsningar i frågerätten utgör ett skydd för att enskildas rätt icke i onödan skall kunna kränkas, frågerätten likväl kan utövas på ett sätt att styrelsens vägran att lämna svar å en framställd fråga kan skapa oro och måhända blotta förhållanden, som borde ha skyddats av sekretessbestämmelserna. Denna och liknande olägenheter av frågerätten får icke förbises. Den omständigheten att styrelsen, då denna finner sig icke kunna lämna upplysning till aktieägare, i stället skall lämna svaret till bankens revisorer, torde emellertid vara ägnad att mildra verkningarna av mindre

väl valda och formulerade frågor. Då enligt utskottets mening aktieägare i ett bankbolag bör ha möjlighet att få besked angående bolagets ställning utöver vad som kan inhämtas av redovisningshandlingarna och den offentliga bankstatistiken vill utskottet biträda förslaget jämväl i denna del.

Beträffande tillsynsmyndighetens allmänna skyldigheter har dessa i 147 § i förslaget angivits vara att övervaka att bankbolagen ställer sig till efterrättelse lag och författning samt bolagsordningarna och särskilda föreskrifter. Härvidlag avviker förslaget icke från vad som nu gäller. Den i gällande rätt tillagda regeln om skyldighet för tillsynsmyndigheten att »jämväl i övrigt, såvitt angår förhållanden som kunna inverka på bankbolagens säkerhet, med uppmärksamhet följa dessas verksamhet» har däremot blivit föremål för omarbetning och i förslaget fått en något annan lydelse. I förslaget ålägges sålunda tillsynsmyndigheten att »jämväl i övrigt med uppmärksamhet följa bankbolagens verksamhet i den mån så erfordras för kännedom om de förhållanden som kunna inverka på bolags säkerhet eller eljest äro av betydelse för en sund utveckling av bankverksamheten». Utskottet har noterat, att departementschefen förklarar att avsikten med den jämkade regelutformningen blott varit att åstadkomma ett förtydligande av nuvarande bestämmelse. Den offentliga tillsynen skulle alltså även i fortsättningen ytterst ha till uppgift att övervaka de förhållanden, som kan inverka på bolagens säkerhet.

Departementschefen förordar införande i banklagstiftningen av bestämmelser som reglerar placeringen av tillgångarna hos sådana av bankerna inrättade pensionsstiftelser, som ej är underkastade 1937 års lag om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser. Utskottet har ingen erinran häremot och att bestämmelserna därvid givas en sådan utformning att stiftelsernas placeringar icke behöver hållas inom så snäva gränser som bankernas egna placeringar. Utskottet är sålunda ense med departementschefen att hinder icke bör föreligga för stiftelserna att i vidare mån än bankerna själva kunna placera sina tillgångar i fastigheter och aktier. I det till lagrådet remitterade förslaget till ny banklag hade i överensstämmelse med banklagssakkunnigas förslag bestämmelsen om begränsningen i placeringsfriheten givits det innehållet, att tillsynsmyndigheten skulle tillse att stiftelsens tillgångar ej placerades »på sätt som med beaktande av stiftelsens ändamål finnes strida mot grunderna för de angående placering av bankbolags medel i denna lag givna föreskrifterna». På förslag av lagrådet har i propositionen gjorts en redaktionell jämkning i förenämnda bestämmelser på sätt framgår av propositionen, vilken jämkning icke föranleder erinran från utskottet.

På nu anförda skäl och då propositionen i övrigt icke givit anledning till uttalande hemställer utskottet,

att riksdagen måtte

A. antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag om bankrörelse; samt

B. antaga de genom propositionen i övrigt framlagda lagförslagen.

Stockholm den 8 mars 1955

På bankoutskottets vägnar:

FRANS SEVERIN

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från första kammaren: herrar Sundvik, Fahlander, Werner, Boo, Wehtje, Strandler, Danmans och Björnberg;

från andra kammaren: herrar Severin i Stockholm, Schmidt, Nilsson i Landskrona, Sköldin, Dickson, Gavelin, Jönsson i Rosshol och Nelander.

Reservation

av herrar *Wehtje* och *Severin* i Stockholm.